

SORUN

BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ

Sırrı Öztürk

- YAKIN DOĞU'DA "YENİ DÜZEN" - TÜRKİYE'DEKİ "İKTİDAR BOŞLUĞU"
- 1 MAYIS NASIL KUTLANIR?
- 15-16 HAZİRAN DİRENİŞİ VE GÜNÜMÜZ..

Osman Zeybek - Fehmi Uzal

- DEMOKRATİKLEŞME SPEKÜLASYONLARI
VE ANTİ-TERÖR YASASI ÜZERİNE

Dr. Memduh Eren

- DÜNYANIN HAKİKİ EFENDİLERİ VE MANDATERİZM'İN YERLİ UZANTILARI

Coşkun Adalı

- SADDAM'LA TİTREŞEN KÜÇÜKBURJUVA DEVRİMCİLİĞİ

Temel Demirer

- RADİKAL SOSYALİST HAREKETİN SORUN VE SORUMLULUKLARI

Zeki Öçal

- GEZİ NOTLARI-BULGARİSTAN NEREYE?..

Dr. İlker Belek

- İŞÇİ SAĞLIĞINDA DEMOKRASİ HEDEFİ

A. Kerem Çebi

- KÜLTÜR BAKANLIĞI'NIN KÜLTÜREL SEFALETİ VE RESMİ İDEOLOJİ

Yazılarıyla: Gürel Güleyan - Hüseyin Alevli - Şahin Baş

Mehmet Ali - Alime Avcı - Ozan Devrimî - Selim Diri

Kürşat Deniz - Onur Can - Zülfikâr Yıldırım - Ahmet Çaldıran

Şiirleriyle: Necmettin Çakır - Tacim Çiçek - Güngör Gençay

Mustafa Şener - İ. Hardal - Şahan Mınayan - Ali Biçer

Öncü - İ. Kemal Karadayı - A. Turan Demir - Fehmi Uzal

A. Kerem Çebi

Desenleriyle: Avni Memedoğlu - Yusuf Arslan - İsmail Yıldırım

Sayı: 20-21

Haziran '91

KDV'li 6000 TL

SORUN

BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ

(Şimdilik iki ayda bir çıkar)

Sayı: 20-21 / Haziran 1991
BİRLİKTE YAYINCILIK adına
Sahibi ve Yönetmeni:
Sırrı Öztürk

Yazı İşleri Müdürü:
Zeki Öztürk

Yönetim Yeri ve Adresi:
Babıali Cad. No: 8
Cağaloğlu/ İstanbul
Tel: 527 45 38-- 526 55 13

Teknik Büro ve yazışma:
Piyerloti Cad. No: 85 D: 2
Çemberlitaş-İstanbul
Tel: 516 72 01

Dağıtım:
BİRLİKTE YAYINCILIK
Tel: 526 55 13

Dizgi:
DİZ Basın Yayın
Tel: 512 36 68

Baskı:
Nesli Ofset
Tel: 516 54 80-81

Abone Koşulları:
Yurtiçi: (6000 TL) 36.000 TL
Yurtdışı: (6 DM) 36 DM
☐ POSTA ÇEKİ NO: 98213
☐ T. İş Bankası Cağaloğlu Şb.
Hesap No: 325835

Hukuk Danışmanları:
Av. Müşür Kaya Canpolat
Av. Zeki Öçal

İlan:
☐ Yayın ilkelerimizle
Bağdaşmayan ilanlar
kabul edilmez.
☐ Yazılı metinler kaynak
gösterilerek kullanılabilir.

İÇİNDEKİLER

SORUN BSD	: OKURLARLA BİRLİKTE	2
SORUN BSD	: SORUN BSD'MİZİN GÜNDEMİ...	4
Sırrı Öztürk	: POLİTİKA CEPHESİ:	7
	YAKIN DOĞU'DA "YENİ DÜZEN"	
	TÜRKİYE'DEKİ "İKTİDAR BOŞLUĞU"	
	1 MAYIS NASIL KUTLANIR?	
	15-16 HAZİRAN DİRENİŞİ VE GÜNÜMÜZ...	
	YENİDEN ÜRETİM'İN YAYIMI DURDURULDU	
Öncü	: HASAT VAKTİ	16
Osman Zeybek	: DEMOKRATİKLEŞME SPEKÜLASYONLARI	17
Fehmi Uzal	: VE ANTI-TERÖR YASASI ÜZERİNE	
A. Kerem Çebi	: TEK KİŞİLİK DİYALOG'TAN I	21
Fehmi Uzal	: KONUNUN İÇİNDEN -I-	22
Dr. Memduh Eren	: DÜNYANIN HAKIKİ EFENDİLERİ	23
	VE MANDATERİZM'İN YERLİ UZANTILARI	
Gürel Güleyn	: DEĞİNMELER YA DA 'TIOCFAIDH AR LA'	32
Necmettin Çakır	: BARIŞ	34
Hüseyin Alevli	: EMEKÇİ HALKIMIZI EMPERYALİZME KARŞI	35
	MÜCADELEDE BÜTÜNLEŞTİRECEK	
	PROGRAM ÜRETİLMELİ	
Coşkun Adalı	: SADDAM'LA TİTREŞEN	37
	KÜÇÜKBURJUVA DEVRİMCİLİĞİ	
Tacim Çiçek	: KÜÇÜK GENERALLER SORUYOR	46
Şahin Baş	: UZUN YÜRÜYÜŞE ÇIKARKEN	47
Temel Demirel	: RADİKAL SOSYALİST HAREKETİN	51
	SORUN VE SORUMLUKLARI	
Güngör Gençay	: IŞIĞIN GÖZÜNDE KAZMA	57
Zeki Öçal	: GEZİ NOTLARI-BULGARİSTAN NEREYE?..	58
Dr. İlker Belek	: İŞÇİ SAĞLIĞINDA DEMOKRASİ HEDEFİ	61
A. Kerem Çebi	: KÜLTÜR BAKANLIĞI'NIN KÜLTÜREL	66
	SEFALETİ VE RESMİ İDEOLOJİ	
Mehmet Ali	: DİNE DÖNÜŞ ÜZERİNE KISA BİR DENEME	68
Mustafa Şener	: GÜNEŞİN SON ÇİZGİSİ	69
Alime Avcı	: DİL KATLIAMI	70
İ. Hardal	: CANLI İZLER	71
Ozan Devrim	: HALK OZANLARINA BAKIŞTA ÖNEMLİ BİR EKSİKLİK	72
Şahan Minayan	: KÖPEK SÜTÜ İÇENLERE	73
Selim Diri	: PARTİ ÜZERİNE İÇERDEN NOTLAR	74
Ali Biçer	: NEVROZ ÇİÇEKLERİNİN ÖYKÜSÜ	75
Kürşat Deniz	: SATRANÇ VE İSP	76
Onur Can	: İŞÇİ SINIFI PARTİSİ'NE NE ZAMAN KAVUŞACAĞIZ?	77
Zülfikâr Yıldırım	: İŞÇİ GAZETESİ VE SINIF BİLİNÇLİ İŞÇİ	79
Ahmet Çaldıran	: BİRLİK ÜZERİNE ANIMSATMALAR...	81
İ. Kemal Karadayı	: Dipnotsuz Şiirler: ONBEŞ	83
SORUN BSD	: DERGİLER ARASI PLATFORM VE CİDDİYET	84
A. Turan Demir	: ÖZGÜRLÜĞE SESLENİŞ	86

OKURLARLA BİRLİKTE

18-19. sayımızdan bugüne uzunca bir zaman geçti. SORUN BSD'mizin 20-21. sayısını üretirken çok önemli sorunlarımız çıktı. Okurlarına düzgün bir hesap vermeyi ilke edinen Dergi Çalışanları, anılmaya değer kimi sorunlarımızı şöyle sıralamaktan yanadır: 1. Büromuzu değiştirmek zorunda kaldık. Yılların birikimiyle oluşan adres ilişkisi iyi kötü bir çalışma ortamı, arşivimiz, kitaplarımız, çeşitli büro malzemelerimiz ha deyince bir yerden başka bir yere taşınamıyor. Hele mülk sahiplerinin bina fiyatına varan yüksek kira talepleri ve de kimi hukuki ve cezai "baş ağrıları"mız adeta elimizi kolumuzu bağladı. 2. Sıkça dile getirdik:Sosyalist dergiler iç ve dış gericiliğin kuşatması altında zorlanmaktadır. En başta ekonomik sorunlarla, dağıtım sorunu mutlaka çözüme kavuşturulmalı ve Dergi Çalışanlarıyla okur ilişkileri canlı bir diyalog-dayanışma içinde olmalıdır. İşleyen bir mekanizma misali ilişkiler geliştirilmelidir. 3 SORUN BSD'miz yeni bir basamağa çıkma hazırlığının doğum sancılarını çekiyor...

Şimdi yeni büromuza taşındık; yerleşiyoruz. Büromuzun, telefon, posta ve okur ilişkileri yeniden kuruluyor. Yeni yerimizde yeni ilişkiler, yeni adımlar atılmalıdır. SORUN BSD'miz yeni bir basamağa daha çıkmalıdır, diye düşünüyoruz. Dergimizin bu sayısında konu ile ilgili yazılarımıza yer verilmiştir.

SORUN BSD'miz YÜZDE YÜZ BAĞIMSIZ ve YÜZDE YÜZ İŞÇİ SINIFI HAREKETİNE BAĞIMLI konumuyla adım adım gelişip-güçlenmektedir.

Bu sayımızdaki yazılar sırasıyla şöyle:

□ Yönetmen arkadaşımız, "Yakın Doğu'da 'Yeni Düzen' Türkiye'de 'İktidar Boşluğu'- 1 Mayıs Nasıl Kutlanır? -15-16 Haziran ve Günümüz" başlıklı yazılarıyla gene 'Politika Cephesi'nde.

□ Cezaevinden Osman Zeybek ve Fehmi Uzal, arkadaşlar "Demokratikleşme Spekülasyonları ve Anti-Terör Yasası Üzerine"yi kaleme aldılar.

□ Dr. Memduh Eren'in geçen sayımızdaki yazısı olumlu yankılar yaptı. Yazar bu kez emperyalizmin en büyük örgütlerinin Türkiye ayağındaki bağlantılarını ve kullandığı kadrolarını, ANAP'nin Büyük Kongresi'yle ilişkili olarak, kendi meşrebince, açığa vuruyor.

□ Gürel Gülecan arkadaşımız, "Değinmeler"inde, bir incelemeler demetinin özünü -özet- sunuyor yazısında.

□ SORUN BSD imzalı "Dergiler Arası Platform ve Ciddiyet" isimli yazımızla, sosyalistler arası ilişkilerin nasıl olması gerektiği konusunda eleştiri, uyarı ve önerilerimiz sunuluyor yazısında.

□ Arkadaşımız Hüseyin Alevli ise, çok az işlenen bir konuyu gündeme taşıyarak: "Emekçi Halkımızı Emperyalizme Karşı Mücadelede Bütünleştirecek Program Üretilmelidir." diyor yazısında.

□ "SORUN BSD'mizin Gündemi"ni, eleştirel katkıya açık ve muhtaç olarak okurların tartışmasına sunuyoruz.

□ Coskun Adalı arkadaşımızın yakında Sorun Yayınları arasında yayımlanacak kitabından bir bölümünü içeren "Saddam'la Titreşen Küçükburjuva Devrimciliği" başlıklı bir yazısını zevkle okuyacağınızı umuyoruz.

□ Dr. İlker Belek, üzerinde gereği gibi kafa yorularak düşünce üretilemediği bir konuyu gündeme taşıyor: "İşçi Sağlığında Demokrasi Hedefi".

□ Şahin Baş arkadaşımız, "Uzun Yürüyüşe Çıkarken..." başlıklı yazısıyla Devrimci ve Sosyalist KADRO'ları, ciddi olarak düşündürmeyi amaçlıyor.

□ Yakında "dışardan-içeri" gelecek olan Temel Demirer arkadaşımız ise, sıkça işlediği "Radikal Sosyalist Hareketin Sorun ve Sorumlulukları"nı günümüz koşullarındaki yazısında, yeni görevlerini hatırlatıyor KADRO'lara.

□ Zeki Öçal arkadaşımız, "Gezi Notları-Bulgaristan Nereye?" isimli yazısıyla Bulgaristan'daki gözlemlerini sıralıyor.

□ Ahmet Kerem Çebi arkadaşımız, uzmanlaştığı kültür konusunda, "Kültür Bakanlığı'nın Kültürel Sefaleti ve Resmi İdeoloji"si başlıklı yazısında burjuvaziye açığa vurma görevini üstleniyor.

□ Paris'ten Mehmet Ali arkadaşımız, "Dine Dönüş Üzerine Kısa Bir Deneme"siyle gene aramızda.

□ Alime Avcı, "Dil Katliamı"na (Kürt Sorunu çerçevesinde) katkı getiriyor, ilginç yazısıyla...

□ Paris'ten Ozan Devrim'in de SORUN BSD aracılığıyla, "Devrimci Hareketlerin Halk Ozanları-Sanatçılarına Bakışında Önemli Bir Eksiklik" saydığı sorunu dile getiriyor yazısında.

□ SORUN BSD'mizin gündeme taşıdığı BİRLİK ve PARTİLEŞME SORUNU gibi can alıcı sorunları gündem yapan yazılar bu sayımızda yoğunlukta: Selim Diri arkadaşımız cezaevinden "Parti Üzerine İçerden Notlar", Kürşat Deniz arkadaş "Satranç ve İSP", Onur Can arkadaş "İşçi Sınıfı Partisi'ne Nasıl Kavuşacağız?", Zülfikâr Yıldırım arkadaşımız "İşçi Gazetesi ve Sınıf Bilinçli İşçi..." başlıklı yazılarıyla konuyu tartışıyor.

□ Ahmet Çaldıran arkadaşımız ise, bir zamanlar içinde yer aldığı EMEK çevresinin siyasi tutumunu değerlendirdiği yazısında, "Birlik Üzerine Anımsatmalar..." diyerek görüşlerini sıralıyor.

□ Bu sayımızda oldukça fazla şiirde yer aldı. Bir yandan şair olduğunu kanıtlamış imzaların ürünleri, öte yandan şair olmaya aday insanlarımızın özendirilmesi niteliğindeki şiirleri yer alıyor. Ayrıca İsmail Yıldırım, Yusuf Arslan ve Avni Memedoğlu'nun desenlerini yayımlıyoruz.

SORUN BSD'mizi, bundan böyle aylık olarak yayımlayabilmenin çalışmasını yapıyoruz. Duyarlı olan arkadaşlarımızın her türden katkılarını bekliyoruz.

Kapağımızı değiştirdik. Mizampaj yenilikleri denedik. Bundan böyle Dergi kapağını tek renkli olarak çıkacağız.

Daha nitelikli ve donanımlı bir SORUN'u birlikte üretmek umuduyla...

SORUN BSD

25 Mayıs 1991

SORUN BSD'MİZİN GÜNDEMİ

SORUN BSD'miz dördüncü yılında. Bu süreç dergiye emeği geçenler açısından da değerlendirmeye açık ve değer bir süreçtir. Dergimizin ilk iki sayısı SORUN BİRLİKTE KİTAP DİZİSİ olarak yayımlanmış ve yayın faaliyeti mahkeme kararıyla resmen durdurulmuştu. Dergimiz, SORUN BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ adıyla 3. sayıdan itibaren yeniden yayımlanmaya başlamıştır.

Dergimizin ilk sayısında, okurlara ve ülkedeki KADRO'lara verilmesi gerekli mesaj iletilmiştir. Bu türden bir yayın faaliyetine neden ihtiyaç duyulduğu ayrıntılı olarak sunulmuş, belgelenmiştir. SORUN BSD Çalışanları, yayın ilkelerini oluşturup sunarken, okur-dergi ilişkilerinde denenmemiş yöntemleri gündem yapmıştır.

SORUN BSD, ön bir anket çalışması sonucunda KADRO'ların bilgisine başvurularak hazırlanmıştır. Sosyalist KADRO'lara danışılmıştır. Bu konuda bir "emri-vaki" yapılmamıştır. İlkelerini açık biçimde sunmuştur. BİRLİKTE Kitap, BİRLİKTE Dergi, BİRLİKTE Gazete üretimini gündeme getirmiş, ve BİRLİKTE İŞ YAPILMASINI sosyal pratikte İŞ ÜRETEREK göstermeye çalışmıştır.

BİRLİKTE YAYINCILIK'ın ilkeselliği, donanımlı KADRO'larca anlayışla karşılanmış ve belirli ölçülerde onay da görmüştür.

SORUN BSD'miz ona terini akıtan arkadaşlarımızın ortak emeğinin ürünüdür. Sabahtan akşama kadar "Marksizm-Leninizm" diye hafızlayanlara, sorun hafızlık değil, Marksist-Leninist olmak, bunu yaşamaktır diyen ve de bu türden bir yönelişi pratikte kanıtlamaya çalışan SORUN BSD'mizin adım adım ilerlediğini görmemezlikten gelemeyiz...

SORUN BSD Çalışanları, başından beri konulan ilkelere uyum gösterdi ve geliştirmeye çalıştı; yeni açınımlar kazanmaya aday oldu; devrimci esnekliği gözeterek kazanılması gerekli kadrolara dostça yaklaştı; proleter demokrat tutumunu her koşulda korudu, bu ilkeye titizlikle uydu; stratejik hedefleri bir, ama taktiksel konumları farklı yapılarla dostça diyaloglar aradı; onları kazanmaya çalıştı; eleştiri-özeleştiri mekanizmasını geliştirip güçlü kılmanın kavgasını verdi; bir yandan tekelci militarist polis devletinin kimliğini açığa vururken, öte yandan Hareketimiz içindeki sağ teslimiyetçi oportünizmi vurmaya özen gösterdi; Devrimci ve Sosyalist KADRO'lar arasında bulunan militan geleneğe sahiplendi, onları mücadelelerinde yalnız bırakmadı; ayrılıkları idealize ve dramatize etmedi; aşırı ideolojisizm ve teorisizmden (laf ebeliği ve züppelikten) şiddetle kaçındı; geleneğini koruyan, satılmamış, ihanet etmemiş, Bilimsel Sosyalizmi özümsemeye aday her birime sahiplendi; teori-de ödünsüz, pratikte dürüst ve açık olmayı şiar edindi; kolay ve ucuz ajitasyon yöntemlerine iltifat etmedi; işçi sınıfının geleneklerini koruyarak, sınıfsal devrimci ahlâkın gereklerini yerine getirmeye çalıştı; devrimci heyecanını dengeledi; sorunlarımızın çözüm yollarını araştırırken "kahrolsun", "yaşasın" siğiliğine düşmedi; işçi hareketiyle sosyalist hareketimizin birliği-

bütünleşmesi sorununu gündemde canlı tutarak KADRO'ları bu yolda düşündürdü; işçi sınıfının sendikal ve siyasal birliği konusunda malzeme sundu; kendi maddi-manevi zenginliğini HAREKETİMİZİN bir hazinesi olarak değerlendirecek, bunu devrimci tutum sergileyen her birimle bölüştü; farklı grup ve örgüt yapılarından gelen ve İŞÇİ SINIFININ PARTİSİ'nin düşünüyorduk 160 imzayla birlikte yan yana yürünebileceğini somutta gösterdi; ülkenin sinanmış en değerli imzalarını bir yayın kolektifinde toplayarak, BİRLİKTE İŞ YAPMAYA, BİRLİKTE VE PARALEL YÜRÜMEYE çağırdı...

SORUN BSD'mizin gündem yaptığı sorun ve konuları hiçbir dergi çevresi anlamadı; doğrudan tartışma yapmadı (Bay R.N. İleri'nin polisiye bir karalaması dışında); bu suskunluk ve kuşatma "politikası" karşısında umursamadık, işimize baktık; tartışma ve diyalogların nasıl olması yolunda önerilerde bulunduk.

SORUN BSD'mizin yapamadığı ve de üstesinden gelemeyeceği sorunları burada ona yüklemek yanlış olacaktır. Çünkü, gündeme getirdiğimiz sorun, en başta İSP'nin oluşturulması, tek başına SORUN BSD'mizin sorunu değil, ayırım gözetmeden, bütün solun sorunuydu. SORUN BSD Çalışanları, bu yolda iradesini yansıtmış, sorunu işaretlemiş ve gündemde tutmuştur. Sorunun arkasını besleyen öteki çok yönlü çabalar elbette geliştirilecektir. Bu gelişme doğaldır.

SORUN BSD'miz birileri gibi "organ" olamazdı. Organ (Yani PARTİ ORGANI) olabilmek, SORUN BSD'mizin dışında bir kurumlaşmanın gerçekleştirilebileceği bir bileşimdi. SORUN BSD Çalışanları, en başta kendisini aldatmaz ve okurlarını bu konuda yanıltamazdı; solun açmazlarını -bu hesnel gerçekliği- BİRLİKTE İŞ YAPARAK GÖSTERME VE AŞMA EYLEMİ dışında bir işe soyunmadı-soyunamazdı. SORUN BSD'mizin tutumunu, bu yolda sergilenen sorumsuzluk ve disiplinsizlik örnekleriyle asla mukayese edilemeyeceği konusunu ayrıntılı açıklama ihtiyacını duymuyoruz.

Türkiye Solu'nun PARTİ ve BİRLİK konusundaki vukuatı biliniyorken, sınıflar mücadelesinde her altüst oluştaki parti taklidi yapan örgütler yeniden sinanıp dururken, SORUN BSD nasıl bir organ kimliği ile KADRO'ların karşısına çıkardı? Çıksaydı (ki, buna hakkı da vardı) eleştirilenlerin durumuna düşmesi kaçınılmaz olurdu. Hayat yeni yapıların-yeni kurumlaşmaların-oluşmasını işaretliyordu. Gün yan yana yürümek, birlikte iş yapmak günüydü. Aşınmış ve de aşılmış örgütlenmeleri diriltmeye çalışmak çok kolaydı. Hayatı kucaklamaya aday yeni örgütlenmelere gidilmeliydi. Bunun yolları döşenmeliydi. SORUN BSD Çalışanları, haklı olarak, zor olanı deneyecekti. Eski amentülerini okuyanları eleştirip kazanarak, yeni yol arkadaşlıklarını deneyerek hedefe ulaşılacaktı...

SORUN BSD Çalışanları, bir yayın kolektifinde BİRLİKTE İŞ YAPILABİLECEĞİNİ SOSYAL PRATİKTE KANITLADIKTAN VE DE KALICI ÜRÜNLER YARATTIKTAN SONRA, ŞİMDİ YENİ BİR BASAMAĞA ÇIKMAYA ADAYDIR.

SORUN BSD Çalışanları, çıkmaya aday ve zorunlu olduğumuz bu yeni basamakta kimlerle ve neleri gündeme getirecektir? Nasıl işlevsel olacaktır? Bu sorunların cevabını içtenlikle kendi içimizde ve dışımızdaki arkadaşlarımızla tartışarak bulacağımızı umud ediyoruz.

SORUN BSD ÇALIŞANLARI

1 Mayıs 1991

Yusuf Arslan

Deniz Gezmiş

Hüseyin İnan

Hüseyin Cevahir

Mahir Çayan

Ulaş Bardakçı

İbrahim Kaypakkaya

Devrimci mücadelemizde yeri doldurulamaz cesaret, atılganlık ve özveri anıtı şehitlerimizin anılarını işçi sınıfı sahiplenecek, kıyımları unutulmayacaktır.

POLİTİKA CEPHESİ

Yakın Doğu'da "Yeni Düzen" Türkiye'deki "İktidar Boşluğu"

Sırrı Öztürk

ABD emperyalizmi içinde bulunduğu ekonomik krizi birazcık hafifletmek için Yakın Doğu'daki "Körfez Krizi"ne dört elle sarıldı. Bölge halklarını "tavşana kaç tazıya tut" politikalarıyla birbirine karşı ustaca kullandı. ABD emperyalizmi başta olmak üzere Batılı sömürgeci ve emperyalist ülkelerle, Japon emperyalizminin siyasi ve ekonomik çıkarları birinci plana çıkarıldı. Bölgedeki Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri, Sosyal Kurtuluşa giden yolda nasıl düşman durumuna düşürülürdü? Bölgedeki Ulusal/Sosyal Uyanış nasıl emperyalizmin oyunları doğrultusunda geriletilirdi? Uluslararası tekellerin büyük ihtiyaç duyduğu petrol, en azından bir 40 yıl daha nasıl sömürülürdü?

ABD emperyalizmi, pragmatizmi genel stratejik ve taktiksel hesapları açısından büyük bir maharetle kullanadursun, şimdi çok üstün yetenekli ve donanımlı "uzman"lar da "istihdam" etmeye başlamıştı. Bu "uzman"lar ordusuna "Marksistler" ve "Marksologlar" da katılıyor. Hattâ beğenmediğimiz yerli malı "sol"larımız da ABD'nin kimi kuruluş ve kurumlaşmalarına beyinlerini-bilgilerini kiralamaktaydı. "Sosyalist" ya da "Komünist" yaftası, "köpeksiz köyde" yani ülkemizde revaçtaydı. "At izi it izine karışmıştı". Hele "Sosyalizm-Komünizm Öldü!" naralarının/birer sara nöbetine dönüştüğü bu karambolde, uluslararası tekelci sermayenin genel çıkarlarının ne anlama geldiği ve de yerli ortaklarının ülkedeki hesaplarının encamı giderek daha net anlaşılmaya başlanmıştı.

ABD emperyalizmi "Körfez Krizi"ni, emperyalizmin bölgedeki 200 yıllık sömürsünü izlemeye çalışarak, "küçük çapulcu" BAAS milliyetçiliğini kullanarak piyasaya çıkardı.

Bölgedeki haksız savaş piyasalarken, İsrail siyonizmini korudu. Mısır'a kanatlarını gerdi. Türkiye'yi de uygun biçimde kullandı. Yakın Doğu'da, küçükburjuva milliyetçiliğini kışkırtıp-kullanak iyice yerleşti. Bölge halklarına korku saldı. Tehdit etti. Yeni geliştirdiği silah ve cephanesini denedi. Artık savaş malzemelerin tüketti. Bölge halklarının hangi silahları hangi hedeflere karşı kullanacağını ve ne ölçüde silahlılabileceklerini gösterdi. Filistin halkıyla Kürt halkının taleplerini, emperyalizmin çıkarları uzantısında gözeteceğini ifade etti.

Bir yandan BAAS milliyetçiliğini hizaya getirirken, öte yandan Kürt Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'ni "himayesine" aldı. BAAS'ın silahlı gücünü azaltırken, Kürt Hareketinin kırılması ve milyonlarca Kürt'ün katledilmesinin yoluna çanak tuttu.

BAAS milliyetçiliğinin Halepçe katliamına taş çıkartacak düzeyde yeni bir insanlık suçu işlendi. 3 milyon Kürt ki, işçisi, emekçisi, işsizi, küçük esnafı, toprak ağası, burjuvası, tarikat ve aşiret reisi farklılıklarına aldırmadan özgürlük talepleri bastırılarak göçe zorlandı. Irak Kürdistan'lı Kürtler, Türkiye ve İran'daki kardeşlerine doğru yönelttiler bu tarihi göçlerini. Bu göç, tarihin en gaddar ve en vahşi göçettirme olaylarından biriydi...

Kürtlerin BAAS milliyetçiliğinden kaçarak 36. paralelin kuzeyine yerleştirilmesi, Kore'deki 38. paralel ve de geçende AGİK toplantısından önce imzalanan AK-KİM anlaşmasındaki 39. paraleli insan aklına getiriyor haliyle. ABD emperyalizmi,

gezegenimizdeki enlem-boylamlara aklını takmış. Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı ilkeselliği, ABD pragmatizminin ölçülerine göre enlem-boylam literatürüyle gündemleştirilmektedir.

40 milyonu aşkın bir Kürt ulusal varlığı, kimliği ve gerçekliği, kör gözlere batarcasına ve de bunca baskı kıyım, asimilasyon, kışkırtma ve sömürgeleştirilme çabalarına rağmen, gündemin başına gelip oturmaktaydı. Beş ayrı coğrafyaya "taksim" edilen Kürtler, 700 bin SSCB, 1 milyon Suriye, 7 milyon Irak, 8 milyon İran, 20 milyon Türkiye, 2 milyon çeşitli Avrupa ülkelerinde, hattâ ABD, Avusturalya da yaşamaktaydı... Kürtler kendi ulusal devletlerini oluşturamamıştı. Emperyalizm şimdi bu tabloyu, Yakın Doğu'daki çıkarlarını gölgeleyemeyecek biçimde "çözmek" istiyordu.

Oysa Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı ilkeselliği, ne emperyalizmin ve ne de Birleşmiş Milletler'in yüksek çıkarlarına rağmen bir türlü çözüme kavuşturulamıyordu. 1991'lerin dünyasında ve de Yakın Doğu'da Kürtler, tarihsel kıyımların bilincinde olarak özgürlük taleplerinin gerçekleşmesi için mücadele ediyordu.

Kürt halkı ne yapmalıydı? SSCB'deki parçasını saymazsak, Suriye, Irak, İran ve Türkiye'deki Kürtler, bırakalım özgür olmayı asgari medeni haklardan bile yoksundu. Çağımızın Zenci ve Kızılderilileriydi sanki... Her ayrı coğrafyanın özgül koşullarında büyük sorunları vardı. Emperyalizm ve bölgedeki yerli gericilik elele Kürtlerin taleplerine karşı "duyarsız"dı.

Kürdistan geri üretim biçimi, feodal kalıntılar, din ve tarikat ağında-yerleşik aşiret ilişkileri-çifte boyunduruk altındaydı. ABD emperyalizmi öteki gerici emperyalist ülkelerle bu soruna bir "çözüm" aramaktadır. Bu "çözüm"e dörtelle sarılan küçükburjuva Kürt milliyetçi akımlar "Körfez Krizi" koşullarında sınıfsal kötürümlükleriyle, Kürt halkının kırımını da sağladı. Ulusal Kurtuluş Mücadelesinde çeşitli eğilimlerin temsilcileri, gerekli kurmaylık ve donanımdan (haklı olarak) yoksundu. Kürtler, tarihlerinde ilk kez strateji ve taktikleriyle mücadelede kararlı KADRO'larını sahneye çıkarmaktaydı. Bilimsel Sosyalizmi rehber alan KADRO'lar, "Körfez Krizi" koşullarında gene de yol gösterici olmaya çalıştı.

Yakın Doğu'daki Arap, Asuri, Türkmen, Türk ve Fars'lar, halkların kardeşliği ve emperyalizme karşı bütünlüklü mücadelenin nasıl olması gerektiğini "Körfez Krizi"nde iyice anlamaya başladı. Haksız savaşın hepimize öğrettiği şey en başta budur.

ABD emperyalizminin, maddi karşılığını öteki emperyalist ortakları ile bölgedeki gerici yönetimlere ödettiğini, ve de bölgede "istikrar" ve "Yeni Düzen"lemelere gireceği bir gerçeklik. Bölge halkları bunun ne menem bir istikrar ve düzenleme olduğunu iyi biliyor. ABD'nin bütünlüklü plan ve uygulamaları ışığında projektorümü-zü Türkiye toprağına yönelttiğimizde iktidar ve muhalefetiyle bütün örgütlerin yeni dengeler ortamında sarsıldığını görüyoruz. Bozulan dengeler yeni yönelişleri gündem yaptığına göre, bundan nasibini alacak Türkiye'nin konumunu da tartışmak gerekiyor.

ANAP'ın "Yeni" Yönelişleri

12 Eylül'ün programını devam ettiren ANAP, "dört parça"dan oluştuğunu ısrarla söylüyor. "milliyetçi, muhafazakâr, liberal ve sosyaldemokrat" nitelemesi, ANAP'ın çıkarlar sofrasındaki uzlaşmasının bir ifadesidir. Asıl adları MHP+MSP+AP+CHP olan bu eğilimlerin ANAP'de "cemmetmesi" uluslararası tekelci sermayenin Türkiye uzantısında çıkarlarının korunup kollanması esasına dayanıyordu. "Biz dört eğilim birleştirdik" demagojisi hikayeydi.

Ayrıca bu dört eğilim, çeşitli farklılıklarla Türkiye burjuvazisinin çıkarlarını koruyan temel dayanaklarından ibaret birer eğilimdi. Aralarındaki "kavga" gemici kav-

gasıydı. Türkiye'deki "demokrasi", sosyal sınıflar gerçekliğini göz ardı eden ya da modern proletaryanın sınıfsal çıkarlarını denetim ve gözetim altında tutan ve de Kürt Ulusal Sorun'unu baskıyla sindirmeye çalışan bir eşsiz "demokrasi"ydi..

ANAP şemsiyesi altında (tekellerin militarist polis devleti kimliğindeki) sergilenen siyasal-ekonomik programın çerçevesi, anayasal, yasal ve fiili görüntüleriyle pragmatik bir özelliktedir. Batıcılaşma hastalığı, Osmanlıdan bugüne ülke halklarına dayatılan bir zaman kaybıydı. Tarihsel-sosyal-ekonomik-siyasal ve kültürel geçmişiyle Türkiye'de Batı'daki gibi modern burjuvazi, modern proletarya ve ara katmanların siyasi biçimlenmesi süreci aynı değildi. Türkiye'deki siyasi akımlar, kapitalist üretim ilişkilerinin biçimlendirdiği partiler olmakla birlikte tarihsel, sosyal ve kültürel evrimleri, Batı'dakilerden birçok bakımlardan çok farklıydı.

Batı'daki sosyal sınıf ve tabakaların çıkarlarını yansıtan program ve örgütlenmeler, bir bakıma nettir. Türkiye'de ise, bulanıktır. "İmtiyazsız, sınıfsız kaynaşmış bir kütleyiz!.."tekerlemesinin arabesk görüntüsüne bakarak bu yapının özelliklerini kavramakta gecikmemeliyiz.

Türkiye'deki kapitalist yağma ile eşsiz avantanın niteliğini, en güzel biçimiyle, ANAP ifade etmektedir.

ANAP'nin 8 yıllık "icraatı" ile sosyal muhalefetin kabarmasıyla, "yeni" bir görünüm kazanmak ihtiyacını hissetmektedir. Kapitalist anarşi, sömürsünü başka biçimde sürdürmek istemektedir. ABD emperyalizmi bölgede "Yeni Düzen" arayışına girmişse, bundan ANAP'de nasibini alacaktır. Gerek dış dinamikler gerekse iç dinamikler ANAP'ni buna zorlamaktadır. Dört parçalı ortaklarını ANAP şemsiyesi altında birarada tutmanın yöntemleri değişiklik gösterecektir. ANAP'nin karşısındaki öteki burjuva partilerinin, sistemin vazgeçilmez payandaları olarak alternatif olamayışı, ANAP'nin siyasi ömrünü uzatmıştır.

Güçlerini-güçsüzlüklerini abartmamakla birlikte, şimdi İşçi Sınıfı faktörü ile Ulusal Sorun faktörü haklı talepleriyle kendi göbeğini kesmek üzere sahneye çıkmak üzeredir. Ulusallık ve Sınıfsallık üzerine temellenen siyasi akımların talepleri sistemi düşündürmektedir. Sistem çürüktür. Toplum her yanıla hastadır. Sömürücü bu sistem mutlaka değişecek,dönüşüme uğrayacaktır. Türkiye'deki somürücü sınıflar koalisyonu, toplumun devrimci değişim ve dönüşümlerle aşılacağına bilincinde olarak, istedikleri kadar zor'a başvursun, bugünkü işleyişlerini koruyamayacaktır. ANAP gidecektir. ABD çeşitli seçeneklerin hazırlığı içindedir. Sorun, ANAP gitsin, öteki burjuva partileri (ya da koalisyonu) gelsin sorunu değildir. Sorun, ANAP' nin gerçek alternatifi işçi sınıfının-sosyalistlerin- ve ittifaklarının iktidara gelmesi sorunudur.

Devrimciler, Sosyalistler, iktidar boşluğunu doldurmaya aday mıdır? Bugünkü görüntüleriyle aday değildirler. O halde sorun, alternatif olabilecek öznenin oluşturulması ve buna aday birimlerin birlikte yürümesi sor. nudur.

1 Mayıs Nasıl Kutlanır?

1 Mayıs, işçi sınıfının Birlik-Mücadele-Dayanışma günü olarak, günümüz koşullarında nasıl kutlanır? Türkiye Solu 1 Mayıs '91'e hangi tarihsel- sınıfsal birikimlerle geldi? 1 Mayıs '91'de neler yapılmak istendi? Neler yapıldı? 1 Mayıs '91 nasıl olmalıydı? Soru çok ama, ya cevabı?!

1 Mayıs'ın güncel oluşu, siyasi olarak üzerinde düşünülmesi gereken konuların gündeme taşınmasına neden oldu. (Özgür Halk, Sayı: 7, Mayıs 1991,s.46,47,48,49.'da konuyu detaylı olarak kağıda dökmeye çalıştımdan burada ayrıntıya girmiyorum. S. Ö.)

Türkiye burjuvazisi çeşitli "gerekçe"lerle 1 Mayıs'ın etkinliklerle kutlanmasını

resmen yasaklamak istemektedir. Oysa, 1 Mayıs'ın işçi sınıfı tarafından özgürce kutlanması meşru ve yasal bir haktır; engellenemez! Ülkemizdeki 1 Mayıs'ların anılması ve tarihsel-sınıfsal birikimden dersler çıkarılmasını yeterince bilincimize çıkaramadığımızdan, konu ucuza kapatılmak istenmektedir. Oysa 1 Mayıs kutlamaları ve çeşitli etkinliklerle işçi sınıfının taleplerinin dile getirilmesi, yalnızca takvimdeki bir güne indirgenemez.

İşçi sınıfı hareketinin yeni nitelikler kazanması, bu türden önemli günler vesilesiyle oldukça doğru değerlendirilmelidir. 365 gün oturup yumurta kapağıya dayanınca 1 Mayıs'ı kutlamaya girişmek, bu işe soyunanları güç durumda bırakır (bırakmaktadır da...). Ciddi kitle çalışması içinde olan siyasi eğilimler, 1 Mayıs '91'i, çetin bir kitle çalışmasını 364 gün başarıyla gerçekleştirdikten sonra, emeklerinin derlendiği bir gün olarak bakmalıdır 1 Mayıs kutlamalarına....

12 Eylül yönetiminin getirdiği yasaklar zincirinin kırılıp geriletilmesi ve aşılması mücadelesinde, 1987-88-89-90 yıllarının deneyimi gösterdi ki; 1 Mayıs etkinlikleri bütünlüklü olarak organize edildiğinde, burjuvazinin baskı ve tehdidi sökmeyecektir! 1 Mayıs etkinlikleri, geçmiş mücadelelerden büyük dersler çıkararak, olması gereken zamanda gündeme getirilmeliydi. İşçi sınıfının demokratik hak ve özgürlük talepleri, 1 Mayıs'a çeyrek kala bir anlayışla ele alınmamalıydı. İşçi sınıfı bütün üretim birimlerinde varolan komiteleriyle 1 Mayıs '91'e coşku ve kararlılıkla hazırlanmalıydı. Devrimci ve sosyalist kadrolar, işçi sınıfının Birlik-Mücadele-Dayanışma gününde, işçi, işsiz, bütün emekçilerin din, dil, milliyet ve cins ayrımına düşmeden harmanlanması yolunda üzerine büyük görevler düştüğünü hatırlamalıydı.

Devrimci ve sosyalist kadrolar, tarihsel-sınıfsal deney birikimini harcamadan, aşınmış ve aşılmış yöntemlerin ve de dar grup çıkarı düşüncesinin dışında konuyu ele almak durumundaydı...

"İşçi sınıfı ve emekçilerin çıkarları ve davası her şeyin üzerindedir", diyen herkes, en başta işçi sınıfı ve sendikalar, kitle örgütleri, sosyalist gazete/dergiler, işçiden yana siyasi kuruluşlar, alabildiğince yığinsal ve demokratik bir katılımı 1 Mayıs etkinliklerine hazırlanmalıydı. 500 binlik bir kitlesel miting, en azından polis devletinin terörcü kimliğini açığa vurup-geriletir. Gündemi işçiden yana değiştirir...

Burada söylenmeye çalışılanlar, elbette donanımlı bir İSP'nin henüz oluşturulmadığı bir süreç üzerinedir. Yoksa biliyoruz ki, 1 Mayıs etkinliklerini İSP düzenler ve yönetir. Kimi "organ"lardaki gibi özünden saptırılamaz. 1 Mayıs üzerine yapılan polemikler PARTİ SORUNU es geçilerek yapıldığında, doğrular yerini bilim ve akıldışı yönelişlere bırakır. Hareketimizin bundan bir çıkarı yoktur; olmamıştır.

Her 1 Mayıs'ı PARTİ SORUNU'nu atlayarak, yasak savarcasına idare etmeye kalkanları hayat açığa vurmaktadır; aymazlık sürdürüldüğünde yarın gene de vuraacaktır.

İşçi sınıfı, aleyhteki bütün unsurlara rağmen, gene de 1 Mayıs 91'de sınıfsal iradesini yansıtmış, görevini yapmaya çalışmıştır.

İşçi sınıfı, 1 Mayıs '92'de sendikal ve siyasal birliğe giden yolda, sınanmış ve denenmiş pratiğinden dersler çıkararak daha donanımlı bir mücadele içinde olacaktır. Burjuvazinin bu yoldaki baskı ve terörü sökmeyecektir. Burjuvazinin işçi sınıfı hareketi üzerine gündemi bellidir. Aslolan, Devrimci ve Sosyalist KADRO'ların kendi bağımsız gündemlerini yapmasıdır. 1 Mayıs'ı, işçi sınıfının savaşı ve sömürsüz bir dünya özlemini hep birlikte haykırdığı tek bir güne sığdırmadan, 365 günümüzü ciddi kitle çalışmaları yapacak bir örgütlülüğün inşası gibi devrimci bir hülyayı gerçekleştirebilmektir. Ulusallık ve Sınıfsallık temelinde devrimci aktivitelerin, birbirini etkileyerek yan yana yürümesi ve birbirinden öğrenerek ilerleyebilmesi gelecek 1

Mayıs'ların nasıl olması gerektiğinin de işaretini veriyor.

Sorunun özü bellidir. Ayrıntılar üstüne yapılan tartışma öz'ü gölgelememelidir. Sorunun özü: ÖRGÜTLENMEK, ayrıntısı: DAGINIKLIĞIMIZDIR!..

15-16 Haziran Direnişi ve Günümüz...

15-16 Haziran Direnişi'nin 21. yıldönümünde, konu üzerine söyleyecek çok sözümüz var. 15-16 Haziran Direnişi, ayrıntılı ve özgün yazılara kaynak oluşturdu. İşçi sınıfı hareketinden gelen biri olarak bizler de, sınırlı bilgilerimizle, konuyu bütün yönleriyle inceleyerek, gelecek kuşaklara olayı değerlendirmeleri, ders çıkarmaları ve kitle hareketleri hakkında yeni çözümler üretmeleri açısından, tartışmaya açtık, eleştirel katkıya muhtaç, büyük bir malzeme bırakmaya çalıştık. * Konu ayrıca, bilim adamı adayı olabilecek genç araştırmacılarca ciddi biçimde incelenmelidir.

15-16 Haziran Direnişi, İşçi Sınıfının PARTİ ve SENDİKA sorunlarının nasıl olması konusunu canlı biçimde gündemde tutmaya yardımcı olmuştur. İşçi sınıfının sendikal ve siyasal birliğinin kavranılmasını bilince taşımıştır. Toplumun devrimci değişim ve dönüşümünde, kitle hareketlerinin önemini ne denli hayati bir konu olduğunu öğretmeye çalışmıştır. Küçükburjuvalar ülkesinde, işçi sınıfı hareketini kolay ve ucuz yöntemlerle saptırmaya aday her türden "sol" akımlara tarih ve sınıf bilincini hatırlatmıştır.

Toplumdaki olay ve olguları bilimsel yöntem dışında gören ve "çözmeye" çalışan kimi "sol"lar, işçi sınıfının varlığını dahi inkârâ varan çarpıtmalarla ülkeye "devrim" şablonları taşıyarak moda ve tatmin arayışları içindeyken, işçi sınıfının direnişi karşısında işi işçi dalkavukluğuna vardırırmaktan başka bir yol seçememiştir.

Evet, sosyal sınıf gerçekliğini göz ardı ederek hiçbir sorun geçerli sentezlere kavuşturulamıyordu.

15-16 Haziran Direnişi, sosyal hayatı o kadar etkilemişti ki, burjuvazi dahil, sorun çeşitli temsilcileri, konuyu kimi yönleriyle araştırmak ihtiyacını duyarak, öznel yorumlara başvurmuştu. **

15-16 Haziran Direnişi, sınıflar mücadelesinin iyice sertleştiği bir zaman kesitinde, işçi sınıfı taleplerinin giderek siyasal bir nitelik kazandığı 1970'lerin Türkiye'sinde gerçekleştirilmiştir.

Modern sanayi proletaryası, iki gün süreyle üretimi durdurmuş, alanlara çıkmıştır. Hareket'in, İstanbul ve Kocaeli dışında, Adapazarı, Zonguldak, Bursa, Eskişehir, Ankara, Adana, İzmir vb. illere de sıçrama istidadı göstermesi üzerine, sosyal hayatın felce uğradığı görülmüş, Direnişe katılan (DİSK ve Türk-İş'e bağlı) 150 bin işçinin sayısının giderek artacağı anlaşılmıştır. Direniş bölgelerinde işçi sınıfının iradesinin yansması ve egemen duruma gelmesi, bu hareketin "ülke tarihinin en büyük ve en anlamlı eylemi" biçiminde nitelenmesine neden olmuştur.

15-16 Haziran Direnişi'nin yaygınlaşması ve ülke çapında bir "Genel Direniş" hattına dönüşmesi, ancak (sıkıyönetim marifetiyle) zor kullanarak engellenmek istenmiştir. İşçi sınıfının haklı talepleri karşısında burjuvazinin zor'a başvurması, işçi sınıfını sindirmeye yetmemiş, bilinçlenmesine katkı getirmiştir.

15-16 Haziran Direnişi'nin görünürdeki nedeni: 274-275 sayılı toplu iş sözleşme-

* Konu hakkında ayrıntılı bilgi için: 1) İşçi Sınıfı-Sendikalar ve 15-16 Haziran, Sorun Yayınları, 1976. 2) 15-16 Haziran Direnişin Anıları, Sorun Yayınları, 1990, ve öteki kitaplarımızı, ayrıca SORUN BSD ve çeşitli dergilerde yayımlanan yazı ve röportajlarımızın incelenmesini öneriyorum. S.Ö.

** 15-16 Haziran Direnişi'ne saygı ve hayranlığın bir ifadesi olarak, Haziran "adına" örgüt ve yayınevi kurulduğunu, hattâ dergi çıkarıldığına tanık olmaktadır. Ayrıca işçi sınıfının örgütleyip yönettiği bu hareketi, kendi örgütlerine ve küçükburjuva gençlik örgütlerine mal etmeye kadar varılan yaklaşımlara rastlanmaktadır.

si ve grev-lokavt kanunlarında yapılmak istenen değişiklikler olarak anılmaktadır. Bu değişiklik, 1961 Anayasası'nın getirdiği sınırlı demokratik ortamın geriye doğru daraltılması demektir. Oysa işçi sınıfı ve sendikalar, 1961 Anayasasının ışığında demokratik hak ve özgürlüklerini başarıyla kullanıyordu. Sendikal özgürlüklerin faşist yöntemlerle geri alınmak istenmesi, zaten baskı ve sömürü altında sorunlarına çözüm arayan işçi ve emekçileri harekete geçirmeye yarayan (bardağı taşıran son damla) bir etken olmuştur.

1970'lerin Türkiye'sinde, burjuvazi, "geç kapitalist" kimliği ile, siyasal ve ekonomik bunalımdan çıkışın yolunu, Anayasal-Yasal çerçeveyi daraltmak böylece gelişen sosyal uyanışı ve muhalefeti "durdurmak" da bulmuştu.

Toplum sosyal olaylara gebeydi. Ülkenin gündemi gün gün ve saat saat değişebiliyordu. Sosyal eşitsizlik, adaletsizlik, işsizlik-pahalılık çığ gibi geliyordu. Baskı ve sömürünün şiddeti arttıkça, bu, karşıtını da hazırlıyordu. İşçiler bilinçlenme-örgütlenme yolunda ileri adımlar atıyordu. Burjuvazi tarihsel ve sosyal haksızlığıyla fenersiz yakalanmıştı.

Ülkedeki kapitalist yağma, kendisini aşmaya aday karşıtlarını da yaratırken, kapitalist anarşi yerini, daha adil, eşitlikçi ve insani değerler sistemi olan, gerçek demokrasiye (sosyalist demokrasi) bırakmalıydı... İşçilerin gönlünde yatan bu özlemlerdi.

İşçi sınıfı, 1970'ler Türkiye'sinde yaşanan siyasal-ekonomik bunalımın yarattığı bir kaosta, evrensel "Direniş Hakkı"nı kullanmıştır. İşçi sınıfının birliğini tek cephede sağlamanın ne demek olduğunu öğretmiştir.

Burjuvazinin, kendi açmazını çözüme kavuşturmak için zor'a başvurmaktan öte bir seçeneği yoktu; işçi sınıfı taleplerine taviz verecek durumda da değildi. Açık faşizm şartlarına da gidemiyordu. İşçi sınıfının hareketliliği ve talepleri, toplumun her katında onay görüp canlı destekler alıyordu. İşçi sınıfının sesi, bu meşruluk ve yasalık zemininde, çeşitli yankılar yaparken, sosyal uyanış faşist yöntemlerle bastırılmıyordu. Burjuvazi, 15-16 Haziran Direniş'i'ni savuşturduktan sonra, 12 Mart 1971 faşist darbesiyle, öteki sorunlarını "çözüme" kavuşturacaktı!..

İşçi sınıfı ve emekçilerin haklı talepleri sıkıyönetimlerle, faşist yöntemlerle bastırılmıyordu. "Bastırdım" diyenler, bir süre sonra yarattıkları kapitalist anarşi ortamında daha büyük ve onulmaz hastalıklarla yeniden bunalıma giriyordu.

İşçi sınıfının burjuva diktatörlüğüne karşı, Direniş ile cevap vermesi, onun doğal bir göreviydi. Çünkü, baskı ve diktatörlük özleminde olanlar, kendi yasallıklarını bile çığnemişti. Direniş'i gerçekleştiren KADRO'lar, burjuvazinin bu açmazını değerlendirecek, son derece dikkatli (yasal ve meşruluğu asla tartışamayacak) hareket etmesi, kitle hareketlerinin başarısı açısından önemliydi. Emegün kurtuluşuna karşı yapılan saldırının geriletilmesi, strateji ve taktiklerinin hesaplanması ciddi bir sorundu. Emegün yapılan bu saldırı, emekçilerin savunmasıyla aşılacaktı..

İşçi sınıfının Direniş'te gösterdiği kararlı direngenlik, Türkiye Sosyalist hareketinde tutulacak devrimci halkanın nerede ve nasıl olması gerektiğini de işaretliyordu. Türkiye Proletaryası, yeni nitelikler kazanıyordu. Hem öğreniyor hem de öğretiyordu. İşçi sınıfının kendisi için sınıf olması, bu yolda çok yönlü çaba ve arayışlara yönelmesi, işçi sınıfının hanesine yazılacak notlar arasındadır.

1970'ler Türkiye'sinde (günümüzdekini andırır şekilde), işçi ve emekçilerin çıkarlarını gözetecek donanımlı, adına layık bir partileşme ve sendikalaşma yoktu. "Tarihi TKP" içinden-dışından sulandırılmıştı. DİSK merkez kliği, cunta misali gelip oturmuş olan sendikacı -"uzman" ittifakının sultası altındaydı. Yasal TIP ise DİSK benzeri bir kuşatmayla kütlelerden oksijen alabilecek ve içindeki sosyal asalaklığı atacak bir yapıda değildi.

Ülkedeki devrimci ve sosyalist KADRO'lar, sınıflar mücadelesinin her sürecinde "TKP", DİSK ve TİP'in devrimci nitelikler kazanması yolunda mücadele etmiş; bu örgütlerde işçi sınıfının ideolojik egemenliği için dövüşmüştür. Fakat bu mücadelede, örgütler içindeki sağ teslimiyetçi oportünizm her zaman galip gelmiş, devrimci kanat tasfiye edilmek istenmiştir. Oportünizmin çeşitli ihbar, ihraç vb. yöntemleri, bugün de devrimci ve sosyalist solun yan yana yürüyebilmesinin önünde asla unutulmayan bir engel oluşturmaktadır.

İşçi sınıfında görülen o günkü örgütlülüğün bütün zaaflarına rağmen, işçi sınıfı içindeki KADRO'lar, gene de davaya sahiplenmiş, görevlerini yerine getirmeye çalışmıştır. Fabrika ve semt birimlerinde "Anayasa Direniş Komiteleri" adıyla örgütlenen bilinçli işçiler, 15-16 Haziran Direnişi'nde; gerek eylemde, gerek cezaevinde ve gerekse mahkemelerde Harekete sahip çıkmış, siyasi tavır almıştır.

15-16 Haziran Direnişi'nin örgütlenme mücadelesinde ve ciddi kütle çalışması yapanlar arasında, kuşkusuz en başta, "İşçi Birliği" örgütlerini saymalıyız. Bunun yanı sıra Direnişi hazırlayan süreçte etkili olmaya özen gösteren bütün çabaları anmak gerekiyor. İşçi sınıfının bir "Genel Direniş"le, işsizliği-pahalılığı, Amerikancı-NATO'cu politikaları, ve değiştirilmek istenen kanunlara karşı oluşan muhalefetle birlikte ele almak gerektiğini ileri süren, yalnızca DİSK ve Türk-İş'deki işçileri değil, toplumun birçok örgütünü de Deriniş'in içine almak gerektiğini vurgulayanlar vardı. IPSD, TÖS ve öteki kitle örgütleri konuya duyarlıydı. DEV-GENÇ'in militan kadroları, işçi sınıfı hareketiyle buluşup-kaynaşmaya adaydı.

DİSK yöneticilerinin, 274-275 sayılı kanunların değişmesiyle sendikacılık mesleklerinin ellerinden gideceği güdüsüyle hareket ettiği, eylemde açığa vuruldu. Bunu Direniş'deki : işçi sınıfını öteki müttefiklerinden ayıran bölücü, sekte ve sağ teslimiyetçi tutumlarından, DİSK başkanının "talihsiz" radyo konuşmasından, sendikacıların polis ve mahkeme ifadelerinden, çok kötü cezaevi yaşantılarından ve de öteki belgelerden anlamak mümkündür. Konu belgelenmiş, yeterince açığa çıkartılmıştır.

15-16 Haziran Direnişi'ni örgütleyen, hareketi tabanda kucaklayıp yöneten ve de yönlendiren KADRO'lar ise, devrimci tutumlarını poliste, işkencede, cezaevinde ve mahkemelerde de sürdürmüştür. Hareketin militanı, gözbebeği bilinçli işçilerden 5 bini işinden atılmıştır. Bir yandan burjuvazi, öte yandan işçi sınıfının örgütlerinde köşe kapmış sağ teslimiyetçi oportünizmin yardımıyla, işçi sınıfının devrimci inisiyatifini kırılmak istenmiştir.

Küçükburjuvazinin körlüğü, anılan örgütlerin içini boşaltarak işlevsiz kalmalarını sağlamış ve kısacık tarihlerinde onarılması güç yaralar açılmasına neden olmuştur.

Bugünkü bilgilerimizin ışığında, 21 yıl öncesine baktığımızda, özetle bu noktaları gündeme getirmeyi uygun bulmaktayız.

Bugün 15-16 Haziran 1991, tekerci militarist polis devletinin en/gerici en gaddar iktidarı ANAP Büyük Kongresini yapıyor. İşçi düşmanı kimlikleriyle bu kutsal günümüzde devrimci ve sosyalist hareketimizin-dağınıklığımızın da yarattığı bir ortamda, ahkâm kesiyorlar. Burjuvazi, iş-ekmek-özgürlük taleplerini büyük ölçüde denetim altında tutmak istiyor. Demokratik hak ve özgürlüklerimiz Anayasa ve yasalarca kelepçelenmiş durumda...Oysa bu kölelik zincirlerini kırmak bizim ellerimizde...

Günümüzde eleştiriye konu olan DİSK ve TİP bile yok. "Tarihi TKP", reformizm ve sosyal-reformizmin kuşatmasıyla eloğlunun elinde iflasa götürülmüş. Devrimci ve Sosyalist KADRO'lar, onlarca örgüte bölünmüş bulunuyor. Gladio her an

işbaşında. Gerektiğinde Toritoryal örgütlerle mülk sahiplerinin cenneti korunacak. Gizli cinayet şebekeleriyle bireysel terör tırmandırılıyor. Bilimsel Sosyalizm'e bağlı KADRO'ların çabaları, şimdi de, sağlı "sol"lu kuşatmalarla sulandırılmak isteniyor. Tekelci sermayenin sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel alanda yarattığı çürümüşlük ve yabancılaştırma işçi sınıfı ve emekçilerin sosyal uyanışını köreltmeyi amaçlıyor. İşçi sınıfını politikadışı tutan teoriler, emekçi halkımızı politikasızlaştırma planları yoğunluk kazanıyor...

21. yıldönümünde, 15-16 Haziran Direnişi üzerine bu özeti kaleme alırken, gerekli bir hatırlatmayı uygun gördük. Günümüz, geçmiş direngenliklere name dizilmesini değil, ders çıkarıp aşılmasını gündeme getiren bir gündür.

YENİDEN ÜRETİM'in Yayımı Durduruldu.

SORUN BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ Çalışanları olarak, YENİDEN ÜRETİM, Aylık İşçi Gazetesi'nin üretiminden dağıtımına kadar bütün süreçlerinde sorumluluk üstlenerek, Dergimize canlı katkılarıyla dayanışmasını eksik etmeyen bütün arkadaşlarımızın ve dostlarımızın aynı çabayı YENİDEN ÜRETİM gazetemiz için de esirgemeyeceğinin bilinciyle işe koyulduğumuzu biliyorsunuz.

"Hayatın yeniden üretilmesini, tarih ve sosyal pratik öğretmiştir. Bu türden bir yayının organının üretilmesi ve işlevsel olması sosyal pratikte sınanacaktır.

"YENİDEN ÜRETİM Çalışanları; üretiminden, yönetim ve denetimine kadar BİRLİKTE'liğin örneğini sunmaya özen gösterecektir. Gazetemiz aynı zamanda tutarlı bir kitle çalışmasının gerekli araçlarından biri olmaya çalışacaktır.

YENİDEN ÜRETİM Çalışanları; 'HERKESİN YETENEGİNDEN, İHTİYACINA GÖRE' ilkesiyle işbaşı yaparken, aynı yönelişli Devrimci ve Sosyalist KADRO'ları, 'Gelin işliklerde birlikte üretim yapalım!...' çağrısıyla selamlıyor." diyerek, yayım hayatına başlamıştı. Ocak ve Şubat '91 tarihlerinde ancak iki sayı yayımlanabilen YENİDEN ÜRETİM'in yayımı (3. Sayısı baskı aşamasındayken) durduruldu. Ayrıca, Gazetenin 2. sayısı toplatıldı ve dava açıldı. Gazete sahibine; "Azim Basın Yayın Lmt.Şti'ni niçin kurdunuz?" türünden "özel" sorgulama yöntemleri uygulan-
dı. Türkiye öylesine bir demokratik ülkeydi ki, şirket kurma işine, Ticaret ve Borçlar kanunu yerine, MİT karışıyordu...Şimdiki "potansiyel suçlu" kimlikleriyle "terörist"ler şirket bile kuramazdı!

SORUN BSD Çalışanlarının BİRLİKTE ÜRETİM ilkeselliğini her koşulda ve her yerde gösterdiğini bilmeyen yoktur. YENİDEN ÜRETİM'in de, Dergimizinki gibi bir anlayışla işlevsel olacağının bazı işaretleri vardı. Kendi payımıza elimizdeki olanakları bu amaç için kullandık. İşçi sınıfının sendikal ve siyasal birliği yolunda her aracın denenmesinden geri durmadık.

Tekelci basın-yayın faaliyetlerinin bile battığı siyasal-ekonomik bunalım koşullarında, BİRLİKTE Kitap, Dergi ve Gazete üretim faaliyetlerimiz de, bunalımdan etkilenebilir; hattâ batabilirdi. Sosyalistler, "Kutuzov Harekatı" misali geri de çekilebilir, ve "İşçi sınıfı hareketi bizlerin bu özverisini değerlendirecektir" de denilebilirdi, mücadelenin kimi süreçlerinde...

YENİDEN ÜRETİM'in bileşimi, önemli bir yankı yapan bir Gazetenin yayımlanmasına ve de işlevsel olmasına bu aşamada yetmemişse, geri adım atılmayacaktır. Bu kez daha donanımlı bir bileşimle, daha yetkin bir işçi gazetesinin üretimine girilecektir. YENİDEN ÜRETİM'in adı, 'HERKESİN YETENEGİNDEN, İHTİYACINA GÖRE' şiarı, içeriği ve ürettiği ilkeleriyle mutlaka yeniden yayımlanacaktır.

ÇAĞRI

Yeni bir çalışma ortamına kavuştuk. Açılışımızı 15-16 Haziran'ın 21. yıldönümüne rastlayan bir güne katarak:

- 15-16 Haziran'ın KADRO'larını
- BİRLİKTE Kitap, Dergi ve Gazete üretiminde dayanışmalarıyla bizi yalnız bırakmayan bilinçli arkadaşlarımızı

- Anlamlı katkılarıyla BİRLİKTE ÜRETİM'i destekleyen okurlarımızı

-Konuya duyarlı bütün devrimci ve sosyalist dostlarımızı

15 Haziran 1991 günü saat 13'de açılışımıza çağırıyoruz.

Devrimci selamlarımızla...

SORUN YAYINLARI

SORUN BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ

YENİDEN ÜRETİM İŞÇİ GAZETESİ

Çalışanları Adına Sırrı Öztürk

Yeni Büromuz: Piyerloti Caddesi No:85

D/2 Çemberlitaş- İstanbul Tlf: 516 72 01

ABONELERİMİZE .

❑ Bütün uyarılara rağmen abonesini yenilemeyen yurtiçi ve yurtdışı okurlarımızın Dergileri bu sayıdan itibaren gönderilmeyecektir.

❑ Cezaevindeki okurlarımızın tahliye nedeniyle yeni adreslerini bildirmelerini bekliyoruz.

❑ Abone ücretleri, Posta Çeki hesabı: 28213'e ve değişen yeni banka hesabımız: T. İş Bankası Cağaloğlu-İst. 325835 nolu hesaba yatırılabilir.

❑ **Yazışma adresi:** SORUN BSD, Piyerloti Cad. No: 85, D/2 Çemberlitaş - İstanbul. Tlf: 516 72 01

❑ **Cağaloğlu İrtibat:** Babıali Cad. No:8 Cağaloğlu-İstanbul Telf: 527 45 38-526 55 13

HASAT VAKTİ

Yansır bir kıraç aynada
 Sarı ağustos
 Bir çalı altında uyur
 Çatkılı ot beşiğinde
 Çilek kokan bakışlarıyla Gülizar
 Ter tabandan çıkar
 Yarık ellerde yaba dirgen
 Herbiri asırlık köle sanki
 Kadını erkeği
 Saman buğdayın yanında arpanın
 Hasat vakti
 Ölçer aletler alın terini
 Bir sana üç bana
 -Sen çalışmadın ki ağa
 Olmaz dörtte üçü sana

KORO
 Bu bahar kıştan sonra gelen
 Toprağımızda bir bahar
 Güçleniriz baharda biz
 Azar azar

Yansır bir kıraç aynada
 Sarı ağustos
 Uyanmış göğün mavisi
 Buğdayı payeder arpayı
 Uyanmış ağaç
 Güvercinle dudak dudağa
 Çilek kokan bakışlarıyla güler Gülizar
 Uyanmış taşlıtarlanın ırgadı
 Pembe yanağında aydınlık
 Gözleri parlar
 Karanfil bakışlarda

KORO
 Bu bahar kıştan sonra gelen
 Toprağımızda bir bahar
 Güçleniriz baharda biz
 Azar azar

ÖNCÜ

DEMOKRATİKLEŞME SPEKÜLASYONLARI VE ANTİ-TERÖR YASASI ÜZERİNE

Osman Zeybek-Fehmi Uzal

12 Eylül'den günümüze değin geçen 11 yıllık süreçte uygulanan ekonomik ve politik uygulamaların toplumumuzda yarattığı tahribat bu yazının çerçevesine sığmayacak kadar geniş ve küçümselemeyecek boyuttadır. Tek kelimeyle, baskının ve hukuk dışılığın ege-men olduğu, insanların konuşamaz, hak arayamaz hale getirildiği bir dönem olarak adlandırılabilir.

12 Eylül'le birlikte başta işçi sınıfı olmak üzere, toplumun geniş kesimlerinin her türlü hakkı gaspedilirken, bütün örgütlenmeleri dağıtılmış ve toplumsal hayatın yeniden yapılanmasına girişilmiştir. Bugün kendisini 82 anayasası, diğer yasalar ve fiili uygulamalarla ifade eden bu yapılanma toplumun geniş kesimleri açısından yoğun sömürünün, işkencenin, şovenizmin katmerleşmesi anlamına gelirken emperyalizme olan bağımlılığında daha da derinleşmesini sağlamıştır.

Günümüzde yaşanan sorunların temelinde de 12 Eylül ve onun devamcısı niteliğindeki uygulamalar yatmaktadır. Bu gerçeğin ayırımına varmaya başlayan toplumun geniş kesimleri, son iki-üç yıldır depolitizasyon zincirini kırmaya ve 12 Eylül'ün yarattığı bütün kurumlara, getirdiği bütün düzenlemelere ve doğurduğu bütün sorunlara karşı tepkilerini dışa vurmaya başlamışlardır. Bu dışa vurum, son yıllar giderek kitlesel, fiili muhalefete dönüşmüş, işçi, köylü, memur ve gençlik bu muhalefetlerini geniş kapsamlı eylemlilik boyutlarına ulaştırmışlardır. Zonguldak'ta aş, ekmek ve gaspedilen demokratik haklarının kazanımı için ayağa kalkan on binler, tütünlerini emeklerini aşağılarcasına verilen fiyattan satmaktansa meydanlarda yakmayı yeğleyen köylüler, insanca yaşam ve demokratik kazanımlar için yürüyen doktorlar, hemşireler, öğretmenler, ve 12 Eylül'le birlikte kışla disiplinin hakim kılındığı standart beyin yetiştirme amaçlı kurumlar haline getirilen Üniversiteleri, çağdaş ve demokratik hale getirme mücadelesi veren öğrenci gençliğin eylemlilikleri ve Kürt halkının baskıya karşı geliştirdiği kitlesel muhalefet bariz örneklerdir.

12 Eylül yönetiminin ve onun hazırladığı ortamın bir ürünü olan bugünkü siyasi iktidar, doğaldır ki, bu karakterinden dolayı oluşum ve sürekli varlık gerekçesi olan 12 Eylül uygulama ve düzenlemelerini sahiplenmekte, 12 Eylül felsefesinin devamlılığını sağlayacak yeni düzenlemelere yönelmektedir. Basında "sivil darbe" diye nitelenen "Güneydoğu"ya yönelik ama, tüm ülke genelinde uygulanma esnekliği bulunan ve siyasi iktidara, istendiğinde "basın genelinde uygulanma esnekliği bulunana ve siyasi iktidara, istendiğinde basın üzerinde sansür uygulayabilme", "demokratik kitle örgütlerini kapatabilme", "grevleri keyfiyete bağlı erteleyebilme" vb. vb. olanaklar sağlayan 413-424-425 sayılı kanun hükmünde çıkarılan kararnameler söz konusu düzenlemelerden sadece bir örnektir. Sanırız bu örnek siyasi iktidarın yönelimlerini açıklamak için fazla söze gerek bırakmamaktadır. Siyasi iktidarın karakterinden kaynaklanan bu yönelim sonucu yapılan icraat ve bu icraatların yasal prosedürü olan düzenlemelerin demokratikleşme yolunda atılacak adımlarla uzaktan yakından ilgisi olmayacaktır.

Dünyanın siyasal dengelerindeki sarsıcı değişimler ve bu değişimlerin Türkiye'yi de önemli oranda etkilediği bir doğrudur. Diğer taraftan henüz savaş bulutlarının dağılmadığı Ortadoğu'daki gelişmelerin de Türkiye'yi doğrudan etkilediği bir gerçektir. Etkilenmenin de ötesinde Türkiye, krizin başından itibaren ABD planları ve Özal'ın politikalarını bu planlar çerçevesinde belirlemesi nedeniyle gelişmelerin merkez noktalarından birisi

haline gelmiştir. Çünkü, Özal kendisinin ve ANAP 'ın siyasi geleceğinin devamını ABD planlarıyla eşgüdüm içinde davranmaya bağlamıştır.

Son ayların gelişmeleri göstermektedir ki, ABD ve Özal arasında yapılan anlaşmalar gereği, Türkiye, gerek Ortadoğu'ya yönelik, gerekse Balkanlar ve Sovyetlere yönelik ABD politikalarında önemli bir misyon yüklenmektedir. Doğaldır ki, Türkiye'nin bu yeni konumlanması, dış politikada olduğu gibi iç politikada da siyasi iktidarın yönelimleri belirlemektedir. Bir kaç ay önce bizzat Özal tarafından başlatılan "demokratikleşme" diye nitelenen gelişmelerde bu yönelimin sonuçlarıdır.

ABD için ise, krizin başından itibaren Bölge'ye yönelik planları konusunda da tam bir eşgüdüm sağlayan Özal, orta vadede söz konusu planların esenliği açısından desteklenmesi ve iktidarını koruması gereken adaydır. Ancak, bu noktada sorun 12 Eylül yönetimiyle başlayan ve 7 yıldan bu yana da Özal ve ANAP iktidarınca sürdürülen ekonomik ve siyasi politikalar toplumun geniş kesimlerince oluşturulan muhalefet ve %14'lere düşen oy potansiyeline rağmen Özal-ANAP iktidarının sürekliliğinin nasıl sağlanacağıdır.

Bu sorunun yanıtını günümüzdeki gelişmelerde bulmak mümkündür.

Özal'ın savaşın hemen sonrası politik inisiyatifi ele almanın güveni ile, daha çok ABD kaynaklı dış kredilerle toplumun ekonomik nedenlere dayalı tepkisini kısa vadeli yumuşatmak ve bir demokratikleşme demogojisi ile de, toplumda bir şeyler "olumlu" yönde değişiyor imajı yaratarak malı bir kez daha baskın bir seçimle götürmek düşüncesinde olduğu söylenebilir. Bu nedenledir ki, 6 ay önce idamların infaz edilmesinin gerekliliğini tartışan Özal ve siyasi iktidar kadroları, son aylarda demokratikleşme ve "aydın ve demokrat" diye nitelenen belli kesimlerde bu şarkıda tempo tutmuş, Özal'ın demokratiğine şapka çıkarmışlardır. Günlerce 141-142-163. maddelerin kaldırılması olayı demokratikleşme yolunda atılan **büyük bir adım** diye nitelenmiş ve yazılıp çizilmiştir. Yine aynı şekilde zaten konuşulması engellenemeyen ve iktidarın Bölge'ye yönelik hesaplarından dolayı Kürtçe yasasını kaldırması, "Kürt sorunu"nun çözümü yolunda önemli bir gelişme olarak görülmüştür.

Bu gelişmelerle zamandaş olarak ortaya atılan siyasi iktidarın, bazı demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlayan Anayasa maddelerinin değiştirilebileceği tartışmaları, belli kesimlerde, artık toplumun gereksinim duyduğu demokratikleşmeye geçiş sürecinin başladığı biçiminde algılanmıştır. Ve bu da, siyasi iktidarın belli hesaplara yönelik yaratmak istediği imajın oluşmasına yardımcı olmuştur. Ancak Türkiye gerçeklerini iyi bilen gören her gözün farkedeceği gibi, siyasi iktidarcı ülke gündemine sokulan demokratikleşme ve toplumsal barışı sağlamaya hizmet edeceği söylenen gelişmelerin göstermelik olmaktan öte bir anlamı yoktur. Kaldı ki, Türkiye'nin sosyo-ekonomik gerçekleri bir yana, iş başına geldiğinden beri kendi varlık gerekçesi olan 12 Eylül felsefesine dört elle sarılan ve her türlü demokratikleşmeye kapalı karakteri, sayısız icraatıyla ortada mevcut siyasi iktidardan böyle bir şey beklemenin adı hamhayalciliktir. Nitekim bu tür beklentiler günlerce sürdürülen demokratikleşme ve toplumsal barış spekülasyonlarından sonra siyasi iktidarın demokrasi manzumesi "Anti-Terör Yasası"na çarpıp dağılmış olsa gerektir. Çünkü, bir anda ortaya atılan demokratikleşme, toplumsal barış spekülasyonlarının arkasından "Anti-Terör Yasası" hazırlanmış ve bu yasa yıllardır, 12 Eylül hukuk dışılığıının sonuçlarını düzeltecek toplumsal bir beklenti olan "af" perdelemesiyle çıkartılmıştır.

Evet, çıplak gerçek: Abdi İpekçi, Kemal Türkler, Bedrettin Cömert, Ümit Doğanay, Doğan Öz, Abdurrahman Köksaloğlu gibi bir çok saygın aydını, yedi TİP üyesi genci Maraş, Çorum, Sivas katliamlarında onlarca kişiyi öldürenler, kendi ifadesi ile "canı sıkıldıkça adam öldüren" 8 kişinin katili Ferhat Tüysüz, Piyangotepe'de 6 kişiyi katleden Nurullah Aldoğan, Kayseri'de 9 kişiyi öldüren Mustafa Gülnar ve daha yüzlerce MHP'li, artı işkencede onlarca insan öldürmüş işkenceciler serbest kalırken (eline silah bile almamış), sayısız devrimcinin uygulanan çifte standartla içerde bırakıldığıdır.

82 Anayasasına bile aykırı olan bu çifte standart, bırakalım asgari hukuk normlarını, tarafsız bir mantık silsilesiyle bile açıklamak mümkün değildir. Bu çifte standart ANAP

içindeki bazı kişilerin geçmişte içinde yer aldıkları belli kesimlere ödedikleri bir diyet borcu olarak açıklanabilir. Gerçek tamda budur!

Yasanın bu bölümünün Meclisten çıkarılma aşamasında muhalefet partilerinin tavrı da değinilmesi gereken önemli bir konudur. DYP' lideri Demirel'in 12 Eylül'den sonra bir "demokrat tiplemesi" çizmesi ve şansına ilişkin bu türden bir imajın oluşması doğrultusunda çaba sarfettiği bilinmektedir. Basından bazı kesimlerin desteğiyle toplumda böylesine bir imajın oluşmasında başarısız olduğu söylenemez. Ancak, bu son olay Demirel için turnusol kağıdı işlevi görmüş ve ne kadar değiştiğinin kriteri olmuştur. Bir zamanlar "Bana sağcılar suç işliyor dedirtemezsiniz" diyen Demirel'le, yukardaki tabloya rağmen ANAP milletvekillerini, 146. ve 125. maddeden ceza almış olanlara "bir gün bile af verirsiniz vebal altında kalırsınız" diyen Demirel aynı kişilerdir. Sonuç olarak demokrasi ve demokratikleşmeyle uzaktan yakından ilgisi olmayan "Anti-Terör Yasası"nın topluma armağan edilmesinde ANAP kadar Demirel ve partisinin de payı vardır.

SHP ise şimdiye kadar birçok alanda olduğu gibi yine edilgen kalmış ve "Anti-Terör Yasası"nın çıkarılması karşısında toplumun kendisine olan beklentisini boşa çıkarmıştır.

Bugün birçok maddesinin anti-demokratikliği ve 82 Anayasasına bile aykırılığı kesin olan "Anti-Terör Yasası" yürürlüktedir. Ancak, toplum kuralları ve bu kuralları formüle eden yasalar, toplumun genel beklentilerine denk düştüğü oranda kalıcı olur. Toplumun genel beklentilerine denk düşmeyen yasa ve kanunların sür-git kalıcılığının sağlanabilmesinin dikta rejimleriyle bile mümkün olmadığını tarih göstermektedir. Nitekim 12 Eylül yasa ve kurumlarının bugün gelinen noktada toplumun geniş kesimlerinin muhalefetine hedef olduğu ortadadır. Bu gerçeğe rağmen, siyasi iktidar "Biz yaptık, oldu" mantığı ve tepeden inmeci bir oldu-bittiyle 12 Eylül yönetimi ve uygulamalarına "şapka çıkartan" baskı unsurlarını içinde taşıyan "Anti-Terör Yasası"nı topluma kabullendirilebileceğini düşünmemeli, düşünmemeliydi! Ancak, halâ 12 Eylül yönetiminin uyguladığı toplumu yeniden biçimlendirme ve depolitizasyon politikasının etkisinden kurtulamamış toplum, "Anti-Terör Yasası"nın başına nasıl bir bela sardığının ayırımına varamamıştır.

Öte yandan, Ortadoğu'da henüz dağılmamış savaş bulutları ve Bölge'de yaşanan Kürt halkının trajik durumunun toplum belleğini meşgul etmesi siyasi iktidarın işini kolaylaştırmıştır. Na yazık ki, ana muhalefet! partisi olan SHP, demokratik kuruluşlar, basın ve ülkenin ilerici ve demokrat aydınlarının da üzerine düşeni yeterince yapabildikleri söylenemez. Oysa ki, "dervişin fikri neyse, zikrinin de o olabileceği" gerçeğinden hareketle, Özal'ın yıllardır bilinen nasıl bir Türkiye sistemi ışığında, 141-142-163'ün kaldırılması, Anayasanın da belli maddelerinin değişimi tartışmalarını ortaya atmasının altından, malesef bazılarının sandığı gibi bir demokratikleşme programının değil, tersine, demokratikleşme ile uzaktan-yakından ilgisi olmayan bir şeylerin ortaya çıkacağı algılanmalı ve gerekli muhalefet yapılabilmeliydi. Ama bu yapılamamış ve "Anti-Terör Yasası" bir oldu-bittiyle kısa sürede Meclisten çıkıp yasalaşmıştır.

Gelinen noktada bu yasanın Anayasa Mahkemesi önüne geleceği kesinleşmiştir. Ancak mevcut siyasi iktidarın birçok uygulamasından dolayı karşı karşıya geldiği Anayasa Mahkemesi ve benzeri kurumlara yaklaşımı ve bu kurumları etkileme müdahaleleri bilinen bir gerçektir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi önüne gelen "Anti-Terör Yasası" konusunda öncelikle basına ve ülkemizin ilerici-aydın-demokrat insanlarına, Barolara, İHD, Sendikalar, vb. demokratik kuruluşlara toplumun yasaya karşı duyarlı kılınabilmesinde önemli bir görev düşmektedir. Siyasi iktidarın "ben yaptım, oldu" mantığının izolesi, ancak bu mantığın çarpıp parçalanacağı bir toplumsal muhalefet duvarının oluşturulmasından geçmektedir.

***

Öte yandan, "Anti-Terör Yasası"na yönelik genel eleştiriler incelendiğinde, eleştirilerin odak noktasını "şartla tahliye"de yapılan eşitsizliğin oluşturduğu görülmektedir. Elbette buda sorunun önemli bir boyutudur. Ama, bizce daha da önemli olan "Anti-Terör Yasası"nın bir bütün olarak toplumumuzun başına nasıl bir bela açacağının ve bu yasay-

la Özal'ın neyi amaçladığının iyi irdelenip teşhir edilmesidir. Amaç, demokratikleşme safhaları adı altında "tek adam rejimini" oluşturmaktır. "Anti-Terör Yasası" gerçeği de göstermektedir ki, demokratikleşme adıyla sunulan her girişimin altından daha baskıcı bir aygıtın parçaları çıkmaktadır. Sözde Anayasanın demokratikleştirilmesi yönündeki değişikliklerinde esas olarak Özal'ın "tek adamlığının" önündeki engelleri temizlemeyi hedeflediği açıktır. İşte "Anti-Terör Yasası"da bütün bir toplumsal hayatın "tek adam" rejimi doğrultusunda yeniden yapılanmasını sağlamayı amaçlayan köşe taşlarından biridir.

Terörle mücadele adı altında devlet terörü meşrulaştırılmaktadır.

İşkenceye karşı imzalanan uluslararası sözleşmelere rağmen, nederse sayısız insanımızın intihar etmek için! karakolları seçtiği günümüzde, işkenceye pirim verilmekte ve bu yasayla işkenceciler özel korunmaya alınmaktadır.

Yasada çizilen "terör" tanımının sahip olduğu elastikiyet nedeniyle, gerektiğinde siyasi iktidardan hoşnutsuzluğunu sesli ifade edebilecek her vatandaş "terör suçlusu" sayılabilecektir.

Yasanın 2. maddesinde, "kişi düşüncesini eyleme dönüştürmese dahi terör suçludur" ifadesi, kaldırıldığı söylenen 141-142-163. maddelerin daha da ağırlaştırılarak konulduğunun göstergesidir.

Demokrasi manzumesi bu yasadan doğru ve gerçeği yazmayı varlık gerekçesi saymış, iktidarın dümen suyuna girmeyi reddeden basın da payını almakta, yasaya yerleştirilen muğlak terimlerle üzerlerindeki baskı artırılmıştır.

Özetle, bütünüyle anti-demokratik unsurlar içeren söz konusu yasanın olumsuzlukları saymakla bitmeyecek kadar çoktur.

Bu yasa, toplumumuzun henüz kendisini çekip çıkaramadığı 12 Eylül kaosunu farklı bir düzlemde devam ettirmeye çalışan ve sivil görünümlü dikta rejimine özenen bir mantığın ürünüdür. Ama, yeni 12 Eylül'ler yaşamak ülkemiz ve insanların ne yazgısı ne de şanssızlığıdır.

Bu nedenle, yeni 12 Eylül'lere ve sivil özenticilerine DUR denilmeli, denilebilmelidir.

E-Tipi Cezaevi-AYDIN
6 Mayıs 1991

SON ON YILIN "HAPİSHANE ŞAİRLERİ"NE!

Hazırlamakta olduğum "Cezaevleri Seçki Şiir Antolojisi" için cezaevinde şiirle buluşan; ürünlerini kitaplaştırmış ya da dergilerde değerlendirmiş olan şair dostların kısa özgeçmişleriyle birlikte, bu ürünlerini aşağıdaki adrese en geç iki ay içinde göndermeleri rica olunur. Böyle bir seçki ancak sizin katkılarınızla dönemin bütün değerlerini kapsayabilir. Bu antolojinin amacı da zaten bundan başka birşey değildir.

1 Mayıs 1991.

Fehmi Uzal
E tipi Cezaevi 8. Kğ.
09100- AYDIN

TEK KİŞİLİK DİYALOG'dan

3

gülüşünü kopardılar yüzünden geceyarılarıydı
şimdi daha çabuk karadeniz kokuyor yüzün

gülünce şakaklarından yavru martılar
henüz acemice kanat çırpışlarıyla
bilmem gene çığlık çığlığa havalanır mı

olası bir lodos fırtınasına karşı korunmak ve dahası kıyı rüzgârlarının etkisinden kurtulmak için yüzünün limanına demirlemiş onlarca yıllık mülteci bir geleneğin köhnemiş tırnakları gömülmesi gecikmiş ölümlerinki gibi halâ uzamakta mı denizin kendini dinlediği saatlerde sesi yosunlar arasında kulaktan kulağa dolaşıyor dedikleri sana seni tartıştıran katledilen yanına doğru

martılarınla başın dertte
uçuşlarını alıp gidecekler gülmesen
gülsen katledilen yanını kıyıya vuracak deniz

(...)

8

O kızın seni azarlamasına bozulup gördüğün rüyanın seyrini değiştirerek son perdede nereden aklına esiyorsa puslu bir kentin olmayan bütün resim sergilerini dolaşıyorsun ve gözlerini olmayan bir ressamın olmayan tablolarından birinde unutup uyanıyorsun

gözlerini unuttuğun resimde bir gökdelenin en üst katından düşüp kimbilir kaçınıcı kez ölü
münü yeniden yaşarken sigortasız bir inşaat işçisi
aynı resimde bilinen otellerden birinin kral dairesinde bir günlüğüne kiraladığı
tanrıça heykelinin apışarasından kimbilir kaçınıcı kez viskisini yeniden yudum-
luyor tadacağı zevklerin hepsini bitirmiş iktidarsız bir işadamı

susunca sen bunları
tiksinliyor yağmalanan adından
yaşlı bir zeytin ağacının zeytinli dalı
ve utancından kapkara kesilip uçamıyor
uçmak üzere kanat çırpın bembeyaz bir güvercin

Ahmet Kerem Çebi

KONUNUN İÇİNDEN -1-

gel-gitler eritip bitirdi dengesini denizin
kuru kıyıda kökler topraksız susuz
uzun sürdü rüzgarın dönüşü
yazlar kış yorgunudur

konusunu yitiren teori tanımlanamaz
bütün aşk şiirleri gri sözlerde ölür
susar bilinç intihar etmiştir artık beden

amaç olduğu yerde ünlem
eylem şehvetini yitirmiş bir imladır

suyun altkatlarına inmezdik eskiden
beyaz bulutlarımız eksik olmazdı
denizin üstünde bitirirdik kapitali
bir kez yıkardım ellerimi eskiden kirlenmezdi

yatağından çıkan nehir çizgi bile değildir
bütün bir tarihe kirlerini aktı gözlerim
hergün yıkıyorum ellerimi ayalarımnda hala izlerin

dağlar saçlarını taşırdı kavakları
öyle şafakları görmemiştik öyle yakındaki

amaç olduğu yerde ünlem bir hatadır
eylem hızını yitirmiş bir imlaya sığdırılmaz

uzun sürdü rüzgarın dönüşü düşüm
şimdi acı bir öfkeyle sarsılıyor mavi küre
seninle varılacaktır
güzelliğin kurallarına göre yaratıldığı yere

uzun sürdü rüzgarın dönüşü düşüm
şimdi yolu açıktır yatağında dönen mor sürgünün
aklın eylemle eytişimi türsel etkinliğimizdir
bir duygu çılgılığı yeşile batmış göklerden uzun

uzun sürdü rüzgarın dönüşü düşüm
hala o günkü kadar heyecanlıyım
avuçlarım sığmıyor yüzüne anlım terli bir zamandır
yetişemiyorum yetişemiyorum bişeyine
nasılda gencim oysa aşk sığmıyor içlerime

Fehmi Uzal
yaz-90-Aydın

DÜNYANIN HAKİKİ EFENDİLERİ VE MANDATERİZMİN YERLİ UZANTILARI

Dr. Memduh Eren

İlk yazımdan (SORUN BSD Sayı: 18-19, s. 29-33) sonra çok sayıda dost ve yandaş buldum. Bu nedenle daha da umutlu olarak yola çıkıyorum. Belki de devam etmeme izin vermeyecekler. Ama ben tek başıma "cennete"de varmak istemiyorum. Yola bilim adamları, çağdaş insanlar, emekçiler devam edecek...

Yazımın başında duyarlı, gerçekçi ilerici dostum, Balıkesir Barosu başkanı Av. Turgut İnal'ın bir sorusu üzerinde duracağım. Sayın İnal "Devlet adına, demokrasi adına, ülke adına devleti ve resmi hüviyetleri arkalarına ve önlerine alarak, ülkemiz insanına karşı yapılan bu utanç tablolarından bu ülke ne zaman kurtulacaktır." diye soruyor.

İlk yazımda anlatılan olay, NATO ve NATO dışı ülkelerde yaşayan milyonlarca insana uygulananlardan yalnızca birisi ve belki de sadizm açısından sıradan bir uygulamadır. Ya henüz kağıda dökülemeyenler?...

Yüzyıllar boyu hükümetlerin ve yönetimlerin değişmelerine karşın, hiçbirisi bu çekilen acıların hesabını sormamışlardır. Zira daima zulmedenler iktidara gelmişlerdir. Belki de zaman zaman insani düşüncelerle emekçiden yana namuslular da iktidar olmuşlardır, ama kısa sürede anılan bu güçler, onları yozlaştırarak yönetime egemen olmuşlardır.

Barış için, huzur için her türlü haksızlıkların ve adaletsizliklerin hesabı mutlaka sorulmalıdır. Yoksa, Özal'ın dediği gibi, "uzlaşma" bir hesap işi değildir. Bu görüş, daha çok sosyal kültürden yoksun bir tricartist düşünce biçimidir. Doğrusu daha bilimsel olan: "Hesaplaşmadan uzlaşma, uzlaşmadan barış olmaz" gerçeğidir. Burada dünya insanı çok acı bir gelecekle karşı karşıyadır. Hesaplaşma yapılmadığında, hesaplaşmayı gündemine alan ve bu amaçla kurulacak örgütler hesaplaşacaklardır. Bu türden örgütlenme onların kaçınılmaz hakları olacaktır. Zira hiç kimse gerçekleri hafızanın kusurları içinde uzun süre saklayamaz. Hafızanın bittiği yerde kişisel ve toplumsal bilinçaltı başlar. Confilut'ler bir bilinçaltı volkanlarıdır. Kendi başlarına gelişme ve ilişkiler kurma yeteneğindedirler. Onların ne zaman, nerede, hangi biçimde ve hangi şiddetle patlayacağı kestirilemez.

Evet Sayın İnal, bizlere düşen görev ise, yasal sorgulama gününe kadar işkence konusunu belgelemektir. İşkenceye karşı mücadeleyi kurumsallaştırmaktır. Bu yazımız aynı zamanda işkence görenlere ve yurtseverlere bir çağrıdır.

Felice Casson Gladyo= P2 Mason locaları ve diğerleri

Felice Casson: "Gladyo'ya gol atan yargıç" olarak da anılan Venedikli 37 yaşındaki soylu ve soluklu bu hukuk adamı, 1982'den bu yana sabırlı ve bilimsel bir çalışma ile NATO'ya bağlı ve CIA'nın kucağındaki bu gizli örgütün İtalya'nın şöhretli P2 Mason locasına bağlılığını ortaya çıkararak ezilen, işkence çeken, öldürülen insanların yanında onurlu yerini aldı.

İtalya'daki bu olay ilk kez 14 kasım 1974'de ünlü gazeteci Pier Paolo Pasolini'n mektubunda geniş yankılar uyandırmıştı. Sonunda Pasolini bu mektubundan tam bir yıl sonra, Roma yakınlarında bir plajda feci şekilde dövülmüş olarak ölü bulundu. En bü-

yük suçu da P2 locasının lideri "Licio Gellini"yi olaylardaki yerine koymasıydı.

Casson ise, araştırmaları sonunda, yaptığı yayınlarda korkunç sırlar açıklıyordu. Başta Cumhurbaşkanı Francesco Cossiga olmak üzere, parti başkanları, Emniyet ve Gümrük müdürleri, ordu içinde sayısız generallerin bu işin içinde olduğunu bildiriyordu. En çarpıcı örnek ise, yakın zamanda bu konu ile ilgili bir basın toplantısında Cumhurbaşkanı'nın Reuter ajansına kudurmuşcasına saldırarak hucum etmesi idi.

Olay sadece İtalya'da kalmamış Belçika, Fransa, İsviçre, Hollanda, İsveç, Norveç, Almanya gibi bütün NATO ülkelerini ciddi bir şekilde sarsmaya başlamıştır. Peki ya ülkemizde? Olay tartışma sürecinde iken üstü örtülmüştür. Ama tarih bir gün mutlaka bu gerçekleri ortaya koyacaktır.

Masonluğun Kimliği

Kapitalist toplumları, özellikle bunların uydusu durumunda olan geri kalmış toplumları, burjuvazinin gizli örgütleri yönetir. Bu türden gizli örgüt hangi amaca yönelik olursa olsun varlık nedenini kapitalist sistemin ya da faşist devletin doğasında bulur.

1954'lere kadar uluslararası nitelikte (Aysberg misali) yaygın ve etkin mikst (karma) örgütler içinde en gaddar, tehlikeli ve güçlüsü kuşkusuz ki Mason örgütleri idi.

Burada bir noktaya işaret etmeden geçemeyeceğim. Özellikle geri kalmış ülkelerin sosyalistleri, yurseyverleri bu konuda genellikle gaflet içinde kalmış; gerekli donanım ve kurmaylıktan yoksun kalmışlardır. İlerici ve devrimci kümelenmeler yeni yeni teoriler üreteceklerine, herkesin "Reis" olduğu, hiç kimsenin Kızılderi olmadığı örgütler üreteceklerine masonik propagandadan kurtulup, ayrıntıların içinde boğulacaklarına, biraz da ZOOLÖJİ'ye MERAK sarsa idiler, bu emperyalist canavarın anatomi ve fizyolojisini öğrenecek ve doğru hedefi bulacaklardı kuşkusuz...

Devrimciler, sosyalistler ve yurtseyverler; Bütünleşerek yan yana gelebilseydi yaşamlarını çok ağır biçimde adresi olmayan karanlık zindanlarda, filistin askısı, falaka vb. ile dışarda ise, işsizlik ve açlık ile ödemeyeceklerdi. Bilindiği gibi, masonik örgütler, halk düşmanı gizli örgütler içinde en profesyonel ve acımasız olanıdır; bir cehennem tuzağı, yurtseyverlerin ve emekçilerin kanından oluşmuş bağışlamaz bir bataklıktır. Ne yazık ki, dünyadaki devrimciler, yurtseyverler aralarında fıraksasyonlar yaratarak tek cepheyi oluşturamadıkları gibi bu emperyalist hedefi de yeterince göremediler. İşte burada onurlu insan Casson'u kutlamak gerekiyor.

Ne var ki, 1954'lere kadar yeryüzünü kasıp kavuran bu masonik kompleks (Masonlar, Rotarienler, Lionslar, Soroptimisler) giderek gücünü kaybetmeye yönelmiştir. Gelişen ve uyanan dünyada egemen olmak niteliğini yitirmeye başlamış, ancak Rotarienler yaygınlaşarak büyük bir performans kazanmıştır. Masonik örgütlerin bu türden bir geleceği kaçınılmazdı. Zira masonluk bir bilim değildir; üstelik dogmatiktir ve bağnazlık üzerine kuruludur. Ayrıca masonluğun prensipleri esas alınarak geliştirilmiş bir teknoloji de yoktur. Doğallıkla, bilimsel özgürlükten, toplumsal sorumluluktan yoksundur. Kadınları dışlayarak eşitlik ilkesine karşıdır. Evrensellik sloganlarına karşın, adalet ve barış düşmanıdır. Oysa ne de güzeldi, 1789'ların: "Eşitlik, Biraderlik, Özgürlük" şiarları...

Klasik düşünce tarzından kopamayan ve birer "Pavlovist olarak "diyalektik düşünce" biçimine kaşı olmaları yetmiyormuş gibi, geçerli ayrıntıların bilinçlenme üzerindeki etkilerinden kaynaklanan "geleceğin düşünce biçimi" olarak değerlendirilen POLYALACTIC DÜŞÜNCE BİÇİMİNDEN HABERLERİ bile yoktur.

Elbette ki böyle olumsuz bir gelişimin sonunda atrofiye olacaklar etkinliklerini kaybedeceklerdi. Gezegenimizdeki sosyal gelişim-değişim ve dönüşümün yasallıkları bunu işaretliyordu.

Trilateral Commission (Üçlü Komisyon)

Yüzyıllar boyu dünyayı kasıp kavuran ve artık geçerliliği pek kalmayan masonik örgütlerin atrofisinden sonra dünyadaki egemen güçler, "yeniden yapılaşma" gereksinimini duydular. Emperyalizmin bu alandaki "yeni" stratejisi; 1973 yılında kurulan Trilateral Comission "Üç Yanlı Komisyon" tarafından oluşturulmuştur. Bu stratejinin mimarı ise Carter'ın "Ulusal Güvenlik Danışmanı" Zbigniew Brzezinski'dir. Bu komisyon, dünyanın en büyük bankası Chase Manhattan Bank'ın Başkanı David Rockefeller öncülüğünde "Üç Emperyalist Yan"da (ABD, AET ve Japonya) önde gelen sanayicilerin, maliyecilerin siyaset adamları ve öğretim üyelerinin kurdukları (resmi olmayan), bir çeşit karşı-devrimci ve "Halk Düşmanları Enternasyonalı"dır.

Yani canavar büyüyecektir. 1950'li yıllar yeni mandaterizmin düşünceden örgütlenmeye daha akıllıca yaygınlaşmaya başladığı dönemdir. Bu gizli örgütün tepe noktasında ABD (Wall Street), taban noktalarında ise Japonya ve Avrupa'da bulunan Mason üçgeni, bir başka deyişle, Tokyo Borsası ve Londra Kenti bulunur.

Örneğin Masonik kompleksten ajanlarında bünyesinde toplayarak gelişen bu örgütün düşünürlerinden Brzezinski: "Marksizim aklın iman üzerinde bir zaferi, insanın evrenselci vizyonunun olgunlaşmasında hayati ve yaratıcı bir aşamadır" diyordu; gene aynı kuruluşun Amerika'daki sözcülerinden C. Smith, buna şunu eklemektedir: "Her durumda Trilateral hiçbir şekilde anti-komünist olmamalıdır." Ayrıca gene Carter'ın, danışmanı olduğu dönemde Brzezinski: "Olasıdır ki, yakın bir gelecekte savaş ve barış sorunları, II. Dünya savaşından beri uluslararası ilişkilere egemen olmuş Doğu ve Batı arasındaki askeri güvenlik sorunlarından çok Kuzey ve Güney arasındaki ekonomik ve sosyal sorunlardan kaynaklanacaktır." ("Körfez Krizi"inde olduğu gibi)

Trilateral'in Fransız üyeleri ise örgüt bileşiminin gerek sol, gerek merkez, gerekse sağdan devşirildiğini öne sürerek; "soldakiler enternasyonalci, sağdakiler Dünyacılık'ı savunur ve bu etiket bizi Dünya hükümetine ya da gezegen sosyalizmine ulaştırır." demektedir.

İşte, bu Dünya canavarından bir başka yargı da James Paul Warburg'den: "Bir Dünya Hükümeti ister istemez kurulacak; tek sorun bu sonuca güzellikle mi yoksa zorla mı ulaşılabileceği sorunudur."

Evet giderek gelişmekte olan bu örgütlenme, ABD'nin jandarmalaşmasıyla sonuçlanır. C.F.R. (Council on Foreign Relations) yani "Dış İlişkiler Komisyonu" şemsiyesi altında bu örgütün yalnız Amerikan üyelerini biraraya getiriyor. Bunun da merkez yönetim kurulunda D. ROCKEFELLER, G. W. BALL, Z. BRZEZINSKI, H. KISSINGER vb. yer alıyor.

Aynı yıllarda Türkiye'de de Devlet Bakanı Servet PASİN başkanlığında "Dış Ekonomik İlişkiler Komisyonu" kuruluşu bir tesadüf değildir. (9 Nisan 1983 Kafaoglu'nun yetki almasından 2 gün sonra) Bu kuruluş, yavru-manda bağlantısının bir ifadesidir. Şimdi artık sıra evrensel örgütlenmeye gelmiştir. Bu örgütlenme santralini yönetenler: J.CI.CASANOVA, Th. de MONTBRIAL, E. de ROTHSCHILD, J.de FOUCHIER'dır.

İşte yeni bir örgüt adı: **Bildenberg**, kuruluş yılı 1954, kuruluş yeri: Hollanda, Niterland, Pays-Bas, yani alçak memleketin baş şehri Amsterdam'a 123 Km. mesafede Oosterbeek 3'deki **Bildenberg Otelidir**.

Bu örgütün fikir babası Dünyacılık'ın devi olan Joseph Retinger'dir. 1976'ya dek, Başkanlığı, Philippe Bernart'in (5) "en güçlü sanayicilerin dostu" dediği Prens Bernhard de Lippe (Hollanda Kraliçesinin kocası) yürütmüştür. Philippe Bernert şöyle ekliyor: "Uluslararası iş dünyasının olağanüstü farmasonluğu, bunları Bildenberg topluluğu içinde biraraya getiriyordu." Buradaki "iş" terimi, en geniş anlamında kullanılmaktadır.

Lockheed rüşvet skandalı ve Prens Bernhard'ın "suçunu kabul etmesi", Hollanda

Kraliçesinin kocasını Bildenberg Grubunun başkanlığını terketmeye zorladı. Ne ki, gerçek patronu Prens değil de, milyarder David Rockefeller olan organizasyonun faaliyetlerini sürdürmesine engel olmadı. Lockheed olayı bir gün açıklığa kavuşursa, bu rezil prensin yavruları ve de örgütün ülkemizde ki etkinliğinin giderek artmakta olduğu görülecektir. Elbette, sistemin mantığı içinde yargı konusu olabilirse...

Örgüt Amerika dışında oynanan, (tabi Amerika'nın direktifi ile) oyunların baş aktörü haline gelmiştir; ve artık her üç etikette birbirine karışarak Dünya'da bir sinsitiyum (Şebeke) oluşmuştur: Amaç, yeni bir dünya devleti, dünya hakimiyeti, soygun, vurgun ve işkenceler sistemi oluşturmak, yeni mandaterizmi kurmak ve yavrularını seçmektir...

Şimdi bu örgütlerin gizli toplantılarında almış oldukları bazı kararlardan söz edeceğiz:

- Kendi güçlerini pekiştirmek.
- Dünyanın siyasal, iktisadi ve mali hegemonyasını paylaşmak.
- Uluslararası finans sorunlarını çözmek.
- Gümrük engeli olmaksızın ürünlerin serbest dolaşımını gerçekleştirmek.
- Ulusların ekonomik birliğini kurmak.
- Ulusal orduların dağıtılmasıyla uluslararası bir polis gücünün kuruluşunu sağlamak.
- Uluslararası bir parlamento kurmak.
- Birleşmiş Milletler ya da her türlü uluslar ötesi yönetime üye devletlerin egemenliğinin sınırlanmasını sağlamak.

(Milliyetçi Özal'ın Programını portföyünden okuyalım.)

1. 2000 yılına uzanan askeri hiyerarşi planını bozmak (gerçekleşti).
2. Güneydoğu'da bir süper vali aracılığıyla askeri güçleri denetim altına almak (gerçekleşti).
3. "MIT"i "sivilleştirme" (gündemde).
4. Genelkurmay Başkanlığı'nı Milli Savunma Bakanlığı'na bağlamak.

Elbette kolay değil, Trilateral, C.F.R ve BD (Bildenberg) rozetlerinin tümünü göğsüne sıralayan Rockefellerin uzatması Buche'un telli duvaklı dostu olmak. Hep Buche'a kendisi akıl verecek değil ya...

Bildenberg Türkiye'de

Elimizdeki resmi kayıtlara göre Türkiye'deki ilk BG toplantısı 1959 yılında Yeşilköy'de yapıldı. Kimlerin katıldığını ve yerini saptıyamadık. Bununla beraber bu konuda yaptığımız araştırmalar ve topladığımız belgeler büyükçe bir kitabın sayfalarını dahi aştı. Biz bu küçük yazımızda ancak mozayikler vereceğiz. Sentezini düşünenlere bırakacağız.

Elimizdeki belgelere göre Ecevit'in ev sahipliği ve başkanlığını yaptığı 25-27 Nisan 1975 günü, ünlü ÇEŞME Toplantısı'na kadar, BG toplantılarına katılanlar: Muharrem Nuri BİRGİ, Selahattin BEYAZIT, Nejat ECZACIBAŞI, Nurettin ALPKARTAL, Tekin ARIBURNU, Burhan BELGE (şu anda "İnsani Değerler Avrupa Birliği Örgütü"nü Türkiye'deki çalışmalarını yürüten ve her taşın altındaki adam Murat BELGE'nin babası) ve Demiryolları politikasını AXEN şirketi hesabına Karayollarına çeviren Menderes'in eski Kara yolları genel müdürü.

Bildenberg Toplantısı, Çeşme, Türkiye 25-27 Nisan 1975

Avusturya, Belçika, Kanada, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, İzlanda, İrlanda, İtalya, Hollanda, Norveç, İsveç, İsviçre, İngiltere, ABD ve

TÜRKİYE: Semih Akbil, Selahattin Beyazıt, M. Nuri Birgi, İhsan Sabri Çağlayangil, Süleyman Demirel, İhsan Doğramacı, Bülent Ecevit, Turhan Fevzioğlu, Oğuz

Gökmen, Hasan Fehmi Işık, Kamuran İnan, Gülten Kazgan, Halil Tunç, Memduh Yaşa, Selçuk Yaşar.

Çeşme'de üç gün süren bu toplantıya tüm güvenlik kuvvetleri katılarak etrafı çevirmiş, kargaların bile uçmasına müsaade etmemişlerdir. Telefonla konuşmak ve hattâ not tutmak yasaklanmıştır. İzmir'in "kabadayı" Belediye Başkanı, İhsan Alyanak bile toplantı salonu civarına sokulmamıştır. Katılanların listesine baktığımızda olayın en ilginç yanı, Türkiye'nin statik dönemlerinde gel-git'lerle oyun oynayan iki başbakan dikkati çekmektedir. Bunlardan CHP'nin Genel Başkanı ve Başbakan Ecevit'in Yankı Dergisi'nin sayı: 307, sayfa 5'te yayınladığı yazıdaki iddiasına göre, Başbakan Süleyman Demirel masonudur; ayrıca, yine Ecevit'in belirttiğine göre, "Masonluk enternasyonal ve üstelik de gizli bir örgüttür." Bu durumda Türkiye Cumhuriyeti devleti kökü dışarıda olan gizli bir örgütün üyesi tarafından yönetiliyor demektir. Halbuki Çeşme Toplantısı'nda Süleyman Demirel gibi kendisi de yalnız kökü değil, dalı budağı da dışarıda olan evrensel ve gizli bir örgütün içindedir. Ve Türkiye'yi bu hale düşüren üç kardinal'den ikisidir. Bu iki lider, siyasi haklarını bile referandumda ancak, 72.000 oy farkla geri alabilmişlerdir. Şimdi de yüzleri kızarmadan yeniden Türkiye'yi kurtarmaya soyunmaktadırlar. Bu iki insanın yaşamı ve iktidara geliş biçimleri değerlendirildiği gün, Türkiye daha çok düşünen bir toplum haline gelecektir.

DEMİREL: 10 Mayıs 1954 tarihinde Amerika'ya çağrılarak "Eisenhower Bursu" ile yabancı ülkelere devlet adamı yetiştiren EEF örgütünde uzun süre eğitim gördükten sonra Türkiye'ye dönmüş, 1919'da Sivas Kongresini basan, Halide Edip'i İstanbul'da bırakarak, mandateristleri finanse eden Morrison'un şirketinin temsilcisi olarak, Ankara'da bulunan BG üyesi Kemal Kurdaş tarafından keşfedilerek ortaya çıkarılmıştır. Her nasılsa Adalet Partisi'nin Genel Başkanı Ragıp Gümüşpala'nın Lido'da ölmesi veya öldürülmesinden sonra hemşehrisi Saaddettin Bilgiç'i Amerikan dolarlarıyla parti kurultayında yüksek atladıktan sonra AP'nin başına geçmiş, bilahare de öyküsünü yakında yayımlanacak kitabımda anlatacağım evrensel görevlerini sürdürmüş, sonunda da bugün Türkiye'yi bu hale getiren Özal'ı besleyip, büyüterek devlet yönetiminde marifetli kılarak, Türkiye'nin başına geçirmiştir.

ECEVİT: Ecevit de daha farklı bir gelişim göstermemiştir. Yalnız Tagor hayranı, bu romantik çocuk Türkiye halkının %90'ının Özal'ı Yüce Divan'da görmek ve düşmesine karşılık, onu Köşk'te bırakabileceğini ve hattâ kendisiyle "koalisyon hükümeti" bile kurabileceğini söyleyerek, Trakya gezisinde eşi Rahşan Hanım'ın minibüsünü elinden tamamiyle kaçırmıştır.

Dünyanın Yeni Patronu Bildenberg'in Tek Adayı

MESUT YILMAZ: 11 Mayıs 1990 günü hava alanından üç kişi uçağa binerek New-york yakınlarında Glen Cove'daki Harrison Konferans Merkezi'ne, **Bildenberg Toplantısı**'na doğru uçuyorlardı. "Dünyanın Hakiki Efendileri" de denilen bu toplantı, 120 seçkin konuğa açıktı. Fakat bu kez bir başka değişiklik yapılmış, bazı büyük sendikaların üst düzey temsilcileri de çağrılmışlardı. Polisin görülmemiş önlemler aldığı bu toplantı üçgün üç gece sürmüş, bu arada katılanların dış dünyayla bütün bağlantıları kesilmiş, not tutmak da yasaklanmıştı. Tabii Kissinger bu toplantının da değişmez konuguydu. Konu, sızan haberlere göre: Türkiye'nin müstakbel iki başbakanı ile ilgiliydi. Bunlardan, Mesut Yılmaz 5 Haziran 1990 tarihinde Başbakanlığa adaylığını açıklayacaktı. Türkiye ile ilgili olan en önemli haber buydu. Ve bir kez bu örgütün onayı alınır sa artık buna hiçkimsenin hattâ Özal'ın bile sesi çıkamazdı. Çünkü Özal'da Houston, Newyork ve Amsterdam'ı her şeyden çok sayıyordu. Bunun başka nedenlerini ileride açıklayacağız.

ERDAL İNÖNÜ'ye gelince, SHP Genel Başkanlığını bile Londra'ya karşı saygı-

sından kabul etmişti. Ne gariptir son dönemlerde Başbakanlık yapan cuntanın adayı Bülent Ulusu, 4.4.1983 günü, Türkiye'yi ziyaret eden dünya Rotarien Kulüpleri Başkanı Hiroji Mukasa'nın da katıldığı dünya Rotarienler Genel Kurulu'na başkanlık yapmıştı. Böylece Türkiye'de yalnız iktidar boşluğu değil, muhalefet boşluğunun da nedenleri anlaşılıyordu.

Gelelim koşulsuz yeni başbakanımızın evrimine:

1947 yılında Rize'de doğan bu karadenizli delikanlı, geçirdiği çok şanslı yıllardan sonra oldukça geçerli bir eğitim ve öğretim görmüştür. Barok müziği dinleyecek, Fikret Mualla'yı sevebilecek, düzeye erişebilmiş ve üstesine de, Türkçeyi zorla konuşan geniş kitlelere karşı iki yabancı dil öğrenmiştir. Özellikle Kuzey-Batı Afrika petrolle-riyle çok yakından ilgilenen Erol Akçal'ın "AP milletvekili" parlamenter döneminde politikayı yakından izlemiş, dünya petrol politikası hakkında (Özal'ın "ekonomik bilgi-si zayıf" demesine karşın) "Körfez Krizi" döneminde, "AGİK'in geçerliliğini dünyaya tescil ettirdiğini ve de gerekirse harbe girebiliriz" deyimleriyle politik kimlik ve kişili-ğini ispatlamış, petrol konusundaki ekonomik düzeyini kanıtlamış bir delikanlı olarak, yeni kurulacak dünyada, "Dünya Devleti" kuruluşuna hizmet verebileceğini kanıtlamış-tır. Böylece ANAP içindeki evrensel kimlikli tüm milletvekilleri ve partililerin sempa-tisini kazanmıştır.

Ancak üst düzeye tırmanma şansı Bildenberg örgütünün yerel minyatür toplantıları olan Marmara Etap Otelinde 1975'lerden bu yana basına kapalı gizli **Taksim Toplantı-ları** ile **Bolu Toplantısı**'na bağlı idi. Genç adam, evrensel düşünceye uygun konuşma-larını sıklıkla bu toplantılarda yapıyordu. Hattâ Amerika'daki toplantıya gitmeden bir hafta önce de, dış politikayla ilgili olarak, Türkiye'den başka herkesin anlayabileceği "güzel" bir konuşma yapmıştı...

Taksim Toplantıları

Orange-Nassau nişanı; 1892'de, naip Pyrmontlı Emma Valdeck tarafından, henüz reşit olmayan kızı Vilhelmina adına, sonradan Lüksemburg nişanı olan "Meşe Çelen-gi"nin yerini alan sivil ve askeri Hollanda nişanı. Her kenarında beyaz ve lacivert iki çizgi bulunan sarı-turuncu kurdele. (Büyük Larousse, s. 8866)

Hollanda'nın ve dolayısıyla Bildenberg örgütünün bu renkleri naip Emma'nın kızı-nın geleceğiyle ilgili bir aşk öyküsüne yaslanır. Kız, turuncu renkler içinde bir aşk ve sevdâyı simgeler. Lacivert renk ise kimlikli, kişilikli, seven bir erkeğin gücünü anlatır. Beyaz renk ise berraklığı, açıklığı ve aşkın sonsuzluğunu tanımlar. Böylece bu renkler bir araya gelince pornografik bir tablo oluşturur...

Bu romantik öyküden sonra, 4.11.1990 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Belediye otobüslerinin rengi "lacivert-turuncu" başlıklı İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Nurettin Sözen'le yapılan bir röportajı gündeme getirelim.

DİKKAT Ediyor musunuz?

İstanbul'da öteden beri sarı-kırmızı olan belediye otobüslerinin rengi yavaş yavaş lacivert- turuncuya dönüşüyor. Boyama sırası gelen otobüs renk değiştiriyor. Halk oto-büsleri de turuncu ağırlıklı renklere dönüştü. Kimilerinin "astar boyası sürülmüş kalori-fer kazanı" diye nitelediği bu otobüslerin rengi ile ilgili olarak İstanbul Belediye Baş-kanı Nurettin Sözen turuncuyu savunuyor. Şöyle anlatıyor:

"İstanbul Belediyesi lacivert ve turuncu rengi belediye rengi olarak seçmiştir. Bu renk nereden geliyor, dersiniz tramvayların rengi lacivert-turuncudur. Hızlı tramvayla-rın değişmeyen klasik rengi lacivert-turuncudur. Deniz otobüslerinin rengi lacivert-turuncudur. Bu yüzden otobüslerimizin rengi uyumu sağlamak için seçilmiştir. Kurdu-ğumuz yeni kulüp var. İstanbul Belediyesi Spor Kulübü. Bu kulübün de formalarının rengi turuncu-laciverttir. Turuncu-lacivert tesadüfen seçtiğimiz bir renk değildir." (Zira BG Örgütünün renkleridir.)

Dr. Sözen'in renkler üzerindeki bu pornografik eğilimi, ne gariptir ki, bir Kulak-Burun-Boğaz doktoru olarak, mesleğindeki bilim dalını seçmesine de yansımış, vücudun diğer bölgelerini bırakarak, baş-boyundaki deliklere tırmanmıştır.

1937 yılında Sivas'ın Gürün İlçesinde doğan prototip Sözen'in yakınları kendisinin ne denli hizipçi, demagog, yalancı ve iftiracı, seçkinci bir aydın olduğunu bilirler. (Bu konular 1960 gençlik eylemleri ve daha sonra yaşadığı üniversite olaylarının anlatılacağı bir yapıtta en yakınlarının imzalı belgeleri, bant kayıtlarıyla yayımlanacak, entrika dolu serüvenlerinde anlatıma girecektir.) Yalnız Belediye Başkanlık seçimden önce Fatoş Dilber isimli bir yazara yazdırdığı "DEMOKRASİ TUTKUSU" isimli kitaptan birkaç örnekle vurgulayacağız. Bu delikanlının demokrasinin kural ve kuramlarına tutkulu olduğu gerçek dışıdır. Önce 1961 yılında, iftira atılarak, seçilmiş federasyon başkanı Ayhan Soysal'ın görevinden alınmasından hemen bir gün sonra Orhan abilerinin ve de İstanbul Valisi, "Mason" Refik Tulga'nın emriyle seçime girmeden federasyon başkanlığına oturtulmuştur. Bilahare yapılan Genel Kurul toplantısında; askerlerin, CHP'nin, toplum üstü güçlerin bütün desteğine rağmen, Kemal Kumkumoğlu ve ekibi tarafından TMTF'nin kapısının önüne bırakılmıştır. Yine son seçimlerde, seçime girmeden yandaşı Erdal İnönü tarafından adeta yer çekimiyle İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı adaylığına oturtulmuştur. Daha da öte 12 Eylül faşist darbesinden sonra, hemen hemen bütün aydınların ve bilim adamlarının üniversitelerden tasfiye edildiği yıllarda Sözen, cuntanın onayıyla, Bülent Berkarda'yı tasfiye ederek, önce dekanlık, sonra da rektör vekilliği koltuğuna düştüğü görülmüştür.

Bu anlatımlardan sonra Doğu ile Batı'nın kucaklaştığı bu dünyanın en güzel şehri İstanbul'u nasıl evrensel boyalara boyayarak, pornografik bir tablo çizip, çirkinleştirdiğini İstanbul halkı unutmayacak ve birgün mutlaka hesabını soracaktır.

Son Günler

Dünyada, CFR gündemindeki gizli maddelerin uygulamasında ileri derecede bir başarı sağlamış, Doğu-Batı uzlaşmasını ve kuzey yarım-küresindeki barış yolunu açmıştır. Carter'in dediği gibi, sıra Kuzey-Güney yarım-kürelerinin sorununa gelmiştir. İlk hamleyi Kaddafi'ye oynamak isteyen ABD, Kaddafi'nin akıllıca davranışıyla başarıya ulaşamamıştır. Ama asıl hedef petrolle karnı şişmiş körfez ve BAAS milliyetçi bir lider olan Saddam'ı halletmek olmuştur. Daha sonra Kıbrıs'tan Bahreyn'e taşınan üstün güçler; seçimi kazanmak üzere olan Hindistan'ın Kongre Partisi ulusal başkanını safdışı etmişlerdir. Şimdi sıra Castro'dadır. Daha sonra belki de yeniden Kaddafi'ye döneceklerdir.

Dünya'da bunlar olurken Türkiye'de, sermaye, paraya, para da pula dönmüş, pul da yu varlak bir dünyada köşe bulup dönebilen lumpen ve entel-lumpen'lerin cebine akmış, ekonomi duraklamış, insan faktörü moral ve ahlâk çöküntüsüne uğrayarak, güvensiz ve kuşkulu bir hayatın sonunda paranoid toplum haline gelmiştir. Artık desteği %10'lara inen ANAP, kan kaybetmektedir. Bu durumda son bir kurtuluş umudu olarak 15 Haziran'da yapılacak parti Genel Kurul toplantısına bel bağlanmıştır. Kurtarıcı olarak ortaya beş aday çıkmıştır. "Ekonomiyi kendi çıkarına göre iyi bilen" Pakdemirli, "ne dediyse yapmadık mı" Akbulut, "Telefon dağıtıcısı" Cengiz Tuncer, "Din, dogma değildir" Hasan Celal Güzel, "Taksim Toplantıları kahramanı" Mesut Yılmaz. Yazımızın başında da belirttiğimiz gibi favori; Ferruh İlder'in de dediği gibi, Semra Hanım'ın İstanbul kongresini kazandıktan sonra hele hele siyah kuşaktan, milliyetçi (!) Mustafa Taşar'ın Newyork sokaklarında emperyalizm adına nara atmasının arkasından, Bildenberg'in bu zarif ve kültürlü delikanlısı, geleceğin parti başkanlığını ve başbakanlığı garantilemiş durumdadır. Yılmaz'a bu adayların arasından sadece H.C.Güzel karşı çıkabilirdi. Fanatik olmasına karşın, yeteri kadar 'sempatik ve ahlâklı' olan bu Gaziantep'li mülkiyeli, Mesut Yılmaz, Amerika'ya hareket ettiği günlerde CIA, Hande skandalını

çıkarak onu kendi tabanının asla affedemeyeceği "zina suçuyla" lekelemek istemiştir. Zaten son gelişmelerden sonra ABD'de "Komünizmin panzehiri İslâmdır" sloganının tanımladığı "Yeşil Kuşak" kuramını geride bırakarak yalnız H.C. Güzel'in ekibini dışlamakla kalmamış, 'Humeyni tehlikesini'de bir anlamda tasfiye etmiştir. Bu durumda artık köy görünmüştür. Kılavuz istemez. Parti ahlâkından önce, insanın bireysel ve toplumsal (sınıf) ahlâkı vardır. Nasıl olsa artık iktidar olamayacaksınız. Siz yani milliyetçi kanadı tasfiye edecekler. İnsanların her zaman eline bir ülkenizi kurtarmak şansı geçmez. İstifa, ülke tehlikeyken, en onurlu bir kurumudur. Basın istifayı. İktidarı düşürün. Kurultayı kendi başlarına yapsınlar. Halkını seven "milliyetçi+muhafazâkâr+liberal+sosyaldemokrat"lar koalisyonu böyle hareket etmez mi?..

Semra Hanım'ın, T. Özal'dan ayrı davranması söz konusu değildir. Özal'a gelince, artık Türkiye'de sözü kalmamış, göğsündeki partinin arı amblemi güveye dönüşmüştür. Bu durumda kurultaydan hemen sonra bir genel seçim beklenebilir.

T. Özal'ın aday hakkındaki başka bir seçeneği yoktur. Her ne kadar 15 Mayıs 1991 tarihinde Uluslararası Rotary Vakfı Başkanı'nın özel temsilcisi Rountree, Cumhurbaşkanı Özal'a vakfın bir rozetini takmış ve Özal 9.4.1991 günü Amsterdam'daki Avrupa Araştırmalar Merkezi'nin düzenlediği "Global Panel" de "Yeni Dünya Görüşü" konusunda görüşlerini açıklamış ve de Kissinger ve Helmut Schmith'le dostluk temasları yapıp Türkiye'yi döndükten sonra, Mesut Yılmaz'ın tek adaylığını kabulden başka, seçeneği yoktur. Şu anda kulislere dönen bütün oyunlar yalnızca bir senaryodan ibarettir.

T. Özal'ın artık tamamiyle teslim oluşunun en güzel örneği; bilinçli gazeteci M. Ali Birand'ın bundan birkaç ay önce kendisiyle yaptığı röportajda, televizyon ekranından tüm dünyaya yayınlanmıştır. Bu konuşma sonunda Birand, T. Özal'ın bir an kroke durumuna sokmuştur. Herhalde Birand'ın insancıl tarafı galip gelmiş olacak ki, son soruyu sorup, T. Özal'ı nakavt etmemiştir.

Les Veritables Maitres Du Monde (Dünyanın Hakiki Efendileri)

Yeryüzündeki insanlardan ne istiyor?

Bir insanı, 1.75 boyunda, 75 cm genişliğinde, 50 cm derinliğinde düşünürsek, "ki bu dünyadaki insanların ortalama ölçülerinin üstündedir" yeryüzündeki altı milyar insanı bu durumda, bir kenarı 1,5 km olan bir küpe yerleştirmek mümkündür; sonra da bu küpü Everest'in tepesine koyunuz ve dünyanın efendisi olarak onlara seslenin: "Sakın ağzınızı açmayın, hareket etmeyin, bizim dediklerimizi yapın, aksi halde yuvarlanır ve parçalanırsınız."

Eğer insanlık böyle bir felâketten kurtulmak istiyorsa, bilinçli toplumlar haline gelerek, bu evrensel örgütlere karşı ulusal ölçekte gereken savaşımını vermelidirler.

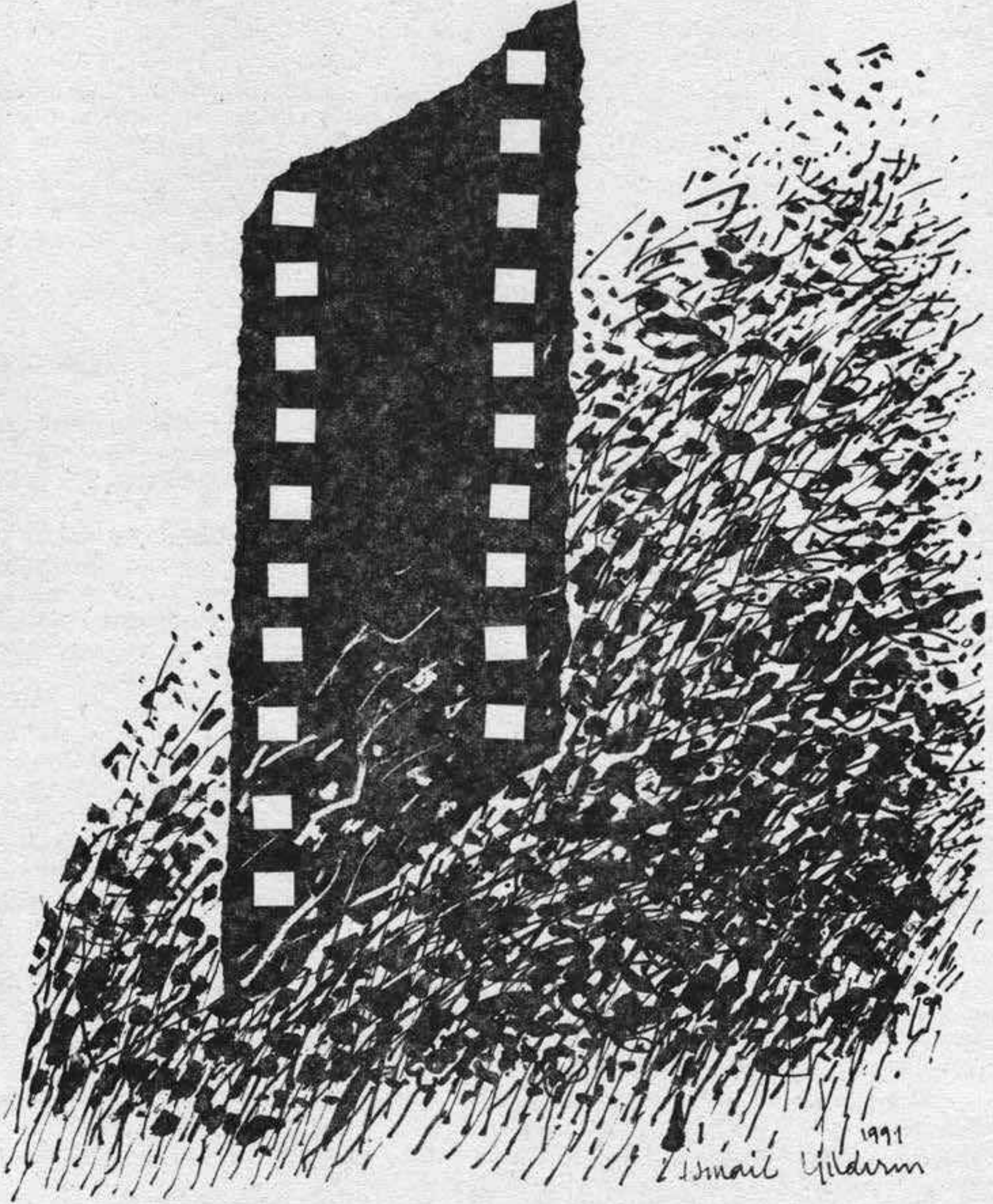
Şu anda Türkiye'de aynı durumdadır. Türkiye halkı süratle bilinçlenerek, aynı kavşakta birleşip tüm sorunlarını çözümllemek üzere ciddi, güvenilir ve donanımlı bir partileşmeyi gerçekleştirmek zorundadır.

Son Olarak: Sosyopolitik bilim diyor ki: "Bir ülkede statik toplum, dinamik topluma dönüşürse, o ülkede daha önce üst düzeyde görev almış her insan ölür."

Muhataplarımız diyor ki: "Biz hepimiz birbirimize benzeriz... Osmanlı Bankası-yız!.."

Biz diyoruz ki: "Bırakın bu ülkenin yakasını; yerinizi bağımsız ve özgür düşünen ve yürüyen ilerici genç kuşaklara bırakın!" Özal'ın genç lumpenlerine değil..

Ressam arkadaşımız İsmail Yıldırım'ın Yılmaz Güney Anıt-Mezarı için hazırlandığı bir çalışma:

DEĞİNMELE YA DA "TİOCFAIDH ÁR LÁ!"

"... Yuşa, kendini tarih yerine koyan bütün hükümdarlar gibi davrandı: Tevrat'ın bu konuyu taşıyan sayfalarını söküp aldı, Tevrat'ın bağrından. Tevrat'i eksiltmeyi, Tevrat'i korumak sandı. Çıkarttığı sayfaları gümüş bir mahfazaya koydu, üzerini kilitledi, süngüledi. Bununla da yetinmedi - ki yetinemezdi; bunca derin bir gizi ve gerçeği kendinde kilitleyemiyordu- Odanın etrafına bir duvar ördürüp gizledi. Böylelikle gerçek saklı kalır sandı..."*

*Murathan Mungan, Cenk Hikayeleri, s. 40.

Gürel Gülecan

21. yüzyıla on kala, sivil toplumsal düşlerin çoktan iğdiş edilmiş olduğu, dünya kapitalizmine en acıklı eklemlenişini yaşamakta olan, dağlarında harlı ateşler yanan ve de demokrasisi süngü ile maruf ülkemde şüphesiz sosyalist bir kalemin yazabileceği pek çok konu var.

"Var olmasına var ama..." diyen bu kalem sahibi, Körfez Tuluâtını, yaşı küçük yüreği yiğit N.A'yı, Zonguldak'ta alev alan teri, yükselen memur örgütlenmesini, "bizim" Gladi-o'yu, 25 Kasım 1990 günü gözaltındaki 7. gününde yitirdiğimiz Derik'li Yakup Ateş'i, serin bir Mayıs gecesinde 5 yıldır açık kimliğiyle yaşamakta olduğu evinde "kaleşnikovunu çekip, polisle çatışıp" ölüveren hemşire kardeşimizi layıkınca anabilmek için ön notlar düşmek istiyor:

BİR

Tarih çok önemli bir disiplin. Hamasi nutukları, Kentleri temsili kurtuluş tuluatları ya da "Türkler ve hain düşmanları"nın mücadelesine indirgenmiş tasvirleriyle gözden kaçsa da; onlar da öneminin farkındalar. Bunun en büyük kanıtı "resmi tarih" üretme çabaları. İktidar sahipleri tarih ve tarihsel çizginin çiziliş biçimine büyük önem veriyorlar. Tarihsel olayı çarpıtarak bugüne yönelik algılarımıza müdahale etmek istiyorlar. Öyleyse tarihin "şanlı zaferler uzmanları"na bırakılamayacak kadar ciddi bir iş olduğunun anlaşılması gerekiyor.

İKİ

1800'lü yılların başlangıcı Osmanlı için bir dönüm noktası. Batı baskısı ile başlayan merkeziyetçi reformların miri toprak düzenini kurutması ve hızla dünya ticaretine uygun hale getirilen tarımsal mal üretimi, demiryolları siyaseti ile pekiştiriliyor. Pazar için üretim en dezavantajlı şekli ile sürece giriyor.

Makro anlamda "dönüşen" bir iktisadiyata karşın, bunun insana dönük yönü durağanlığını sürdürüyor. Osmanlı ticaret erbabı "bir hırka, bir lokma" cı lonca etiğini aşamıyor. 1900'ler çıkageldiğinde Osmanlı mülkünde, kan kaybına benzeyen bir hammadde üretimi buluyor. Sanayi denen şeye ise neredeyse hiç rastlanmıyor.

Eş anlamlı süreçte Batı'dakinin aksine büyük kapitalist çiftlikler doğmuyor. Sermaye birikimine temel olabilecek bu kurumsallık, küçük toprak sahibini kollayan vergi sistemi ile engelleniyor. Anılan tipte durağan bir ekonomik yapının; çözülün (Osmanlı'nın kaybettiği topraklardan Anadolu'ya yönelen) yoğun bir nüfus hareketine sahne olması gerekince doğrusal gelişim donuyor.

ÜÇ

Bilindiği üzere tipik kapitalizm öngörüsünde; sanayi burjuvazisi ve proletaryanın varlığı ile aralarındaki çelişki tarihi yazıyor. Bu tip gelişkin emek-sermaye ilişkisini soyutlayamadığımız Anadolu tarihi bize bu modeli saf haliyle varsayma hakkını vermiyor.

Burjuva sınıfları ya topraktan ya da ticaretten doğuyorlar. Özgün, geleneksel Osmanlı yapısallığında büyük toprak sahipliği gelişmiyor. Bir istisna olarak; 18. yüzyılda ortaya çıkan Ayan tabakası, 13. yüzyılda siyasi gerekçelerle budanıyor. Ticaret ise bir gayri-müslim faaliyeti olarak gelişiyor. Otoriter bir ahilik geleneği ve İslâm "tarz-ı hayat"ının ket vurduğu alandan "Levanten" olarak anılan tatlı su Frenkleri doğuyor. (Ki bunlar da 1. Büyük Paylaşım savaşını çevreleyen süreçte, şöyle ya da böyle bir tehcir yaşıyorlar.)

DÖRT

Hal böyle olunca, "bizim burjuvazimiz"i mümkün ve tahkim etmek devlete kalıyor. Bilinenin aksine İttihatçılardan yeni cunhuriyete devrolunan bu geçiş, "kendin pişir, kendin ye" vari bir durumun nedeni oluyor.

Burjuvazinin kendisi için bir sınıf olarak ortaya çıkması T.C ile gündeme geliyor. Ona yaslanıyor, meşruiyetini ondan alıyor. Gerekirci sıralanmanın aksine bizde önce ulus devlet projeksiyonu yapılıp, milli ekonomi ve milli burjuvazi oluşumuna gidiliyor.

Böyle başlayan ve bürokratik dozajı hep biraz farklı olan gelişimimizi Prof. Korkut Boratav şöyle bölümlüyor:

1923-1929	Devlet gücüyle özel birikim
1930-1939	Korumacılık dönemi
1940-1945	Duraklama ve gerileme (Savaş yılları)
1946-1953	Liberalleştirme ve savaş sonrası yükseliş
1954-1961	Duraklama ve Dünya ekonomisine uyum
1962-1976	İçer dönük bağımlı popülizm ve ithal ikâmeciliği
1977-1979	Kriz hali
1980-1988	Sermayenin karşı saldırısı
1989 ve sonrası	Bölüşüm açısından yeni bir dönem.

BEŞ

Evet, 1980'de başlayan sermayenin karşı saldırısı ile Türkiye'de "bölüşümü az bir bölüm" yaşanıyor. Biz biliyoruz ki, "Şikago Oğlanları" perspektifiyle ve yapay varsayımlarıyla ülkemizde tedavüle çıkarılan Neoliberalizm, "yarı-otomasyon" aşamasında tüm varlığını emanet edebileceği bir işçi türüne ihtiyaç duyuyor. Bir başka deyişle burjuvazi hem gelişkin bir emeği üretimde kullanmak istiyor, hem de paylaşmaya yanaşmıyor. İşte tam da böyle bir durum ve "insanın çok ve allahın az olduğu" Türkiye gibi bir düzlemde işçi sınıfının bir bölümünü (Kendi çıkarlarına uyan nitelik ve nicelikteki) diğerlerinden ayıracak bir terip içine giriyor. Sınıfı bölmeye yelteniyor.

ALTI

Burjuvazinin ana karnında bürokratik sakatlanmalara uğradığı, birkaç deneme hariç hiç sivil olamadığı bir tarihsellikte, bir bölüşüm faciası önünde ve sosyalist öncüsüzlüğümüzün orta yerinde yetkin tanımlara her zamankinden daha çok ihtiyacımız var.

Bu değinilerin didiklenip, açılınması; bir estetik cerrahın ameliyat öncesinde üzerinde çizim yaptığı iyi çekilmiş hasta fotoğrafı kadar gerekli.

Evet Dostlar, bizim cephe de işler henüz gri. Ama 5 Mayıs 1981 günü açlık direnişinin 66. gününde diğer dokuz yoldaşyla birlikte yitirdiğimiz Bobby Sands'in haykırışı hep kulaklarımızda:

"Tiocfaidh 'ar la!"

"Bizim de günümüz gelecek!"

BARIŞ

bir yaprağın sallanmasıdır barış
evreni soluması bir ağacın tek başına
ve ormancasına bir haykırış
sevda türküsüdür akşam alacasına

barış umudun ilk tomurcukları
gözleridir gülen çocuklarımızın
bir ana yüreği sevgi pınarı
kucak kucak gökyüzüdür
deniz mavisini demet demet
sanki bir bayram yeri
yakılan kitaplarımızın dönmesi geri

seher yelinde kahkahadır ağız dolusu
kelebekler gibi konuvermesi güneşin güle
barış sevgilinin deliksiz uykusu
bahçedeki narımız
çalışan insanlarımız gibi
biçmektir zindanları buğday buğday
kardeş kardeş duyabilmek ekmek kokusunu
ve bakabilmek şafağın penceresinden yarınlara
silme sulardan zulmün korkusunu

acıları kovmak için
yıldızlara doğmak için
dünyalar kurmak için
ölmesini bilmektir
barış bulutların tarlasına
şimşek şimşek ekilmektir

Necmettin Çakır

1.1.1991- Gerze

EMEKÇİ HALKIMIZI EMPERYALİZME KARŞI MÜCADELEDE BÜTÜNLEŞTİRECEK PROGRAM ÜRETİLMELİDİR

Hüseyin Alevli

Emperyalizmin her tarakta bezi var. ABD emperyalizminin; emekçi halkları din-kadercilik ağına çekerek, uluslararası tekeli sermayenin çıkarlarına karşı bütünlüklü mücadeleden koparmaya çalıştığını bilmeyen kalmadı.

Emperyalizmin "Parçala-Böl-Yönet" taktiği, Yakın Doğu halklarına karşı yürütülen savaş ile yeni taktiklere büründü. İslâm kökenli halkları, suni bölüklere ayırdı. Alevi-Sünni kışkırtmasından medet umdu. Sosyolojik sınıfsal gerçekliği çarpıtarak kaderciliği öğütledi. Bu çağrıdan çıkarı bulunan tarikat şeyhlerini destekledi.

Burjuva partileri, din-kadercilik propagandasında oldukça başarılı oldu; tekeli efendilere dünyadaki cenneti, fukara müslümana ise, öteki dünyanın "cennet"ini vaad etti. Oysa her sosyal sınıf, sınıfsal çıkarının bilincinde olmalıydı; henüz bunu göremeyenlere de öğretilmeliydi...

Bugünkü yönetimin Nakşibendi tarikatının destek ve "duası"na ihtiyaç duyduğu biliniyor; ABD emperyalizmi, "Yeşil Kuşak" teorileriyle tarikatları "uygun biçimde" finanse ederek, Dolar+Haç Ehli'nin egemenliğinin düşünü kuruyor.

Fukara müslümanın ise, emperyalist savaşın ne demek olduğunu, sisler arasından, öğrenmeye başladığını görüyoruz. Ülkemiz ölçeğinde sömürücü düzeninin değiştirilmesi, dönüşüme uğratılması yolunda, Devrimci ve Sosyalist KADRO'ların yürüttüğü mücadele, onları büyük ölçüde etkilemiştir: Emekçi insanlarımızı dil, din, milliyet gibi ayırımlarla birbirine karşı konumlandıranlar ABD emperyalizmi ve onun yerli işbirlikçileriydi.

ANAP iktidarı, fukara müslümanın emperyalist savaşa karşı eylemlerini engelleyememiştir.

İslâmi kesimlerin bir bölümü, emperyalizme karşı tutarlı bir mücadelede **Gerçek sol** ile güç ve eylem birliği yapılabileceğini ifade etmeye başlamıştır. Tuzakların işe yaramayacağını görmeye başlayan ABD emperyalizmi+İsrail Siyonizminin sözcülerinin ise, bu buluşmaya ve uyanışa dikkatleri çekerek "yeni" oyunlara baş vurduğunu görmekteyiz.

Din istismarı ve dini (İslâmiyet), Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığıyla, devletin (siyasetin) bir parçası yapan devletçi laik TC devletin ABD politikasına gönüllü bağımlılığı, emekçi halkımızın gözünü açmaya başlamıştır.

Yakın Doğu'daki (yaşanan vahşet) savaş sınıflar savaşıdır. Savaşın şiddet (tetiklerin konuşmaya başlaması aşamasına) dönüşmesi, sınıflar savaşının öteki görünümüdür. Bu savaştan Mc. Donnel Douglas, General Dynamics, Raytheon vb. gibi tekellerin kârlı çıkacağını, Yakın Doğu halklarının ise da-

ha da yoksul kalacağını herkes bilmektedir. Bu savaş karşısını da yaratmaya başlamıştır. Emekçi halklar: Hangi dil, din ve milliyet kökeninden gelirse gelsin, halkların kardeşliğinin ne demek olduğunu şimdi daha net biçimde anlamaya başlamıştır. Ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkının önündeki en büyük engelin ABD emperyalizmi olduğu olgusu iyice farkedilmeye başlanmıştır.

Cuma namazından sonra: "Kahrolsun Amerika, Kahrolsun İsrail" diye kütleli gösteri yapan fukara müslüman emekçilerle, Zonguldak Maden İşçisinin grev ve yürüyüşlerine renk katan "sıkma başlı" müslüman emekçi kadınlarımız bizim insanlarımızdır. İnsanlarımızın sınıfsal bakış ve nitelik kazanması, **Gerçek sol**'un nitelik kazanmasından geçmektedir.

Emperyalizm ve yerli işbirlikçileri bölgemizde cirit atarken; Devrimci ve Sosyalist KADRO'lar, insanlarımızı, tekerci efendilerin kadercilik ağına çeken tuzaklarından korumak durumundadır. Emperyalizme karşı tutarlı bir mücadelede, bütün oyunları bozacak, sosyal muhalefeti yönetip yönlendirecek bir örgütlenmeye ihtiyaç duyulmaktadır.

12 Eylül sonunda hayatı ve mücadeleyi kucaklamaya aday bir programın üretilmesi mücadelesinde **Gerçek sol**, çok zaman ve kadro yitirmiş ve bugün alanlara akan insanlarımızı, tekercilerin sömürüsüne bırakmıştır; örgüt güvencesinden yoksunluğa itmiştir.

Bu konuyu düşünmenin tam da zamanıdır.

Dergicilikte "ihtilâl" yapan kimilerinin bilim ve akıldışı yorumlarla 'İran örneği' diyerek sekterlikte ve yüzeysellikte karar kıldığını görüyoruz. Hatırlatmakta yarar vardır: İran İslâm Devriminde köktenci idealizmin "komünist" ve "devrimci" örgütleri sollayarak iktidara yerleşmesi kimin suçudur?

Gerçek Sol'un yeni politikalar üretmesi beklenmektedir.

Hareketimizin yetenekli bir kurmaylığa kavuşturulması mücadelesinde, her türden kışkırtıcılığın işbaşı yaptığını görüyoruz. İlerici safları bozmaya aday sekterlik ve ucuz yöntemlerden şiddetle kaçınmanın hayati önemi vardır.

Bu süreçte işçisi, emekçisi, gençliği ve aydını ile bütün halkımız emperyalizme karşı mücadelede tek cephede buluşmalıdır. Fukara İslâmın bu cephenin ayrılmaz bir parçası olduğu gerçekliği mutlaka gözetilmelidir.

Her türden din kışkırtıcılığı ile devletçi laik ve liberallerin desteklediği "irtica" yaygarasının ardında emperyalist niyetlerin ve darbe tezgahının yattığını herkes bilmektedir.

Emperyalizme karşı tutarlı ve bütünlüklü mücadele cephesinin örülmesini kırmak ve saptırmak isteyen tuzaklardan uzak durulmalı ve ülkedeki sosyal uyanışı doğru değerlendirmek zorunluluğu vardır.

Hesaplarını bilimsel ve doğru yapan Devrimci ve Sosyalist KADRO'lar, geçerli strateji ve taktikleri gerçekleştirdiğinde, ABD faşizminin ve bölgedeki yerli işbirlikçilerin oyunları bozulacaktır; bazulmalıdır...

SADDAM'LA TİTREŞEN KÜÇÜKBURJUVA DEVRİMCİLİĞİ*

Coşkun Adalı

Bir politik hareketin hattının kaç ayar olduğu, o hareketin politik ortamda aniden ortaya çıkan keskin bir durum karşısında aldığı tavırla ölçülür. Günlük hayatın içinde yuvarlanıp giderken herkes herşeyi söyleyebilir. Günde bin kez tesbih çeker gibi "marksizm ...leninizm ...marksizm ...leninizm" diye homurdanıp durabilir. Bunlar bir şey göstermiyor.

Ortadoğu krizinde, ABD öncülüğündeki emperyalist cepheden yana açık tavır ko-yanlara sözümüz yok. Burjuvazinin sınıf güdüsüyle hareket ediyorlar. Kuveyt'in kurtarıl-ması ve toprak bütünlüğünün yeniden tesisi, uluslararası hukuk, Ortadoğu barışı, insan hakları vb. türünden duya duya bıkip usandığımız uyduruk gerekçeleri haklı gören, BM'i sınıflarüstü bir hakem sananlarda ABD'nin bölgeye müdahalesini onaylamış oluyorlar. Onlara da sözümüz yok. Tercihleri yine sınıfsaldır.

Türkiye devrimci solunun bir bölümünün savaşa ilgili tavrı doğrudur. Bu tavır, kri-zin patlamasıyla birlikte koydukları doğru tavrın mantıksal bir devamı oldu. Herkes dere-ce derece doğrulara yaklaştı, doğruların tamamını ya da bir kısmını yakaladı. Bir diğer bölümü, krize iyi kötü bir teşhis koydu, ama savaş patlayınca pusulayı şaşırdı. Hele bir bölümünün dünyası hepten şaştı. Gitti, Saddam'la titreşti. Sözümüz onlara.. Sözümüz kü-çükburjuva devrimcilerinin pusulayı şaşıran kesimine. Devrimci eylem içinde oldukla-rından, söyledikleri önem kazanıyor. Eleştirmek gerekiyor. Bu solcular, kendilerine ne isim takarlarsa taksınlar, kafalarına göre hangi sınıf adına konuşurlarsa konuşsunlar, kü-çükburjuva devrimcileridirler. "Hattımız küçükburjuvazinin hattıdır", deseler mesele yok. Bu durumda karışamayız. Ama kalkıp marksizmden, leninizmden, bilimsellikten vs. bahsettikleri için işçi sınıfı adına da konuştuklarını iddia ettikleri için, bize de eleştiri hakkı doğuyor. Daha da önemlisi, Saddam'la titreşme olgusu, bütün bir küçükburjuva devrimciliğinin anatomisini gözler önüne seriyor. Salt bu nedenle dahi olsa, bu olguyu incelemek önem kazanıyor.

Marx'ın, Engels'in askeri yazılarını, bazı mektuplarını okuyanlar, burjuvazinin savaş ları konusunda doğru tavrın ne olduğunu bilirler. Bu doğru tavıra dayanak olan tespit, açık ve kesin bir tespittir: **Burjuvazinin bütün savaşları proletaryaya karşıdır.** Eğer Marx'ın, Engels'in zamanında bu böyleyse, bugün daha da katmerli olarak böyle. Burju-vazi işçi sınıfını yenmeden, ya da yendiğine ikna olmadan kendi içinde silahlı bir hesap-laşmayı göze alamaz.

Çünkü işçi sınıfı bu silahları kendi burjuvazisine de çevirebilir. İşçi sınıfı, burjuvazi-nin silahlı iç kapışmasını devrime çeviremezse, savaşın sonucu ne olursa olsun, daha da

* Bu yazı, Coşkun Adalı'nın önümüzdeki aylarda SORUN yayınlarından çıkacak olan kitabının bölümlerinden biri-dir. İçeriğinin güncelliğinden dolayı, kitabın yayını beklemeyen bu sayıda basmayı uygun gördük. Kitabın kendi-si, dünyanın bir eğilim olarak içine girdiği tehlikeli politik konjonktürle ilgili teorik ve reel olguları, dünya ekono-misinin içinde bulunduğu ekonomik krizi, dünya kapitalist sistemindeki hegemonya krizini inceliyor ve Ortadoğu savaşını bu bağlamda açıklamaya çalışıyor.

geri bir konuma itilir. İşte bu bağlamdadır ki, taraflardan birini desteklemenin proletarya-ya getireceği hiçbir açınım yoktur. İster iktidarı almak için olsun, isterse canını kurtarmak için olsun, proletarya'nın tek doğru tavrı, 'Savaşa karşı savaş' tavrıdır.

Burjuvazinin bütün savaşları proletaryaya karşıdır. Proletarya için patlayan emperyalist bir savaşı, iç savaşa çevirmekten başka yol yoktur. Devrimci açınım doğacaksa, sadece ve sadece bu yolla doğar.

Saddam'la titreşmenin temelinde bu gerçeği anlamamak, ya da anlamak istememek yatıyor. Saddam'la titreşenler, sermayenin iç boğuşmasının savaş biçimini alışını, burjuvazinin iradesinde bir çatlama olarak görüyorlar, burjuva taraflardan birini destekleyerek bu çatlağı derinleştireceklerini sanıyorlar, burjuva taraflardan birini destekleyerek bu çatlağı derinleştireceklerini sanıyorlar. Oysa sermaye içi boğuşma, kapitalizmin doğal ve normal işleyişinin bir parçasıdır. İrade çatlaması değildir. Bu boğuşmanın politik ifadesinin savaş biçimini alması bu gerçeği değiştirmez. İşlerine geldiği an savaşır, işlerine geldiği an uzlaşırlar. Sermaye içi sorunların çözümü acilleşirse, hızlı çözüm yöntemleri gündeme gelir. Tabii ki, savaş kartının masaya atılması, burjuvazinin bütününü için büyük bir tehlikeyi, işçi sınıfına mevzi kaptırmak tehlikesini de göze almayı getirir. Savaş koşulları son derece akışkan bir politik ortam yaratır. Burjuvalar kendileri şahsen dövüşmeyecekleri için, geniş yığınları mobilize etmek, daha önemlisi silahlandırmak zorundadırlar. Bu mobilize yığınların nereye akacağı, gün gelirse bu silahların kime karşı kullanılacağı, baştan bilinmez. İşte, işçi sınıfı öncülüğünde emekçi yığınların burjuva savaşlara karşı stratejisi de bu temelde yükselir. Kendi burjuva devletini desteklemek değil, aksine o devlete dolayısıyla kendi burjuvazisinin iradesine saldırmak. Burjuvaziler arası savaşta olmayan bir irade çatlağını, emek-sermaye bağlamında yaratmak. Haksız savaşı haklı savaşa çevirmek. Aralarındaki çelişkileri savaşla çözmeye karar veren burjuvazi, bu haksız savaşın haklı bir savaşa dönüşmeyeceğini garantilediğini düşünür. Yani herşeyden önce işçi sınıfıyla yeterince hesaplaştığını, emek güçlerinin yeterince zayıflatıldığını düşünür. Yoksa böyle haksız bir savaşı çıkarmaya cesaret edemez. Evdeki bulgurdan olacaksa, asla Dimyat'a pirince gitmez. **Üstelik savaşın, emek güçlerini daha da gerilitecek koşulları yaratacağına hükmeder.** Bu nedenle, **Burjuvazinin bütün savaşları proletaryaya karşıdır.**

Saddam'la titreşenler buyurmuş, ABD emperyalizmiyle Saddam rejimi arasında tam tarafsızlık karşı-devrimcilikmiş. Biz aktif ve de yüzde yüz tarafsızız.

İlle birinin peşine takılmak mı lazım? Bağımız kendi ayakları üzerinde dikilemez mi insan? Böyle haksız bir savaşta işçi sınıfının politik bağımsızlığını korumak, savaşan taraflardan bağımsız kalmayı gerektirir. Diğer bir deyişle, böyle haksız bir savaşta tarafsız kalmak, işçi sınıfının politik bağımsızlığını korumaktır. Bu yüzde yüz aktif tarafsızlığımızdan dolayı, işçi sınıfının ideolojik ve politik bağımsızlığını yüzde yüz koruyoruz. Bu yüzde yüz bağımsızlığımızdan dolayı, burjuvazinin bütününden de yüzde yüz bağımsızlığımızı kazanmış, işçi sınıfının bütününe yüzde yüz bağımlılığımızı ilan etmiş oluyoruz. Ama biz Saddam'la titreşenleri karşı-devrimcilikle suçlamıyoruz. Ancak bu devrimciliği başka bir sınıf adına yapıyorlar. Bu da onların seçimi.

Sermayenin egemenliği işçi sınıfıyla küçükburjuvazi üzerinde farklı etkiler yaratır. İşçi sınıfı temel sınıftır. Sermayenin egemenliği artı-değer sömürüsü üzerinde yükselir. Sermaye, işçi sınıfını hergün sistemli olarak sürekli ve çok iyi belirlenmiş bir artı-değer mekanizması içinde sömürür. Bu sömürü kesintisizdir. İşçiye azar azar tüketir. Bunun

için de işçi sınıfı devrimcileri, sınıf savaşını kesintisiz, sabırlı bir savaş; zahmeti, acıyı tarihsel sürece yayan uzun bir savaş olarak algırlar. Sınıfsal psikoloji bu sürece göre şekillenir. Küçükburjuvazi için durum başkadır. Küçükburjuvazi ara sınıftır. Nesnel olarak ikili bir karakter gösterir. Sermayenin ve emeğin boşluklarını doldurur. Burjuvazinin ayağına takıldığı anda tepeden bir tokat yer, feleğini şaşırır. Dünyası bir günde kararabilir. Neye uğradığını, ne yapacağını bilemez. Küçükburjuva devrimcileri, kendi sınıfları gibi burjuvazinin de tokatla yıkılabileceğini sanar. O tokatları atabilse dünyanın değişeceğini hayâl eder. "Sunî denge", "Öncü savaş", "Sürekli devrim durumu" vb. türü kavramlar, politik savaşımı tek darbelik itkilerin aritmetiksel toplamı olarak algılayan bu anlayışı teorileştirme çabalarıdır. Küçükburjuva devrimci psikolojisi de bu anlayışa göre şekillenir. Ve de düşman elle tutulur, gözle görülür bir biçime büründüğünde, bu düşmana elini kaldıranın yanına koşar. Karşılıklı konumlar neymiş, vb. bütün bu sorular bir anda çölün sıcağında buharlaşır, uçar gider.

Küçükburjuva devrimciliği, küçükburjuvazinin dar tekelci mülkiyete dolaysız ve soldan tepkisidir. Eylemi ne kadar kahramanca olursa olsun, bu eyleminin açılımı, işçi sınıfıyla burjuvazi arasındaki güçler dengesince belirlenir. Son tahlilde önu hep kapalıdır. İşçi sınıfıyla burjuvazi arasında sallanıp duran bir politik derbederlik içindedir. Ortadoğu krizi gibi karşısına pat diye çıkan her kriz, kendisine teorik perişanlığının genişletilmiş yeniden üretimine devam etme olanağını verir.

Küçükburjuva devrimciliğinin misyonu mırıktır, politik hattı tırvırıdır.

Küçükburjuva devrimciliğinin tek misyonu, 'Halk' sözcüğünün, ya da benzeri amorf, şekilsiz sözcüklerin arkasına saklanıp küçükburjuvazinin çaresizliğini dile getirmektir. Bu kadar dar, mırık bir misyon için, bilimsel yaklaşım, engin bir dünya görüşü, ciddi bir politika üretme kaygusu vb. gerekmez. Bu mırık misyon için kuyrukçuluk yeterlidir. Küçükburjuva devrimciliğinin tipik özelliğidir. Birisi düşmana karşı biraz güç sergilemeye görsün. Hemen gider kuyruğuna yapışır, bir de sıkılmadan kuyrukçuluğun teorisini yapar.

Savaşın patladığı gün yayınlanan bildirinin birinde şöyle diyor:

"Irak'taki Kürt ulusal hareketi ve ilerici güçler, Saddam'la mevcut koşullarda bir mutabakata varmalıdırlar. Tabii ki bu Saddam kuyrukçusu bir zeminde olmamalıdır. Yapılacak anlaşmalarla Halk Cephesinin çıkarlarını temsil eden, belli taahhüt ve garantileri içeren bir mutabakat olmalıdır."

İyi uykular! Sanki Saddam rejimi yeterince güçlü değil de ittifak politikalarıyla rejimini sürdürmenin yollarını arıyor. Sanki Irak'ta "Halk Cephesi" diye bir şey var. Bu hayali cephe Saddam'a istemlerini dayatıyor, esnek politikacı Saddam da, bu istemleri kabul ederse düze çıkacağını görüyor ve kabul ediyor. Taahhüt ve garantileri veriyor. Bir güçbirliği doğuyor. Taahhüt ve garantileri alan "Halk Cephesi" böylece Saddam'ın kuyruğuna takılmamış oluyor. Ama her güçbirliği bir hegemonya sorununu içerir, biri mutlaka öbürünün kuyruğuna takılır. Bu durumda Saddam, "Halk Cephesinin" kuyruğuna takılıyor. Onlar eriyor muradına biz çıkıyoruz kerevetine! Bütün bu güzel şeylerin gerçekleşmesi için bildirideki emir de şu: "Kürt ulusal hareketi ve ilerici güçler! Saddam'la mutabakata var!" Tabii daha önce, o savaş ortamında Saddam'ın girdiği deliği bulacaklar. Yani politik sorundan önce "küçük" bir lojistik sorun da var. Kimin bildirisi olduğu önemli değil, mantığı önemli. Çünkü benzer mantık küçükburjuva solunun bir bölümüne hakim. Ortadoğu savaşı sanki petrol yatakları üzerinde yürüyen bir emperya-

list hegemonya savaşı değildi, sanki tarafların hedeflerinde özde bir farklılık vardı, sanki taraflardan birinin zaferi toplumsal ilerleme yönünde bir açınım vadediyordu, sanki taktiksel olarak Saddam'a verilecek destek, anti-emperyalist bir cephe oluşturacak ve bu cephede Saddam hegemonyayı işçi sınıfına hediye edecekti. Verili somut bir durum ancak bu kadar yanlış çözümlenebilir ve ancak bu kadar yanlış bir politika saptanabilir? "Biz acaba aynı dünyada mı yaşıyoruz?" diye bazen düşünüyoruz. Buradaki mantık neyi gösteriyor? Küçükburjuva devrimciliğinin ne kadar dar bir politik perspektifi olduğunu, kuyrukçuluktan başka bir şey bilmediğini gösteriyor. Şaşkınlık, ciddi politikalar üretmedeki acizlik şeklinde dışavuruyor.

Reel politika düzeyinde, somut politika alanında, kuyrukçuluk politikasının klasik bir ifade şekli vardır: Mızrağın sivri ucunu bir tarafa, küt ucunu öbür tarafa çevirmek. Küçükburjuva devrimciliğinin bohçasında *tek bir reel politika* vardır, denenmiş, yüzyılların süzgecinden geçmiş tek bir reel politika: Meşhur "mızrağın sivri ucu" politikası, yüzyıllardır bohçada duruyor. Bohçada başka bir politika yok zaten. Ah hele bir birileri ortaya çıkıp güç sergilemesin, hemen bohça karıştırılıyor, mızrağın sivri ucu ortaya çıkarılıyor. Bu birilerinin sergilediği güç, saldırgan, emperyalist, yayılmacı bir güçmüş, patlayan savaş yağmacı bir savaşmış, hiç önemli değil. Buradaki metodolojik çarpıklığın mantığına göre düşünüldüğünde, herhangi bir zamanda, savaşan herhangi iki taraftan birinin desteklenmesini haklı çıkaramayacak bir durum olamaz. Her durumda taraflardan birinin ya da öbürünün desteklenmesi haklı çıkarılabilir. İki burjuvazi savaşıyor. Zayıfı destekle ki güçlüyü yensin. Eee sonra? Böylece o da güçlensin, kendi işçi sınıfını daha iyi ezsın. Güçlüyü destekle ki zayıfı daha bir mahvetsin. Peki sonra? Mahvolan zayıf burjuvazinin işçi sınıfını, galip burjuvazi bizzat kendisi ezsın. Bu çarpık mantığa göre bu da söylenebilir. İki burjuva tarafın gücü eşitse? O zaman birinci yarı bir taraftan, ikinci yarı öbür taraftan oyna bari! Ya da rastgele bir tarafı destekle, desteklediğin taraf ağır basmaya başlayınca derhal onu bırak öbürünü desteklemeye başla? Böyle tahtirevalli politikasıyla iki taraftan birinin proletaryası iktidarı alana kadar devam et! Bütün bunlar bu çarpık mantıkla tutarlı önermelerdir, şaka yapmıyoruz! Tabii, bu çarpık mantığın altında dünyaya çarpık bir bakış, ve patlayan savaş bu çarpık bakışla görmeye çalışma inadı yatıyor. Öyle bir inat ki, sıradan bir işçiye iki dakikada anlatılabilecek şeyleri aylardır anlamıyor. Doktoru eve çağırırsın. Hastalık ve hastanın durumu ne olursa olsun, ilk önce bir teşhis koymaya çalışır. Tedavi bundan sonra devreye girer. Bir olguyla ilgili marksist bir değerlendirmeye başlarken de, ilk önce o olgunun teorik tespiti yapılır. "Dünya halkları", "bölge halkları" vb. diye yaygara koparılacaksa, ondan sonra koparılır.

Tekrarlıyoruz, dünya tarihinde, hiçbir politik kriz, hiçbir savaş yoktur ki, mızrağın sivri ucunun çevrileceği bir taraf bulunmasın. Saldırgan faşist Japonya'yla, dupdururken saldırıya uğrayan ABD arasındaki Pasifik Savaşında, Japonya emperyalist, ABD "anti-emperyalist". Çevir mızrağın sivri ucunu Japonya'ya ABD, yenilmiş Japonya'ya attı atom bombalarını. Ha iş değişti. ABD emperyalist, Japonya "mağdur", döndür mızrağın sivri ucunu ABD'ye. Faşist Arjantin cuntası Folkland'ı işgal etti. İngiltere saldırdı. Faşist Arjantin cuntası "anti-emperyalist" oldu, çevir mızrağın sivri ucunu İngiliz emperyalizmine. Bunlar ne zannediyorlar? İşçi sınıfı böyle emperyalistlerarası savaşlarda, böyle yayılmacı savaşlar da, böyle istila ve yağma savaşlarında, böyle haksız savaşlarda taraf tutarak, böyle bulanık sularda taktikler yaparak mı iktidara yürüyecek? *Burjuvazinin iç manevralarıyla mı, yoksa bizzat kendisiyle mi uğraşacak?* Böyle haksız savaşlarda, bur-

juvazinin kuralına göre bir galip mi arayacak, yoksa savaşı iç savaşa çevirip, burjuva tarafları aralarında savaştıklarına pişman mı edecek? *İşte küçükburjuva devrimciliğinin Saddam'a verdiği desteğin derin anlamı da burada yatıyor: İşçi sınıfına güvenmemek, onun gücüne inanmamak.* Sınıfa yabancı başka bir odak-çekim merkezinin etki alanına girmek. Işığa uçan bilinçsiz pervane gibi, güç teşhir eden bir sahte merkeze savrulmak. İşçi sınıfı hegemonyayı yakalayıp burjuvazinin üzerine yürüyecek kadar güçlendiği zaman da, umarız "mızrağın sivri ucunu" bu kez akıl edip burjuvaziye çevirirler. Ama bu konuda oldukça kötümseriz. Korkarız işçi sınıfının gücünü küçümsemek için binbir bahane bulacaklar, işçi sınıfı dışında bir odak arayıp duracaklardır.

Saddam'da "anti-emperyalizmin" bir renk tonunu buldukları için titreşime geçenler de var. Saddam'da bir "anti-emperyalizm" buldukları için titreşime geçenlerle, kandil gecesi okunan mevlütlerde kendinden geçenler, aynı metodoloji içinde incelenebilir. Çünkü ikisi de nesnel gerçekliğin bilinçlerinde çarpık yansımaları, nesnel gerçekliğin yerine geçiriyor. Kapitalizmin geliştiği bir ülkede "anti-emperyalizm", öyle renk tonları gibi derecelendirilemez. "Azıcık anti-emperyalist", "Yetersiz anti-emperyalist", "Tutarsız anti-emperyalist" vb. gibi. Henüz emperyalistleşmemiş bir kapitalist ülkenin politikası, emperyalist bir ülke ya da ülkeler grubunun politikasına ters düşebilir. Çünkü gelişme eşitsizdir, kapitalizm anarşidir. Bu terslik uzlaşmayla çözülebilir. Uzlaşamıyorsa savaşılar. İki tarafın ne için savaştığına bakmadan, Saddam'ı anti-emperyalist yapıverenlerin anti-emperyalizminden kuşku duymak lazım. Saddam'ın anti-emperyalizm gibi bir derdi yok, aksine kendisi emperyalistleşmek istiyor. Emperyalist bir eylem koyuyor. ABD emperyalizmi buna izin vermeyince aralarında bir sorun doğuyor, ve bu sorunun savaşa çözülmesine karar veriyorlar.

Emperyalizmin, küçük kapitalist ülkeyle başta uzlaşmaması ve onu savaşa zorlaması, o küçük kapitalist ülke rejiminin anti-emperyalistliğini falan göstermez. Emperyalizmin o an için uzlaşamayacağı derecede ters bir politika izlediğini gösterir. Nitekim, Saddam sopayı yiyince akıllandı uslandı, emperyalizm de kendisiyle uzlaştı, "bir daha yapma", dedi. Baştan sona, iki saldırganın, savaştan asıl zararlı çıkacak tarafla, yani emek cephesiyle ilgili tavrı ortak. Aynı düşman tavrı. Hepsi bu. Bu kadar basit gerçekleri görememek için küçükburjuva kendiliğindenciliğinin, kuyrukçuluğun, kötü niyetin ve cehaletin çok özel bir bileşimi gerekiyor. Ya da aşırı biçimde şaşırmak gerekiyor. Sanki emperyalizmden her sopa yiyenin içinde gizli bir anti-emperyalist kahraman yatıyor, sanki emperyalist olamayan bir ülkenin emperyalist olabilmek için büyük emperyalist ülkelere dayılanması kendi içinde bir erdem! Şaşkınlıklar, Saddam'ın dayılanmak mecburiyetinde bırakıldığını görmüyor tabii ki. Bunu göremezler, görmeye de çalışmazlar. Saddam'a, eskilerin deyimiyle, birtakım "hasletler" yüklemek daha kolay. Bu tür "hasletler" yükleme arzusu, bir yandan da, Saddam'la titreşmenin bir başka boyutunu, psikolojik boyutun gösteriyor. Kendi sürekli çaresizliğinden dolayı, sürekli bir yiğitlikten başka çaresi olmayan küçükburjuva devrimciliğinin psikolojik boyutunu. Saddam'ın eylemi, kırsal kökenli küçükburjuva devrimcilerde, ta derinlerden bir köylü teline vurdu; kurnazdır, kahramandır, bizim tarafların adamıdır, efe adamdır,...lumpen kökenli küçükburjuva devrimcilerde ise bir arabesk tele vurdu, sonuna kadar dövüşen umutsuz delikanlıdır, dayıdır, harbidir, sözünün eridir... Saddam da adeta kendilerini buldular.

Saddam'ın eylemiyle birlikte, bir dizi Arap ülkesinde, ABD'ye karşı ve Irak yanlısı birtakım kitlesel çıkışlar oldu. kalabalıklara kendi içinde bir politik değer biçmek için

populist olmak gerekir. Bu kitle hareketleri anti-emperyalist hareketler değildir. Kalabalıkların biraraya gelmesi kendi içinde ilerici bir olgu değildir. Bunun *en uç örneklerini*, Doğu Avrupa'daki karşı-devrimlerde gördük. Başını, kaypak Arap milliyetçiliğiyle dinci yobazların çekmesi bir yana, nesnel olarak da bu hareketler anti-emperyalist hareketler değildir. Kitlelerin içinde yaşadıkları koşullara *haklı*, ancak çarpık bir tepkisinin bir ifadesi, içinde yaşadıkları koşullara karşı savaşıma iradesinin değil, haksız taraflardan birine destek çıkarak bir tür çaresizliğe teslimiyetin ifadesi olan bu eylemler, anti-emperyalist eylemler değildir. Süreklilik kazanamaması da bunu gösteriyor. Bir sabun köpüğü gibi ortaya çıktılar ve bir sabun köpüğü gibi yokolup gittiler. Gelişim süreci içinde de anti-emperyalist bir harekete dönüşmediler. Hiçbir aşamada işçi sınıfının öncülüğü gündeme gelmediği için, nesnel olarak dönüşemezdi de. Bu hareketler kendi ülkelerinin hakim sınıflarını hedef almıyor. Oysa emperyalizmin o ülkelerdeki varlığı, o ülkenin hakim sınıflarının varlığından ayrı bir olgu değil. ABD emperyalizmine karşı durmak için Saddam'ın emperyalist eylemi desteklenince, artılar eksileri götürüyor. Sonuç, sıfıra sıfır elde var sıfır. Yani hareket, emperyalizm olgusunun kendisine karşı bir hareket olmuyor. Haksız bir emperyalist savaşta taraf olunarak, emperyalistlerden biri desteklenerek, emperyalizme karşı olunamaz. Boks sporunun kendisine karşı olan biri, bir boks maçında güçlü boksöre karşı zayıf boksörü dektelemekle bu sporun yasaklanması yolunda bir adım atmış olmaz. Güçlü boksörlerin kaybettikleri, zayıf boksörlerin kazandıkları maçlar, boks'un kalkmasına değil, zayıfların güçlenmesine hizmet eder. Saddam'ın eylemini dektelemek için, 'allahuekber' sesleriyle, cihat çılgınlıklarıyla yürüyen yüzbinlerce kişinin, ABD bayrağını ve Bush'un maketini yakarak, ama aynı zamanda Saddam'ın, Kral Hüseyin'in vb. resimlerini taşıyarak kitlelere verecekleri bulanık bilinç, işçi sınıfının sınıf bilincine yabancı bir bilinçtir. Biz bu bulanık yabancı bilinci körükleyecek eylemleri reddediyoruz. Bu karmaşık krizde işçi sınıfının bilincini koruyacak ve bu krizden, sınıf bilincini daha da ilerletmek yönünde faydalanacak eylemleri savunuyoruz.

Marksizmin savaş konusundaki teorik tespiti çok yalın ve kesindir. Moda deyiimiyle çok "dogmatiktir". Bütün savaşlar ya HAKSIZ savaşlardır, ya da HAKLI savaşlardır. Marksizm bunu birtakım ahlâki değer yargılarıyla söylemiyor. Çok daha derinlerden sesleniyor, bir savaşın insanlığın tarihsel ilerlemesiyle ilgili anlamına bakıyor, 'haklılık' ya da 'haksızlık' tarihin bir yargısı oluyor. Evet, tarihin bir yargısı. Hem de *a priori*, eskilerin deyiimiyle kablî, yenilerin deyiimiyle önsel bir yargısı, savaşın olası sonuçları itibarıyla değil kesin nedenleri itibarıyla koyduğu bir yargısı oluyor. Ortadoğu savaşı HAKSIZ bir savaştır. Evet mi, hayır mı? Kıvırmayın! Evet mi, hayır mı? Biraz evet, biraz hayır yok! İki sınıf arasında orta yol yok. Ya "ben bu teorik tespite katılmıyorum" diyeceksin-- olabilir, mecburiyet yoktur-- marksizmin dışından başka bir problematik getireceksin. Ya da , "değdiği-yere-lap- yapışır- kendi-düşse-izi-kalır" mantığıyla etrafa" Karşı-devrimci ! Hain! Uşak! İşbirlikçi! vb." türünden pislik atıp durmaktan vazgeçip oturacaksın, o boş kafanı biraz yoracaksın. Ve herşeyden önce şunu öğreneceksin:

Burjuvazinin bütün savaşları proletaryaya karşıdır.

Küçükburjuva devrimciliği, tutarsız bir devrimciliktir. Çünkü iki temel sınıf arasına sıkışmış bir ara sınıfa, politik tavrı nesnel ve tarihsel olarak tutarsız olmaya mahkûm bir ara sınıfa, yani küçükburjuvaziye dayanıyor. Bakıyorsun, bilimsellikte mangalda kül bırakmaz. Bir savaş patlar, Marxmış, Leninmiş, ideolojiymiş, sınıfsallıkmış bir anda hepsi uçar gider. Bir anda garbın âfakını çelik zırhlı bir duvar sarar, medeniyet denilen tek diş

kalmış canavara karşı iman dolu göğüsler direnişe geçer. Bir savaş patlar, Marxmış, Leninmiş ideolojiymiş, sınıfsallıkmış bir anda hepsini çöpe atar, daha doğrusu bunların, bu ağır yüklerin hepsinden kurtulur, özgürleşerek özüne döner, koşar bir burjuvazinin kuyruğuna yapışır. Ama bir saniye. Bu tavır öncünün "ustaca bir taktiğidir". Ona ne şüphe! Kalkıp "ben savunduğumu sandığım bütün ilkeleri sattım gitti", diyecek hali yok ya. Zaten ilkelerden taviz, taktiklerde başlar, tanrıyla flöste kadar gider.

Mustafa Kemal'e küfredip Saddam'la titreşebilmek nesnel olarak imkânsızdır. Saddam'la titreşebilmek, derinlerde Mustafa Kemal'le çok daha fazla titreşildiğinin kanıtıdır. Titreşenlerin kemalist kromozomlar taşıdığının kanıtıdır. Saddam'la titreşenlerin, Mustafa Kemal'e karşı söyleyecek sözleri olamaz. Mustafa Kemal aleyhine söylecekleri her söz ancak onların ikiyüzlüğünü gösterir.

Saddam'la titreşenler gizli Kemalist'tirler, ister farkında olsunlar ister olmasınlar. Hem de Mustafa Kemal'in Türkiye Cumhuriyetini kurduğu yıllardaki kemalistlerden çok daha geri kemalisttirler. Kapitalizmin bugünkü aşamasına uygun, modern kemalisttirler. Ne yazık ki Mustafa Kemal hasretini Saddam'la gideremediler. Bush izin vermedi.

Saddam-Bush çekişmesi, Saddam'la titreşmeyi devrimci tavır sananlar için olabilecek en kötü sonuçla sona erdi. "Üçüncü dünya" liderlerinden Saddam, "şehit" olamadı. Ama "niyazi" de olmadı. Birinci dünyanın lideri Bush, mutlak bir askeri zafer kazandığı noktada, Saddam rejiminin canını bağışladı. Saddam rejimiyle uzlaştı. Saddam'a yeşil ışık yaktı, "git dilediğin gibi, dilediğin kadar Kürt doğra"dedi. Bu satırlar yazılırken Irak Kürdistan'ında, Ortadoğu tarihinde eşi benzeri görülmemiş çapta bir katliam gidiyordu. Hem ölü sayısı hem de yöntemleri açısından, eşi benzeri görülmemiş bir katliam. İnsanlar hergün biner biner ölüyordu. Neden? Çünkü emperyalizm Irak'ın parçalanmasını istemiyor. **Bu, ABD emperyalizmiyle Saddam rejiminin nesnel bir uzlaşmasıdır.** Bir şeyi çok merak ediyoruz. Şu Saddam'la titreşenlerin aynaya baktıklarında acaba hiç yüzleri kızarmıyor mu?

Her geçen gün Saddam suçlarına suç ekliyor. Suçlarını ifade etmeye kelime yetmiyor. Artık boynundan değil, bacağından ters asılacak hale geldi. İşçi sınıfının eline geçse öyle Kuveyt, muveyt gibi eften püften nedenlerden yargılanmayacak. Adam koskoca bir Kürt ulusunun kökünü kurutmak istiyor. Bundan yargılanacak. Kuveyt'te çalışan yüzbinlerce işçinin yıllardır biriktirdiği paraları çalmaktan, bu işçilerin milyonlarca yakınına açlığa mahkûm etmekten yargılanacak. Bu bizim küçükburjuva devrimciler, çoğu hayatlarında pek işgücü satmadıkları için, ya da devrimcilikten çalışmaya vakit bulamadıkları için, kısacası elleri pek yevmiye tutmadığı için, yılların alın terini böyle bir anda bir hırsıza kaptırmanın, çoluk çocuk aç kalmanın ne demek olduğunu anlamazlar, ayrıntı sanarlar. Saddam'la titreşirken akıllarına bile getirmezler. Saddam'ın milyonlarca emekçiyi-ki onları rehine olarak almaya bile tenezzül etmediğini hatırlayalım! -- çöllerde perişan etmesi, hastalık, ölüm ve açlıkla başbaşa bırakması da ayrıntıdır. Milyonlarca aç, bitap, ölmüş bitmiş insanı karlı dağlara sıkıştırıp tepeden ölüm yağdırması da ayrıntıdır. Irak işçi sınıfına, emekçi yığınlarına yaptıklarını da bir kalemde unutuverirler. Filistin halkını nasıl tarihsel bir emrivakiyle provokasyona getirdiğini hiç düşünmezler. Kendi kendini sıkıştırdığı köşeden çıkmak için Filistin ulusunun kaderini tayin hakkını nasıl haksız emellerine alet ettiğini, demagojisinin pek bir işe yaramadığını görünce de nasıl Filistin halkına ait olan bir hakkı ateşkes için pazarlık konusu yapıverdiğini duymazlar.

Bugün 3 Nisan ve Saddam yine öldürüyor. Yine silâhsız Kürtleri, hasta, sağlam,

genç, yaşlı, kadın, erkek, çoluk, çocuk demeden öldürüyor. Her zamanki gibi yine silâhsız sivil leri öldürüyor. Napalm atıyor, hastanelerin içinde kan döküyor, yedi yaşındaki çocukları tankların toplarından asıyor. Kuzeye doğru kaçan, çoğu kadın, çocuk yığınları helikopterlerden tarıyor.

Bugün 5 Nisan. Bu satırlar yazılırken Saddam öldürüyor. Bu satırlar okunurken katliam bitmiş olacak, ve Kürt halkı uzun süre yaralarıyla başbaşa kalacak. Bütün şaşkın ördeklere soruyoruz: ABD emperyalizmi "yürü ya kulum Saddam" demese, bu Saddam denen iğrenç köpek bunları yapabilir mi? Burjuvazinin savaşı iki tarafı her zaman uzlaşabilir. Bu uzlaşmanın gerçekleştiği düzeyin, bir tarafın çıkarları açısından çok geri bir düzey olmasına aldanmamalı. ABD Irak'ın parçalanmasını istemiyor. Bölgede politik boşluk istemiyor. Onun için Saddam'a "yürü ya kulum" diyor. Saddam'a bölgedeki başka burjuvaların başını ağrıtmaya yetmeyecek, ama silâhsız sivil kürtleri doğramaya hayda hay yetecek kadar bir askeri gücü bırakıyor. Saddam'la uzlaşıyor. Ateşkes anlaşmasına, Irak'ın isteyip te koydurabileceği hiçbir madde yoktu. ABD cephesinin ise isteyip koyduramayacağı hiçbir madde yoktu. Saddam köpeği o düzeyde rezil olmuştu. Esasında bir ateşkes savaş anlaşması değil, bir teslim anlaşmasıydı. ABD dikte ettiriyor: 'sabit kanatlı uçakları uçuramazsın', bunun anlamı, 'Hareketli kanatlı uçaklarla, (yani helikopterlerle) git istediğini yap'. Arkasından, jetleri de görmezden geliyor. İnsan "hakları" ihlalleri, uluslararası hukukun "gerekleri" vb. ateşkes anlaşmasında geçmiyor. Çünkü ABD'nin bu laflara ihtiyacı kalmadı artık. Niye kalkıp dupdururken elini bağlasın? Niye Saddam'ın önünü kapasın? Oysa bugünkü katliamlar pekâlâ o günden görünüyordu. ABD şimdilik, Saddam'dan başka uzlaşabileceği bir muhatabı olmadığına karar verdi. Ve Saddam'la uzlaştı. Bu uzlaşma geçicidir, değildir, o muhim değil. Muhim olan, bu uzlaşmanın altında, Ortadoğu savaşının niteliğinin görünüyor olmasıdır. Bu uzlaşmanın altından, savaşın gerçek yüzünün sırtıyor olmasıdır. bu savaşın kime karşı olduğu, taraflardan birini desteklemekle savaşa emek yönünde bir açılım kazandırılmayacağı bir kez daha doğrulandı.

Kriz boyunca kararlı bir biçimde yanlış politik tavır alan küçükburjuva devrimcileri, küçük bakkal politik hesapları nedeniyle; ya da bilemeyeceğimiz başka nedenlerle; bir özeleştirme yapmaktan kaçınabilirler. O zaman durum kötü. Çünkü bugün 7 nisan ve Saddam yine öldürüyor, öldürüyor ve öldürüyor. Öldürmeye doyamıyor. Saddam'la titreşenler bunun politik bedelini çok ağır ödeyecekler. Kürt halkı, tarihinin en büyük jenosidini yaşıyor. Tam dört dörtlük bir sömürgeci katliamın kurbanı oluyor. Irak Kürdistanı bir mezbahaya dönüşüyor. Irak Kürdistanını çığlıklar kaplıyor. Bizim küçükburjuva devrimcilerinin Saddam'la titreştikleri frekansta duyamayacakları çığlıklardır bunlar.

Bugün 20 Nisan ve sınırlardaki Kürtlerin sayısı milyonları geçti. Kürt liderliğinin emperyalistlere yaslanarak sınırlı bir özerkliği amaç edinmesi, Kürt ulusunun isyan hakkını elinden almaz. Bir halk burjuva diktatörlüğüne isyan etti diye suçlanamaz. Bu isyana yolaçan dış koşullar ne olursa olsun, bu böyledir. Bu isyanın öznel ögesi ne olursa olsun, bu böyledir. Bu öznel öge Saddam'la kucaklaşıp öpüşse de bu böyledir. Saddam'la titreşen küçükburjuva devrimcileri, Kürt öznel ögesinin iflas eden politikasını suçlayarak aradan kaçamazlar. Bunu bahane bilip aslında Kürt halkını isyan ettiği için suçluyorlar. Küçükburjuva mantıklarına göre Saddam güçlüdür, o halde haklıdır. Kabahat, kuzu kuzu doğranmak istemeyen bu milyonlardadır.

Onlara hatırlatırız. Kriz sona ermedi, sürüyor. Yaptıkları yanlışın boyutu her geçen

gün daha da açığa çıkacaktır. Özeleştiriyi geciktirdikçe, her geçen gün daha da uyduruk bir teorik kılıf icadetmeleri gerekecektir. Bu şaşkın çizgide debelendikçe daha da batacaklardır. Zararın neresinden dönülse kârdır. Tavırlarında ısrar ettikçe, her geçen gün aynaya utanmadan bakmaları daha da zorlaşacaktır.

Saddam'la titreşme, küçükburjuva devrimciliğinin kendi nesnel çaresizliğiyle titreşmesidir. Burjuvaziyle işçi sınıfı arasına sıkışan küçükburjuvazinin kendisini bu duruma sokan asıl düşmanından, yani tarihten imdat istemesidir.

Saddam'la titreşme, yüzyıllık bir melodinin kaybolan notalarını ıslıkla hatırlamaya çalışma beyhudeliğidir.

Saddam'la titreşme, küçükburjuva devrimciliğinin bunalımlı divaneliğidir.

*

Küçükburjuva devrimciliği, adı üstünde, küçük çaplı bir çocuksu devrimciliktir. Ajitasyon bildirisi mi yazdığı, yoksa teorik birşeyler mi söylemeye çalıştığı bile belli değildir. Üç beş kelimeyi belli aralıklarla kullanmayı propaganda sanar. Hem baltayı bir taştan öbürüne vurup durur, hem de devrimci öncülükten daha mütevazı bir misyonu olamayacağını düşünür. İşçi sınıfı ne yapsın? Oturup bir on sene bunların büyümesini mi beklesin? On sene içinde büyüyecekleri kesin. Ama büyüyünce, bu kez de, kalkıp bu on sene de öğrendikleri ajitasyon tekniklerini, kitle psikolojisiyle ilgili edindikleri deneyimleri, burjuvazinin reklâm tekellerinin emrinde kullanmayacakları, tekellerin o çok sevdikleri "halkla" ilişkilerini düzenleyen servislerinden iyi maaşlı işler bulmayacakları, hiç ama hiç kesin değil. Onun için işçi sınıfı, bir on sene daha oturup bunların büyümesini beklemeyecek. Gerçekten aralarında iyi niyetliler varsa, herşeye yeni baştan başlarlar. Örneğin marksizmin abecesinden. İlk ev ödevi olarak iki soru öneririz:

- 1-Sınıflardan bağımsız bir diktatörlük olabilir mi?
- 2- Saddam hangi sınıfın diktatörüdür?

*

28 Nisan 1991-Paris

Sırrı Öztürk

15-16 HAZİRAN DİRENİŞİN ANILARI

**Sorun
Yayınları**

İlker Belek

TOPLUMSAL BİLİNÇ

**EVİRİMSEL BİR TOPLUMSAL
HAREKET DÜŞÜNCESİNE DOĞRU**

**Sorun
Yayınları**

KÜÇÜK GENERALLER SORUYOR

biz,
tutsak sevginin küçük generalleri
öfkeliyiz sessizliğine dünyanın
yaşadıklarımızakarşı,
ve öfkemiz yol bulmamış sular gibi değil serseri.
kavuştuğumuzda o kutsal güne
görürsek başka küçük generalleri
umulmadık sevinçler vereceğiz dirençlerine sevdamız gibi.

biz,
tutsak sevginin küçük generalleri
masal dinlemiyoruz şimdi
karpuz kabuklarından da yapmıyoruz oyuncak
bebeklere yalanlardan kurmuyoruz dünyalar
birlikte yaşıyoruz anlatıcılarla masalsı gerçekleri
tutsak ülkemizin coğrafyasında
sapanlarla,
silmeye çalışıyoruz balçığını yezit zamanın
taşlarla büyüyoruz,
kollarımızın kırılmasına araçta olsa...
içimizden bir rüzgar esecek acımı acı
o vakit yıkılır kafesleri kıyamın
uzanır kollarımız kırıklarıyla
kaldırmaya örtüsünü güzel günlerin.

biz,
tutsak sevginin küçük generalleri
büyük generallerden öğrendik elbet
yılmamayı, sevmeyi
gülmeyi, direnmeyi
her zaman korkutmayı
unutulmasın diye
yerküreden silinmeye çalışılan memleket
buyüzden
yüreğimizde demlenir dövüşgenlik
intifadadır akar yaşamlarına siyonist zulmün
semaverdir gönüllerimiz.

şair:
"ne kadar şanslısınız çocuklar
ne kadar hür
dünyanın başka yerinde bazı çocuklar
yabancı bayraklar altında büyür"
böyle söylüyor

biz,
küçük generaller soruyoruz:
özgür olmayınca tüm uluslar
özgür olabilir mi çocuklar?

Tacim Çiçek

Mart '91 - Afyon

UZUN YÜRÜYÜŞE ÇIKARKEN...

Şahin Baş

Yaşadığımız tarihsel dilimde emperyalist vahşetin başta Ortadoğu halkları olmak üzere tüm insanlığın tepesine çullandığını, gündelik yaşamın her anında, düşüncelerimize kadar hayatın her yönünde sürekli bir aşağılama ve zulmüyle karşı karşıya olduğumuzu görüyoruz. 1917 ile açılan devrim süreçlerinin tek tek geriye çekilmesiyle beraber, bu barbarlık lokal bir durum olmaktan çıkarak dünya çapında tekrar zuhur edebilmiştir. Artık emperyalizmi en nihayetinde cephede yüz yüze savaşıma kurgusu içinde, mücadeleyi sadece bu alandaki sıcak savaş olarak ele almak gerçekçi ve yeterli değildir. Bugün emperyalizm ve kapitalizm vahşet elini insanların odalarına, daha da kötüsü düşüncelerine kadar uzatmıştır. Sosyalizmin çöküşünü müzik eşliğinde ve naklen TV'de verirlerken, artık kişilişizleşmiş ve yumuşamış beyinlere birçok şeyi hazmettirmek daha kolaydı. Kendi yarattıkları faşist sömürgeci Saddam'ın üzerinden masum Irak halkını bombalarken ve bunu TV'den naklen verirlerken, şekilsizleştirme sürecindeki Ortadoğu halklarına mesaj geçiyorlardı: "Yeni dünya düzeni" yani Pax Americana işte budur. Karşı koyanın tepesine binlerce ton bomba yağabilir. Kısaca petrol yataklarının üzerinde ve gerici rejimlerin altında yaşayan Ortadoğu halklarına, emperyalizme karşı herhangi bir tür direniş için ödemeleri gereken fatura naklen verilebiliyordu. Anlaşıyor ki insanların kişiliğine korkuyu ve düşüncesine esareti enjekte ederek, emperyalist vahşet böylesine bir şekilsizleştirme politikasını Ortadoğu ve dünya halklarına dayatmaya çalışacak ve bu altyapı üzerinde kendisini yeniden inşa edecektir. Emperyalizmin, girdiği bu türden bir tarihsel dönemde bu alçakça politikayı kendisine dinamik eyleyeceğini göz önünde bulundurmalıyız.

Emperyalizmin kendi meşrebine uygun dayatmaları bu çerçevede gelişse de, Türkiye'deki devrimcilerin görmeleri gereken sadece bunlar değildir. Devrimciler, tüm bunlarla beraber yeni bir devrim sürecinin tam da göbeğinde bulunduklarını görmek, hissetmek durumundalar. Bunu göremeyen, vücudunun her hücresinde duyamayan bir devrimcinin, işe yarar tek bir adım atması mümkün değildir. Yaşanan olumsuzluklar, sınıf savaşımında verdiğimiz kötü sınavlar bizlerin en önemli sermayesinin keskin düşünsel yeteneğimizi körleştirmemeli. Bu noktada yalpalamak, işte o zaman teslim olduk demektir. Önümüzdeki görevler ise değil teslim olmayı alabildiğine düşünsel keskinleşmeyi, alabildiğine cesareti ve fedakarlığı ve 1917 Ekim Devriminden beri görülmedik bir enerjiyi, örgütlenmeyi gerektiriyor.

1917 Ekim Devrimi dalgasının geri çekilmesi ile beraber, İkinci Dünya Devrim dalgasının örülmesi için şartların oluştuğu görülüyor. Doğu Avrupa SSCB, Çin ve Arnavutluk'daki "sosyalist" uygulamalar yerle bir olurken, bu ülkelerde serbest piyasa rezaleti, yani yüzlerce yıllık kapitalizmin en önemli kaldırıcı itibar görebiliyor. Ama bu köhnemiş payandanın hiçbir derde deva olamayacağı pek yakın bir gelecekte buradaki halklar tarafından da yaşanılarak öğrenilecek ve daha şimdiden öğreniliyor. Bugün serbest piyasa ağılına koşarak giren kitleler yarın kapitalizm'den umduklarını değil sömürü, işsizlik ve yabancılaşıma gibi buldukları karşısında bu durumu hazmetmeleri mümkün olamayacaktır. Sokaklara dökülerek kapitalizmi çağıran bu insanların tek kazanımları, sokaklara dökülerek sistemi değiştirme pratikleri olacaktır. Bu pratik, insanların tekrar sosyalizme yönelirken kullanabilecekleri sıçrama tahtası olacaktır.

Bu sırada "sosyalist" ülkelerin dünya dengesindeki bulundukları pozisyonu boşaltmaları ile çözülmeye başlayan ilişkiler ağında emperyalizm tek süper güç olarak kalır-

ken, orta kuşak ve geri bıraktırılmış ülkeler ile arasındaki açığı misli görülmemiş ölçekte artmaktadır. Ortadoğu da , Latin Amerika da , Asya ve Afrika da ezilen emekçi halklar ile büyük tekelleri sermaye arasında hiçbir dolayım gereklemeden yüz yüze gelinmiştir. "Sınıfa karşı sınıf" sloganı, arada üçüncü bir yol olmadan yeniden ve olması gerektiği gibi güncelleşmemiştir. Ortaya çıkan bu zemin, SSCB, Çin vs. gibi bir zamanlar ideolojik ayrışmanın temeli olan "sosyalizmin kaleleri" anlayışının son bulmasına da denk düşmüştür. Dünya proletaryasının bayrağında, daha önce toprağa gömülen Enternasyonalizm ve Dünya Devrimi perspektifinin tekrar dalgalanmasının şartları olgunlaşmaktadır.

Türkiye'li devrimcilerin görmesi gereken sadece bu olgular da değil. Kürdistan'daki UKM'nin tüm statükoları zorladığını, kişiliği elinden alınmaya çalışılan Ortadoğuya esin kaynağı olduğu görülecektir. Kendi göbeğini kendisi kesen Kürt halkı, büyük serhıldanı ile Türkiye işçi sınıfının en yakın müttefikidir. Dört parçadaki sömürgecilere karşı başlatılan bu mücadele, Türk, Arap, Fars emekçileri ile de köprü vazifesini görmektedir. Zonguldak-Botan çizgisi bölgede sosyal devrimin de izdüşümünü vermektedir. UKM'ne aktif destek vermemek ve mücadeleyi Türkiye 'de sınıflar savaşına entegre edememek tam bir intihar olacaktır. Türkiyeli devrimcilerin bölgedeki UKM'ne, ayrılma ve ayrı devlet kurma hakkına es geçmeleri devrime ihanetle bir olacaktır. Bunu hakkıyla yerine getirebilmek ise Kürdistan'daki mücadele sürecini iyi izlemek, dersler çıkarıp öğrenmek; UKM'deki örgütlü mücadele düzeyine Türkiye işçi sınıfını da, ulaştırmakla mümkündür. Kendimizi ve işçi sınıfını bu konuda duyarlı kılamazsak unutulmasın hayatın ve mücadelenin gündeminden düşmek kaçınılmaz olacaktır. Zonguldak-Botan hattının Zonguldak tarafını değerlendirebilmek ise, irademiz ve inadımızın gücü ile doğru orantılı olacaktır.

Devrimin köşe taşlarının nerelerde olduğunu Zonguldaklı madenciler ve 3 Ocak genel grevinde işçi sınıfı, üstüne basa basa öğretmiştir. Osmanlı'dan beri gelen tevekkelci anlayış ve burjuva diktatörlüklerin sultanı altında yıllardır inin inin inleyen Türkiye insanı da bu gidişata dur diyebilme potansiyeli taşımaktadır. Hak arama ve direnme, haksızlığa karşı örgütlü karşı koyma geleneği ve psikolojisi bizde çok cılız kalmıştır. Devleti baba görme anlayışı sadece kırsal alanda değil, kırla tam bağlantısı kesilmemiş metropollerde bile bu anlayış tam olarak kırılmış değildir. Ordu ve polisi korkuyla karışık da olsa sahiplenme geleneği, 12 Eylül diktatörlüğünde de görüldüğü gibi emekçi halkımızın ödediği acı faturalara neden olmuştur. Ama 12 Eylül süreci devletin kimin devleti olduğu, ordu ve polisin kime hizmet ettiği noktalarında birçok pratik örneği de sergilemiştir. Zonguldaklı işçinin kendisini ezen devlete derdini anlatmak için çıktığı yolları kesen polis ve askerinin hiç de "bizim " olmadığını, ve bu devletin 11 yıllık uygulamalarının hiç de "bize " yaramadığını ortaya çıkarmıştır. Bu, devrimcilerin yakalaması gereken bir halkadır. Bu sömürücü sistemin bizim değil onların (tekelleri sermayenin) olduğunu, ordunun, polisin, Özal'ın, muhalefet partilerinin onların kurum ve insanları olduğunu bilince çıkarmak gerek. İşçilerin ve emekçi halkın sisteme, onun kurumlarına ve tekelere olan bakış eksikliğini gidermek, 'biz' ve 'onlar' arasındaki sınırları alabildiğine ortaya koyma görevi vardır. Her olanağın her fırsatın emekçi halk ve sömürücü sistem arasındaki köprüleri atmak için gerekli olduğunu unutmamak gerekir. Askerliğin, vergi vermenin, polis devletine boyun eğmenin işçi, emekçi, memur, kadın ve gençlere nasıl pahalı bir geleceğe mal olacağını kavratmalıyız. İşçilerin, memurların , kadınların gençlerin her alanda örgütlenerek, burjuva yasallığının değil Zonguldak'taki sokakta yürüyen insanların yasalarının tek gerçek olduğunu ortaya çıkarmalıyız.

Bu şartlarda tüm bu söylenenleri yapabilmek, bir avuç kalan devrimci insanlarımızı çok fazla abanmak mıdır? Gündelik sorunların bile üstesinden gelinemediği, örgütlerin aslında örgütsüzlüğü ya da devrimcilerin birliğinin parçalanmayı getirdiği bir or-

tamda çok şey mi bekliyoruz?

Hayır, çünkü isteklerimize daha yeni başlıyoruz. Önümüzde koskoca bir iktidar sorununun çözümü varken, bu istenenler bile yetersizdir. Sadece, düşünceleri hattâ rüyaları bile düşman tarafından kuşatılmış, varolan gerçeği kabullenmiş körler böyle düşünebilir. Böylece kritik sorunumuza yeni bir insan, sosyalist insanın öncülü olan kadro sorununa geliyoruz.

Kadroların 12 Eylül'le beraber ağır yaralar aldığını ve sosyalist ülkelerdeki geri dönüşün yarattığı demoralizasyonun buna eklendiğini biliyoruz. Bunca ağır topçu atışının yapıldığı bu örgütsüz zeminde, kapitalist üretimin dayattığı maişet derdinin birçok devrimci kadroyu esir almayı kolaylaştırmıştır. Bırakınız sınıfı örgütlemeyi, kendini bile örgütlemekten aciz bir "eski tüfek" tabakası oluşmuştur. Varolan örgütlerin önemli bir kısmı ise kadrolarını istihdam edemez, örgütleyemez haldedir. Önderliklerin aczi ise artık had safhadadır. Politika üretmeyi 11 yıldır unutmuş durumdadırlar. Kendileri de kabul buyururlarki, Türkiye'de 40'ı aşkın Merkez Komitesi ya da önderliğin bulunması talihsizlikten öte garabettir. Hangi sınıfı ve gücü temsil ettiği tam belli olmayan bu kalabalık ve parçalı "önderlikler" Türkiye işçi sınıfı açısından hem lüks hem de israfıdır. Yürümeyi ve yürütmeyi unutanlar önderlik ya da örgüt ismi vermek bu komediye ortak olmaktır, gereksizdir, zaman kaybıdır. Bu gerçeği kavramadan, halâ yürümek isteyen kadroların yürümesi ve aktif mücadeleye katılması mümkün değildir. Devrimcileri, tekellerin ve devletin aşağılamalarına maruz bırakanlar ise affedilemezler. Nostaljik duyguların, karşılığı olmayan vefa duygularının bu işte beş paralık değeri yoktur.

Bundan sonra işçi sınıfını ve hareketimizi örgütleyecek olanlar yeni bir soluk yeni bir umut olmalıdır. En üst düzeyde irade ve kararlılıkla yürümeyi bilmelidirler. Sosyal Devrimin objektif görünümü şimdi her zamankinden daha netleşmektedir. İşçi, emekçi, öğrenci, kadın çevreleri oluşmakta ve bu kıvılcımlar dağınık biçimde de olsa her yere rahatlıkla saçılabilir. Bu gelişen devrimci ilişkiler ağına, önderlik ve organizatörlük yapmak hem kolay hem de zordur. İş kolaydır, yakalanacak doğru hücre bilinirse toplumun tüm bünyesine yayılmak çok kısa sürede mümkündür. Kısa süren Zonguldak eylemliliği bittiğinde sadece madenciler değil, tüm Zonguldak halkı eskisi gibi değildi. İş zordur, çünkü kullandığımız ölçülerin dışında, normal ölçülerin dışında ölçüler geliştirmek zorundayız. Eskinin ölçülerini ile vasat ya da vasat altı örgütçülükle, kadrolarla çıkış noktaları oluşturamayız.

Tarihin en kritik noktalarında, varolan kritik aşamayı geçmek için kimi çözücülere ihtiyaç duyulmuştur. Bu çözücülerin başarısı oranında tarihsel ve toplumsal ilerlemenin de önü açılmıştır. Ya da bu çözücülerin başarısızlığı, karşı devrimin ve karanlığın galebe çalmasına neden olmuştur. "Herşeyin kadrolardan başlayıp, kadrolarda bittiği" tarihsel dönemeçlerden birinden daha geçiyoruz. Örgütlerinin elinden alındığı veya işlevsizleştirildiği fiziksel saldırıların devam ettiği ve devrimci kişiliklerinin, düşüncelerinin imha edilmeye çalışıldığını görüyoruz. O halde önümüzdeki görev, kişiliklerimizden başlayıp tüm bir topluma nüfuz edecek örgütlenmeyi hayata geçirmektir. Toplumsal mücadelenin içinden yeni ve genç önderler çıkmaktadır. Bu insanlarımızı adım adım sürece çekmek ve tek potada eritmek zorundayız. Bir irade oluşturup, bu hat üzerinde adım adım derinleştirerek yeni bir örgütsel irade ortaya koymak zorundayız. Bu irade tüm bir proletarya hareketini kucaklayacak çapta olmalıdır. Bu türden bir irade gözü sürekli düşmanda olan ve tüm benliği ile işçilerin ve emekçi halkın arasında örgütlenebilen, her an yaratıcı olabilen ve davasını ölümün burnunun ucunda bile savunabilecek kişiliklerle mümkündür. Pısırik ve pasif insanların böyle bir zeminde yeri olamaz. Devrimci, toplumsal mücadelenin öne çıkardığı yeni önderlerle herşeyini paylaşıp çoğalabiliyorsa devrimcidir. Bu faaliyetlerden ilkeli olunabildiği oranda da, yeni ilişkilerden verim alınabilecektir. Yürütülen her pratik faaliyette belli bir devrimci esneklik payımız olmalıdır. İnsanlarımızın gelişimini ancak devrimci esnekliğimiz ve sabrımızla

sağlayabiliriz. Ama katılımımız ve acımasız eleştiriselliğimizi elden bırakmadan. Sonuç alamadığımız oranda kendimiz ve çevremize karşı katı ve eleştirel olabilmeliyiz. Bu özelliklerin hepsini kendinde birleştirebilenler ki, ancak bunlar tarihsel çözücülüğe adaydırlar.

Elbetteki kadro olunmak için kadro olunmaz. Belli bir program yaratılır ve bu programa uygun bir kadro ve çalışma tarzı örgütlenir. Programa ise belli bir çalışma ve tartışma kampanyası sonucunda ulaşılır. Kaldı ki Türkiye de sosyal pratikte ve geçmişten beri yakalanmış programatik halkalar mevcuttur. Yepyeni şeyler söyleyen bir program beklemek ham hayaldir. Sorunlar bellidir. Çözüm araçları bellidir. Emekçi halkımızın iktisadi özgürlüğünün koşullarının sağlanması ve kafa ile kol emeği arasındaki farkın aşılması yolunda EMEK ve üretim birimlerinden başlayarak tüm ülkeyi kapsayan bir siyasi yönetim planını içeren, yöneten-yönetilen ilişkisini tahribe yönelik bir ÖZGÜRLÜK programı hedef olmalıdır.

Kadro, program, devrimci yaşam ve çalışma tarzıyla ilerlemek gerek. Bu saaten sonra durmak, ölmek demektir. Sosyal Devrimin objektivitesi, bizlerin anlayış sınırının ötesinde oluşuyor. Bu oluşumu subjektif şartlara aktarıp, iradeyi ve iradiliğimizi kınından sıyırmalıyız. Korku yerini cesarete, bataklı gerçekçilik yerini devrimci subjektivizme, tevekkül yerini cesarete bırakmalıdır. Düşmanın öldürücü ve statükocuların ayakbağı olan eleştirilerine aldırmadan yola devam diyenler KENETLENMELİ!

1 Mayıs 1991

RADİKAL SOSYALİST HAREKETİN SORUN VE SORUMLULUKLARI ÜZERİNE

Temel Demirer

1-) Türkiye'deki tekелci kapitalist egemenlik acaip bir ruh hali içinde. Her alanda yansıyan ve yaşanan bu karmaşayı sadece "huzursuz"luk olarak nitelemekte yetmiyor.

Egemenlerin içinde bulundukları mevcut durum, bir "huzursuzluk"tan daha da fazla bir şeyleri anlatıyor... Türkiye kapitalizminin tarihine göz atıldığında, 'daha önce de böyle olmuştu' denilebilir. Evet, egemenler açısından, 'tıkanıklık' 'düşümlenmek' bir kez daha gündeme giriyor.

Gündeme girenin "tasvir"ine ilişkin olarak. Nisan-1991 itibarı ile, rakamların kesin diline müracaat ediyorum: a-) Dış borç 49 milyar dolar: b) Ödemeler dengesi açığı 6 milyar dolar: c) Dış ticaret açığı 9.6 milyar dolar: d -) 1990 ihracatı 13 milyar dolarda durdu: e-) 1990 ihalatı 22.3 milyar dolara fırladı: f-) İç borç stoku 55.4 trilyon liraya ulaştı: g-) 1989'da 171 olan grev sayısı bu yıl 458'e ulaştı: Kamu kesiminde 700 bin işçi sözleşme bekliyor...

2-) Tamda bu kesitte, radikal sosyalist hareket açısından çok şeyin iyi gitmediği, hâlâ aşılamamış "makus talih"imizin sahte "yazgı" mıza denk düşen bir gündem (sizliği) i karşımıza diktiği bir kesitle çakışan bu günlerde: radikal sosyalist hareketin pekte iç açıcı olmadığı herkesin malumudur. Radikal sosyalist hareketin içinde bulunduğu durum, olması gerekenden yana işleri uzatmakta ve çürümenin islâmi örgütlenmesi giderek daha da güçlü bazlarda gövdelenmektedir.

3-) Ayrıca şunu da eklemeliyim: Bir hayli olumsuz bir uluslararası ortamda: dünya emperyalizminin "yeni düzen"nin dayatmacaları ve sosyalizmin birinci büyük dalgasının geriye çekilmesi faktörleri (ya da dezavantajları) ile bitişen bu harmanlanma kişiliğinde, düşünüyorum da; birincisi emperyalist paylaşım kavgasının hemen öncesindeki Zimmer- vald'da İkinci Enternasyonalin ihaneti sonrasında toplanan bir avuç insanın da durumu, bizden daha iç açıcı değildi...

4-) Onun içindir ki verili noktadaki hiç bir değişiklik gündemde değilken: 'Ehli bir muhaliflikle' sadece soru sorarak şekillendirilmesi mümkün olmayan yaşamın devingen gidişatı; radikal sosyalistler açısından, soru sormak ile yazıp eylemek arasında kalın bir çizgi çiziyor... ve de bu kalın çizginin 'majestelerinin muhalifliğine soyunan önce söylem'ci yüzündeki yasalıcılığa takılıp kalanlarla, yine yaşamın devrimci yöntemlerle değiştirilmesi için müdahale temelindeki önce eylem'ci yüzünde kalanların birbirine anlatabileceği fazla bir şeyi kalmıyor...

Kanımca tüm kesinliğiyle devreye girecek bu ayırımın önce eylem'ci öteki yüzdekilerde, düşe kalka, yaşama müdahale temelinde yaşamdan öğrenerek, ilerleyeceklerdir... Yaşamın yeşili ile toplumsal muhalefete malolarak, teorilerine son şeklini verecek olan dinamiklerle bütünlemenin devrimci yol ve yöntemlerini arayacaklardır...

5-) Tablodaki bu ikili egemen görüngü, çok kaba hatlarıyla da olsa budur. Şimdi yeni dönemin eşiğinde sosyalistlere düşen, "Bu tablonun neresindeyiz?.." sorusunu yanıtlatabilmektir.

Bu soruya verilecek olumlu ve olumsuz yanıtlar, bugün: Gidişatı belirleyecek kemiyet ve keyfiyette değildir. Olumlu olumsuz yanıtın arasında bir yerde duranların sayısı gerçekte çoktur.

Bu yer, bir yanıta 'kararsız bir denge' ya da potansiyel bir dengesizlik alanıdır. Bu alanı ise ne radikal sosyalist bir örgütlülük ne de reformist bir etkinlik doldurabilmiş de-

ğildir. Sorun bu noktada, yanıtını vermemiş olan ve sözünü ettiğim alandaki radikal birleşik örgütlülüğü etkin ve egemen bir güç kılarak, gerçek savaşın başlangıcına ilişkin dinamikleri (reformistlere kaptırmadan!) derleyip toparlamaktadır.

6-) Gündemimizde olana sadece inanmakta yetmiyor. Yığınlarını inandırmak ve kazanmak gerekiyor... Yaşanılan ağır kuşatma altında burjuvazinin bize Nisan-1991 önlemleri çerçevesinde dayattığı kapsamdaki bir 'Ehlileşme' ile esnemek, yumuşamak, şekilsizleşmek bu zorlu kesitte bir çok şeyin sonu olabilecektir...

O halde 'muzaffer komutan'lık, 'entel rehaveti' ve 'bürokratik iyimserliğin' reformculukla bitişmiş tüm versiyonlarına "Hayır" diyerek; durmadan şunu terennüm etmeliyiz: Evet, her yer Zonguldak, her yer Botan olmalı. Lakin bu kısa vadede gerçekleştirilmesi olası olmayan, önümüzdeki görevdir...

7-) Görev saptamasının altını, devrimin güncelliği fikrinden hareketle çiziyorum. Altını çizdiğimin önemi. Kuzey'in Güney'e kan kusturacağı kesite doğru dolu-dizgin ilerleyen bu kesitte çok önemli. Kuzey kazandığı "zafer"ini Güney'in şahsında fiziki ve ideolojik vahşeti ile daha da katmerlendirecek... Buna hep birlikte tanık ve taraf olacağız...

Buradan hareketle uluslararası koşullara ilişkin olarak, bir iki kısa değinme gereksinimi duyuyorum: Kuzey, 1917'den sonraki devrimci yükselişin ardından, acısını çıkarta çıkarta intikam alacak... Ve de aklınca da, "ehlileştirilmiş" bir dünyanın "yeni düzen"ini inşaaya koyulacak...

Bu noktada, önümüzdeki dönemin anti-emperyalizmi, kesin kez anti-kapitalist özüne döndürülmesi gereken bir gerçeklik olmak durumundadır...

Anımsıyorum: 1848'deki yenilgimize verdiğimiz yanıt, 1871'de Paris Komünü olmuştu... 1848 sonrasını andıran ve daha geniş kapsamlı karşı-devrimci fiiliyat, bir yanıylar bir "yeni düzen" girişimi ise, bir diğer yanıylar da (1871'ler döllüyecek olan!) yeni bir düzensizliğin potansiyel ilanıdır...

8-) Sözünü ettiğim potansiyel imkân kişiliğinde şimdi daha dikkatli ve tetikte olarak toparlanmak gerekiyor.. Bu noktada da İlyiç'ci bir partiye ve legal planda da geçiş örgütlenmesine denk düşen ve toparlayıcı olan gereksinimimizin çok büyük olduğunu düşünüyorum...

Emeğin kurtuluşu ve insanın özgürleşmesinin, işçi sınıfının ve özörgütünün (İlyiç'ci öncü müfrezesinin) zor'u ve siyaseti örgütleyen mücadelesi ile elde edilebilecek sosyalist demokratik iktidarıyla sınıfsız topluma ulaşılmasından geçtiğine inanmak ve bunu açıkça deklare etmek zorunda olan açık devrimci partinin: M-L'izmin legal mevzilerinden birisi olduğu ve de sosyalizmin mücadeleler tarihinin takipçisi olduğu açıkça belirtilmelidir...

Ayrıca da, Anti-Emperyalist, Anti-Faşist, Anti-Sömürgeci ve Şoven, Anti-Militarist demokrat geçiş mücadelesini tüm bunların ana ka;nağı olan kapitalizme karşı alternatif sosyalist iktidarın sınıf kavgasından asla soyutlamamalıdır...

9-) Kuskusuzdur ki bu yolda, bedeli ödenmesi gereken "yenilgi"lerimiz, bize anlamlı anlamlı kazanmanın yollarını gösteriyor...

Tam bu noktada Botan ve Zonguldak, yerelliğimiz kişiliğinde bizlere çok şeyler anlatıyor ve bir soruyu da soruyor: *Radikal sosyalistler nerede ?..*

Korsan türü eylemlilik'ler mi? Cesaretli bir iş! Ama yetmiyor. Çünkü oldukça içe dönük... Silahlı cezalandırmalar ya da öncü savaşçı propaganda eylemlilikleri mi? Çok güzel! Ama oldukça da "tali" bir konu ve yetmiyor. Ana halkayı kavrayamıyorlar çünkü...

Temel tutamak, toparlanabilmemizin tek ekseni olan, sınıfın ve yığınların hareketliliğindedir. Sözünü ettiğim hareketlilikle temas dahi, sonu gelmeyen bir alay teorik tartışmadaki "çok farklı taraf"ları ayrı şeyler diyememek yönünde terbiye etti, diyor ve edecektir.

Temel tutamak, dedim: o bizi birleştirebilecek tek eksendir. Örnek mi? Kürdistan'ın bölge ve dünya ölçeğinde artan önemine ciddiyetle eğilmek gerekiyor. Bu konuda ne yapılırsa eksiktir... Ve döne döne bu konu işlenilmelidir. Örnek mi? İşte Kuzey Irak'ta binlerce bağıntısı ve giriftliği içinde olup bitenler ve verili yönelim ne denli 'ABD patentli

olursa olsun, içinde taşıdığı ve devindirdiği dinamiklerle gelecekte vaat ettikleri...

Aynı bağlamı içinde sınıf hareketine gelince: Zonguldak dersleri sonrası, tabandaki kitle çalışmalarına ve komiteleşmelere, her zamankinden de büyük önem vermek zaruri bir şey...

Bu tutamalarda yoğunlaşmak, radikal sosyalist hareketin temel görevi oluyor... Ama, bir şeyin altını çizeyim: Tabii bunu yapabilecek bir kadro birikimi var ise... Ve de bu çalışmalar kurumsallaştırılabiliyorsa..

Zaten sorun işte tam da buradadır. *Çünkü, birliğin gerçekçi istemi: Ancak birleştirebilecek bir güç olarak, birlikten yana olabilmek ve onu realize edebilmekle olasıdır.*

Bir güç olmadan birliği istemek gibi, bir doğruyu durmadan tekrar ederek; fazla yol alamayacağımızdan başka, zaman israfıyla da bir çok konuda geç kalırız. Bu durumsa, tarihte bir çok kereler tanığı olunan bir açmaz ve trajedidir.

10-) Açıktır ki yığın mücadelesi tutamakları: Botan'ı ve Zonguldak'ı ile, bir bütün olarak toparlanabilmemizin tek ekseni olması yanında; radikal sosyalistlere de "yenilgilerini yenmeye çalış, çünkü bu zaferlerin en zorudur" (J. lec Stanislaw) gerçeğini öğreten tek eğitici dinamiktir.

Bu dinamiğin kavranılmasının ve ona malolunmasının önemi çok büyüktür. Çünkü Eylül gemisinin kaptanları için (abartmıyorum!) deniz bitti. Yolculukları 1991'e kadar-
mış. Şimdi yolcularıyla karaya çıkmak zorundalar. Kıyıda ise başında işçi sınıfının ve Botan'ın olduğu ve onları yıllardır bekleyen (*düzensiz, örgütsüz ve öndersizde olsa*) büyük bir kalabalık var.

Ve ne ilginçtir ki, kıyıdaki kalabalıkta ifadesini bulan ezilenlerin potansiyel tarihi blok'u, tüm spontanlığına ve öndersizlik krizine rağmen, "yaşamın yasaklarla tüketilemeyeceğini" düşünmeye başlamıştır bile!.. Ve yine denilebilir ki, varılan momentte uzun bir süre "yalnız"lığını yaşamak zorunda bırakılan ve insansızlaştırılma operasyonlarına maruz kalan *Botan* mücadeleciliğinin resmi tarih ve ideolojisine karşı baş eğdirilemeyen müdahaleciliği, artık "lokal" bir sorun olmaktan çıkıp (ortak payandalarını oluşturacak dinamikleri devindirerek!) bütüne mal olmaya başlamıştır.

Evet, kimileri için iyi ya da sevindirici olan, kimileri içinde korkutucu oluyor. Sevindirici ve korkutucu olan, 1991'lerin Türkiye'sinde şudur: Botan yerelleğini ve "yalnız"lığını aşıyor. Artık ezilen ulusun meselesi oluyor. Bunun hemen yanı başındaysa, Anadolu'nun "batı"sında işçiler politika yapmaya başlıyor. İşçiler sokaklara çıkıyorlar. Genel greve soyunuyorlar. "Ekmek ve özgürlük mücadelesi"nin motor gücü oluyorlar.. Proletaryanın ekonomik saikli çıkışları, giderek politize oluyor. Marx'ın işaret ettiği, "proletaryanın (...) gurur, cesaret, özsaygı ve bağımsızlık duygusuna ekmekten çok ihtiyacı vardır." (K.Marx) gerçeği, 1991'lerin Türkiye'sinde daha da somutlaşıyor.

11-) 1991 Türkiye'sinde "Genel Grev" bir propaganda silahı olmaktan çok, bir eylem çağrısı olarak kendini dayatmıştır. Bu durumda bir genel grev çağrısı için "erken değil mi?" sorusu yerine, sınıfın bu türden bir çıkışa olan nesnel ihtiyacını ön plana çıkarmalıyız. Mesele sınıfın böyle bir eylemi hazmedip hazmedemeyeceği noktasından ele alınmamalıdır. Kendi içinde endişe titreşimleri taşıyan bu soru, aslında yığınların daha uzun bir zaman dilimi içinde çeşitli yanlışlarla birarada olacağı gerçeğini gözardı eder. Kaldı ki bir genel grev durumunda yığınların yanlışlıklardan alıkonulması sosyalistlere düşen bir görevdir ve sosyalistler "biz hazır değiliz" diyerek toplumun ve tarihin kendilerini beklemesi gibi tuhaf talepleri mümkün değildir. Sosyalistler, taban inisiyatifi eşastır diyerek, işçi sınıfının tekelci ve Eyülcü devlet nizamına ya da daha teorikçesi bilincin, kendi iğindenliğe galebe çalması yolunda katalizör görevini yerine getirirler.

12-) Eylül sürecinin kaçınılmaz sonucu olarak, DTK'in istikrarsızlığa sürüklendiği bu günlerde, radikal sosyalizmin görevi, A. Blanqui'nin bahsettiği, ezilen insanlara tercüman olacak suçlayıcılık rolüdür. Bu türden bir rol ise kimseye kanını ve terini akıtmadan verilmez, ancak mücadele içinde kazanılır. Eğer bu çerçeveyi kabul ediyorsak, kendimizi motive etmemiz gereken yönelimler de ortaya çıkar. Yönelim, radikal

sosyalistlerin birlik ekseninde Leninist önderliği kazanmak için, işçi sınıfı temelinde sosyalist iktidar kavgasının bayrağını açabilme cüretini göstermekten geçmektedir.

13-) Buraya kadar ki değinmelerim kapsamında şu vurguları öne çıkartabilirim:

***Sosyalist hareket saflarda artık bir takım kalıpların aşılması ve de kimi kronik hastalıklardan kurtulması gerekmektedir.

Örneğin, adım başında karşımıza dikilen yaygın bir hastalık var; adı (ikinci enternasyonel patentli!) tasviyeci-liberalizm. İlke adına ilkesizliğin amorfluğuyla iştigal eden bu pragmatizm, karşımıza burjuva "yasal"lığına şu veye bu versiyonla yamananların antileninist sığınağı olarak çıkıyor. Bu bağlamıyla sosyalist militan kavgadan ve onun sosyalist iktidarcı örgütlülüğünden özenle uzak duran ve M-L'ist sınıfın bakış açısıyla mücadeleyi yadsıyan, tasviyeci-liberallizmle aktif bir kavga gerekiyor. Onun için de kavganın vardığı aşamada, sınıf bakış açılarının, M-L'ist ilkelerden asla ödün vermeyen konumundaki, militan ısrarı büyük bir önem kazanıyor.

'M-L'ist sınıf bakış açıları' dedim: Onun her türlü pragmatizmden uzak bir ilkesellik olduğunu ifade etmeden geçmiyorum... Bunun içindir ki, kendisini asla bugün ile sınırlamayan M-L'ist sınıf bakış açısı gelecek yönelimleri içinde geçmişisi asla unutmazlar. Geleneklerini inkâr edemezler, onlardan dersler çıkartarak geleceğe yönelirler.. Tıpkı bir Y. N. Yağcı'nın serüveni ya da bugün "sol" görünmeye çalışan Doğu Perinçek'in "Saçak" çevresinin geçmişte şunları diyen ve savunan bir çizginin kalıtçısı olduklarını unutmadıkları ve unutmayacakları gibi: "(Türk ordusu- y.n) ABD emperyalizminin emrinde değildir. ABD'in Orta-Doğu'daki jandarma gücü niteliği taşıyor." (D. Perinçek, Türkiye Devriminin Yolu. s. 42) "ABD Türkiye'de darbeler düzenleyecek gücünü yitirmiştir." (y.a.g.e. s. 41) "Sahte sol'la birlikte yürüyenler halkla birlikte yürüyemezler" (D. Perinçek. Anarşinin Kaynağı ve Devrimci Siyaset s.36

Geçmişte dediklerine ilişkin olarak, ciddi bir muhasebeden uzak durarak, "yeni"ye soyunmaya kalkışanlara, sınıf bakış açısının olumlu bakabilmesi elbette kolay değildir.

*** 'Geçmiş'... dedim: Bunun tamamlayıcı bir bağıntısını da yerli yerine oturtulması gereken "miras sorunsalı" oluşturuyor. Bu bab'daki her nihilist ve ben-merkezci bakış açısı, (açıkça söyleyelim!) mücadeleye destek değil, köstek oluyor. Örneğin tıpkı Mihraç Ural'ın şu kabul edilemez "çözüm"lemesindeki gibi: *Önemli bir tarihsel kesit içinde yer aldığımızı hatırlatmak isterim. (...) Kuşağımız yüzyılların birikimiyle oluşan iktisadi, sosyal, siyasal ve kültürel değerlerin muazzam bir eleştirel süzgeçten geçirildiği ortamda yaşıyor. (...) Bu gerçekler bir günde değil kuşağımızın içinde yeşerdiği bir kesitin tümü içinde ortaya çıktı. Kuşağımız bu hadiselerin nedenleri içinde de yoğrularak, sonuçlarının acımasız darbeleri altında yetkinleşme yollarını araladı. Ülkemizde kuşaklar sorunu birara yapay tarzda, eskiyen ve kendini yenilemekte güçlük çekenlerce dayatılmaya, siyasal gündemimize yerleştirilmeye çalışıldı. (...) Bugünlere geldiğimiz yerlere misrassız geldik. Kuşağımız bu açıdan oldukça şarssız sayılır. (...) Birde anılması gereken bir başka nokta var. Oda yazıp kendi okumuş, geviş getirir gibi kendi iç dünyasından çıkmamış olan kimi "eski"lerin saygın çalışmalarının miras olarak kabul edilemeyeceği de açıktır.* (Mihraç Ural'ın 05.06.1989 tarihli (...)'deki çoğaltılmış konuşmasından.

Şunu hemen belirtivereyim: Bizim kökleri İştirakiyun Hilmi'lerden THKO'ları, THKP-C'leri, TİKKO'ları ile birlikte, bugünlere uzanan (Ağırlıklı yanı negatif olsa da, pozitif yanını asla yadsımadığımız!...) Takipçisi ve kalıtçısı olmaktan onur duyduğumuz bir mirasımız vardır.

*** Radikal sosyalist hareketi bu mirasından kopartmak isteyen tasviyeci-liberalizmin inkârcı-reformist versiyonlarıyla mücadelenin merkezi öneminin altını çizerek, eklemeliyim: Bu görevin yanında, Türkiye'de geniş bir 'etki' alanı olan popülizm sözde "sol"cu ikameciliğiyle de kavga, önemli bir sorunsal olarak karşımıza dikilmektedir...

Unutulmamalıdır ki, her şart altında verilmesi gereken mücadelenin işçi sınıfı zeminiinden kopulmadan, tarihleri ve gelenekleri ile sosyalist iktidar kavgası vermek duru-

munda olan radikal sosyalistler; tüm politik faaliyetlerinde, *narsistçe/mesnetsiz ve kocaman ajitatif iddialardan özenle uzak durmak durumundadırlar....*Örneğin "Yeni Çözüm"ün, "Türkiye'yi devrime bizim stratejik çizgimiz götürecektir. Bundan kuşku duymuyoruz."Yeni Çözüm. No:23. s.14) deyişi bu bab'da uzak durulması gereken negatif bir eğilimin ufacıkta olsa bir verisidir.

Bu tür sorunların üzerine acımasızca gidilmelidir. Çünkü bugün daha bir eğilim halinde olan bu tür sorunların çözümleri, bugünden halledilerek bulunmazsa, gelecekte önemli ve tahrip gücü çok yüksek olacaktır...

***"Radikal sosyalist saflarda devrimci kardeşlik ilkelerinde savaş" şiarını hayata geçirirken; faaliyetinin merkezinde işçi sınıfının ve emekçi yığınların yeni bir sosyalist cumhuriyete denk düşen iktidar istençlerini oturtan bu tarihsel eylemin anti-kapitalist ek-seni, her koşul altında bir milim dahi kaydırılmamalıdır...

Çünkü radikal sosyalist hareketin her koşul altında temel eksen alması gereken anti-kapitalist gerçeklik; dünyayı değiştirmekten yana bir yaşam sevinciyle, kokuşmuş kapitalizme karşı mücadelede, emekçi insanlara gelecek umudunu veren, geleceğin proto tiplerini bağrında yeşerterek filizlendiren her türlü edilgenliği ve 'adam sende'ciliği yok ederek, hüznü umuda ve daha güzel bir yaşamın yaratılması için sosyalist iktidar mücadelesine sıçratabilen döl yatağıdır...

İşçi sınıfı hegemonyasında emekçilerin sınırlanmamış özyönetimci tarihsel eylemliliğinin sosyalist iktidar savaşımı: sadece kokuşmuş eskinin yokedilmesi değildir... Aynı eşzamanlı mücadele içinde ve her adım başında, *alternatif* yeninin, yığınların *tarihin aktif* özneleri olarak, (İnsanın insanal özüne dönüşleri yolunda yaşamın estetize edilmesi için !) verdikleri özgürleşme kavgasının da motor gücünü oluşturur...

Birliğin gerçekleştirilmesi ve stratejik dengenin yakalanması gerektiği verili durumda; pratik açıdan ajitasyon, propaganda ve örgütlülüğümüz hangi hedeflere yönelmelidir ? En geneli ile şunları sıralıyabiliriz:

I. İşçi sınıfı saflarında mutlaka ciddi bir komiteleşmeyi, önder işçilerin arasında hangi eğilimden olurlarsa olsunlar, hiçbir fark götmeden, Birleşik İşçi Cephesi'nin (BİC) kazanılmasına yönelik olarak oluşturmak gerekiyor...

II. Radikal sosyalistlerin "yasal"lığının sınırına takılıp kalmayan ve de *yığınlar nezdindeki meşruiyetini gözardı etmeyen* her türlü eylemlilikle özgür yığınsallığı yakalamalarına gayret etmek, yığın hareketi içinde örgütlenmek...

III. Geçiş taleplerini yükselterek, bu taleplerin en tutarlı savuncusu olan işçi sınıfının anti-kapitalist eylemliliği ile, emekçi yığınların konsensusunu alabilmek... Kadın ve gençlik hareketi saflarında işçi sınıfında yana sosyalist etkinlikleri güçlendirmek ve sözü geçen alanlardaki özgün sorunların 'çözüm' kavgasının potansiyelini (*Özgünlüklerini ve özerkliklerini de unutmadan!*) sosyalist iktidar savaşımına bağlamaya büyük bir özen göstermek...

IV. Kürt ulusunun haklı ulusal-demokratik istemlerini, bağımsızlık temelinde sonuna kadar savunup, bunların sınıf ve emekçi kitleler nezdindeki proleter-enternasyonalist eğitimi gerekliliğinden bir adım bile geri atmamak... Ezen-büyük ulus şovenizminin her versiyonuyla sonuna değin mücadele etmek...

V. Sokaklarda örgütlenmeye yönelen islâmi ve sivil faşist harekete karşı uyanık ve caydırıcı olabilmek: Bu uyanıklığın ve caydırıcılığın donanımlarını adım adım yaratabilmek... Bu kavgaya bizatihi sınıfı çekebilmek...

VI. Somutuyla gerçekleşmesi gereken anti-faşist mücadele gibi, yine en kuşkusuzunda anti-emperyalist mücadeleyi sosyalistlere özgü somutluktaki anti-kapitalist ekseninde; ülkemizi işgal eden ABD ve NATO'ya karşı kalıcı bir zaferin sosyalist iktidarla olası olduğunu bir an dahi unutmadan, dünya emperyalizminin 'yeni düzeni' dayatmacalarına karşı mücadeleyi militan bir ruhla yürütebilmek...

VII. Açık devrimci bir partinin, oluşturulmasına yönelmek... Bu oluşumu asla M-L'ist bir parti gerekliliğine ikâmeye kalkışmadan, onun kazanılmasında bir mevzi olarak

değerlendirmek.. Kadrolaşma ve kurumsallaşmayı gerçekleyebilmek...

*** 'Kadrolaşma ve kurumsallaşmayı gerçekleyebilmek'... dedim: Unutulmaması gerekmektedir ki, açık ve net talepleri uğrunda vermek zorunda olduğumuz sosyalist iktidar mücadelesinin ciddi bir sosyalist kadrolaşma ve kurumsallaşma sorunu vardır...

Evet militan bir sosyalist entelijansyanın kazanılması için hareketimize en azından şu özellikleri taşıyan sosyalist militanlar gerekmektedir:

I-) Herşeyin başının sınıf mücadelesindeki, işçi sınıfı kutubuna sapına kadar bağlanmak olduğunu unutmayan...

II-) Bu bağlanmanın hedeflerinin ve çaplı ideolojik açıklanmasının; sosyalist militanın yaşam tarzında, çok net ve de kesinkes "amasız, fakatsız" olması...

III. Sosyalist militanlığın elbette büyük riskleri içerdiğinin bilinmesi... Bu bağlamda bilinçli ve en ikircimsizinden bilinçli bir cesarete sahip olunması...

IV. Sosyalist ülkülere ve işçi sınıfı davasına bütün bir ömrün bilinçle adanması, ciddi bir devrimci Marksist-Leninist eğitime sahip olunularak, sınıfın gündelik kavgalarına bağlanma yeteneği...

V. Kesinlikle denenmiş ve güvenilir olmak... Ayrıca da çok çaplı boyutuyla inisiyatif sahibi olan bir "yaratıcı" olmak...

VI. Yaptığı iş'i sevmesi yanında, ona bütün bir ömrünü özveriyle adayabilmek... Sonra da, eyyamcılıktan asla medet ummamak... Hayata ve kavgaya daima yakın durabilmekliğiyle de, sınıf savaşımının nabzını elinde tutabilmek...

VII. Abartı ya da karamsarlıklardan özellikle uzak durmasını becerebilmek... Mücadelenin araçlarıyla amaçları arasındaki uyumu yakalayabilmek, hiç bir şeyi mutlaklaştırmamak...

VIII. Mücadele tarihi ve yaşamış bağlamında hiç bir şeyi unutmayan ve ayrıca da tarihten durmadan yaratıcı dersler çıkartan... Sonra da, kendini asla "üstün" görmeyen ve gözünü butaktan esirgemeyerek hiç ölmeyecekmiş gibi yaşayarak; "dünyanın kendi etrafında dönmediği"ni hiç unutmayan... Sınıf davasının zaferi yolunda bıkmadan usanmadan birlik ve beraberlik arayışlarını sürdürebilen... Böylelikle de kavganın daha güçlü bazlarda çoğullaşmasının bir sıra neferliğini üstlenmek...

IX. Gücünü daima en optimal düzeylerde istihdam edebilerek; sosyalist kurumsallaşmanın ve böylelikle de sosyalist meşruiyetin tabanını genişletmek... Sosyalist yeniden üretimin bileşenin, yeni bir iktidar olan İlyiç'in Ekim perspektifindeki yaratıcı sentezleşmelerden geçtiğini bilmektir...

*** Evet, *hayatın kurumsallaşma ve sosyalist entelijansyasını pratik kavgadan kopmadan yaratma zorunluluğunu dayattığı* radikal sosyalistlerin bugünkü merkezi görevi: Hangi düzeyde olursa olsun sosyalist iktidarın ajitasyon, propaganda ve örgütlenmesinden bir milim dahi geri durmadan: Yükselen işçi sınıfı ve ezilen Kürt ulusu hareketine, mevcut radikal sol cephemizin penceresinden, "Gelin bize katılın. Sizi biz kurtaracağız!.." diye haykıran merkez-ben'ci marjinal bakış açılarını reddederek: Olaylara (çeşitli zaaf ve eksiklikleriyle de olsa) yükselen işçi sınıfı ve Kürt ulusal hareketinin mücadele saflarının içinden bakabilmesini becerebilerek, "*Türkiye'de BİC. K.....'da bağımsızlıktan yana ulusal konsey!...*" sloganının maddi bir gerçekliğe dönüştürmesi ekseninde öndersizlik krizinin aşılmasına yönelmektir.

Unutulmaması gerekiyor, verili devasa ölçeğiyle belkide ilk kez Türkiye'de işçi sınıfının ve UKM'nin bu denli yığinsal bir çıkışına tanık ve taraf oluyoruz. Kadrolar, tarihi yapmak için işbaşı yaparak kolları sıvamışlardır. Rüzgar artık işçilerden, UKM'den ve de radikal sosyalistlerinden yana esme eğilimindedir...

Kimsenin inkâr edemeyeceği gibi; toplumsal ve ulusal mücadelenin belirleyeni giderek ve daha da fazla belirginleşmekte ve de güçlenmektedir.

Denilebilir ki, Anadolu; yeni bir tarihi ufka yönelmenin dinamiklerini devindirmektedir... Bu tarihsel imkânın olası yönelimleri içinde ise, radikal-sosyalistlere cidden bü-

yük görevler düşmektedir.

Tüm bunlardan ötürü de, tarihin Anadolu'da radikal-sosyalistlere dayattığı gereklilikler; yine radikal-sosyalistlerce gerçekleşir ise; tarihin Anadolu'da sosyalizmin ikinci büyük dalgasının zafer ve savaş narasını atması; "hoş ama boş" bir ajitasyon değildir...Özetle gelecek ellerimizdedir... Sorun radikal sosyalistlerin işçi sınıfının hünerli elleriyle ona sosyalist şeklini verebilmeye cür'et edebilmelerindedir...

30.04.1991. Paris

İŞİĞİN GÖZÜNDE KAZMA

Yüzyıllarboyu süren,
Ağrılarımın biçimisin sen.
Seslerde, avaz-avaz;
Tarihte kan olarak.

Nice üreyen yüzüne saklısın,
Kendiyle çoklu, yürüyen çirkinliğin.
Bıçak, tabanca, tüfek,
Ve nükleerli ölüm olarak.

Hep şaşkınlığın yüzü gülüyor.
Ağlıyor, inanmanın kimliğini taşıyan.
Şiirde, dize-dize; romanda satır,
Yaşamda insan olarak.

Derinleşiyor çizgileri gitgide,
Hangi durağın ihtiyarısın sen.
Yolunda yürümek ya da,
Kavgadan kaçmak olarak.

Binlerce batıp doğuyor güneş,
Sabrın çiçekleri terli ve yorgun.
Bir saksıda büyütme var
çocuklar gibi
Ya da bırakmak, ölümle birlik olarak.

Acılar kendine yol açamaz sürekli.
Silah, aş ve toprak kaygılarının
Bittiği yerden yürünecek mutlak.
Birbirini süren filiz örneği,
Binlerce çoğalan canlar olarak

Güngör Gençay
7 Kasım 1990

GEZİ NOTLARI BULGARİSTAN NEREYE?..

Zeki Öçal

Gorskoslivovo, Loveç (Levski)'in 48 kilometre doğusunda, koca Balkan'ın güneydoğu eteklerinde 4 bin nüfuslu bir partizan köyü. Loveç ve çevresindeki köyler Bulgaristan devriminde en çok partizan yetiştiren bir bölge. Bu nedenle hemen her köşede faşizme karşı direnişin izlerini görmek mümkün. Partizanların öldürüldükleri yerlerde dikilmiş basit mermer anıtlar, partizanların ve yatakların (partizanları saklayanlar) evlerinin girişlerinde yer alan mermer plaketter...

Köy merkezindeki geniş alanın kenarında yer alan anıt mezarın ön cephesinde on metre yüksekliğindeki granit sütun, onun önünde de bakışları Balkan'ın karlı doruklarına çivilenmiş silahlı bir partizan heykeli yer alıyor. Sütunun arkasında yer alan blok taşlardan örülü gömütte de direniş sırasında faşistler tarafından öldürülen, 9'u Türk 21 direnişçi yatıyor.

Diz boyu karda sert Balkan rüzgarının kum gibi savurduğu kar tanecikleri insanın yüzünü yakıyor. Günün son ışıkları kaybolmak üzere iken, kuzeye doğru giden geniş köy yolundan sağa, "Partizan Hüseyin Mutkof" sokağına dönüyoruz. Biraz ileride sağda tek katlı, gri taş bir evin kapısında 75 yaşlarında partizan Hasan Mutkof karşılıyor bizi. Evin girişinde mermer bir plakette "Bu evde partizan Hüseyin Mutkof doğmuştur" yazıyor. Hasan Mutkof, Hüseyin'in ağabeyi. Partizan Hüseyin Mutkof adı Bulgaristan'da çok tanınıyor, yaşamı ders kitaplarında öğrencilere anlatılıyor. Hüseyin Mutkof RMS (Genç İşçiler Birliği) üyesi. Hüseyin'in içinde bulunduğu bir partizan birliği 16 Eylül 1943 gecesinde Kovitsa köyünde, faşist Jandarma müfrezesinin barındığı belediye binasına baskın düzenliyorlar. Çatışma sırasında faşistlerin attığı bir el bombasının yanında patlaması sonucu Hüseyin karnından ağır şekilde yaralanıyor, bağırsakları parçalanıyor. Partizan kadın Milka Palovozova'nın özenli bakımına rağmen Hüseyin dört gün sonra ölüyor. Milka hemen oracıkta bıçağıyla kazdığı mezara Hüseyin'i gömüyor. 9 Eylül'den sonra Hüseyin dağdaki mezarından çıkarılarak köy meydanındaki anıt mezara gömülüyor. Hüseyin'in bir heykeli bugün Surindal kasabasının girişinde yer alıyor.

Bu evin bizim için bir başka özelliği daha var. Tarihi kesin olarak hatırlamıyor ama, "1953 ya da '54'te" diyor Hasan Mutkof, Hüseyin'in adını duymuş olan Nazım Hikmet, Ziya Yamaç ve eşi Şekibe ile birlikte bu eve gelmişler ve bu evde üç gün kalmış Nazım Hikmet.

İç avluya bakan küçük, sıcak bir odada dört yaşlı partizanla birlikte küçük metal kupalardan rakılarımızı yudumlarken ülkedeki son gelişmeler konusunda heyecanlı bir sohbet geliyor. Radyo, meclisteki tartışmaları sürekli ve naklen yayınlıyor. Muhalefetin özellikle politik gündemin ilk sırasını işgal ediyor. Eski mülk sahiplerinin mirasçıları, devrim sırasında babalarının topraklarına komünistler tarafından haksız olarak el konulduğunu, bu nedenle toprakların kendilerine iade edilmesini ya da tazminat ödenmesini istiyorlar. Muhalefet partileri bu konuda hazırladıkları yasa taslaklarını çok ateşli bir biçimde savunuyorlar. Taslağa göre devrim öncesinde malik oldukları toprakların mirasçısı olduklarını belgeleyen kişilere belirli ölçülerde özel toprak mülkiyeti tanınacak ya da kendilerine tazminat ödenecek. Nitekim daha sonra çıkan 1 Mart 1991 tarihli yasa ile aile işletmelerine 300 dekara kadar tarımsal toprağa sahip olma hakkı tanındı ve bu sınır ensantif bölgelerde 200 dekar olarak belirlendi. İstek halinde toprak-

yerine tazminat ödenmesi de kabul edildi.¹

Yerel parti örgütünde görevli bir yetkilinin, toprakta özel mülkiyete dönüş konusunda yaptığı değerlendirmeler de ilgi çekici idi. Bu değerlendirmeye göre, Bulgaristan da topraklar verimliliklerine göre 7 kategoriye ayrılmıştı. Tekeze diye adlandırdıkları Tarım Kooperatifleri bunların içersinde en verimli olan kategorileri-ki bu tarıma ayrılan toprakların yak laşık %60'ını oluşturuyor-kullanıyor. Düşük verimli olan topraklar ise pek kullanılmıyordu. Toprakta özel mülkiyet hakkı dekar olarak sınırlanırken aynı zamanda bu rantabl olmayan topraklarla da sınırlanacaktı. Bunun bir varsayım olarak tarımsal üretimi arttıracakı düşünülüyordu. Ancak tarımın mekanizasyonu sorunu toprakta özel mülkiyetin önünde önemli bir engel oluşturuyor. Makina, ilaç, gübre, tohum vb. türden tarımsal girdilerin fiyatlarının yüksek olması zorunlu olarak özel işletmeler tarafından üretilen tarımsal ürünlerin fiyatlarının yüksek olması sonucunu doğuracak. Bu girdileri oldukça düşük maliyetle edinen Tarım Kooperatifleri'nin önünde yeni problemlerin doğması de söz konusu. Çünkü, yeni düzenlemeye göre özel tarımsal üretimde bulunan vatandaşlar kooperatifler veya ortaklıklar kurabilecekler. Bunu, tarım araçlarının özel mülkiyete dönüştürülmesi sürecinin izlemesi söz konusu. Bu durumda tarım araçlarının fiyatlarının yükselmesi dolayısıyla yükselen maliyetler nedeniyle kooperatiflerin devlete borçlanması ihtimali de mevcut. Bu durum kooperatiflerin geleceği açısından bazı endişeler yaratıyor.

Bu arada oldukça önemli bir noktanın altını da çizdi bu dostumuz. Toprakta özel mülkiyet istemi, eski mülk sahiplerinin çocukları olan ve bu gün toprakla bağları bulunmayan kentli muhalefet tarafından destekleniyor. "Köylülerin toprakta özel mülkiyet talepleri yok" diyor bu arkadaş. "Toprağın küçük birimler halinde işlenmesi mümkün değil, zorunlu olarak kooperatifler ya da kapitalist çiftlikler olarak örgütlenmek zorundalar. Bu durumda da kentli mirasçılar özel mülke dönüştürülmüş kendi hisselerini kooperatiflere vererek çalışmadan rantıye gelirler elde etmenin düşlerini kuruyorlar." Bu tespit benim sınırlı gözlemlerimi de kısmen teyid etti. Kooperatif üyesi köylülere özel mülkiyet konusunda sorduğum sorulara aldığım yanıtlar tamamen olumsuzdu. Hiç kimse kooperatiften ayrılmak ve özel toprak işlemek düşüncesine sıcak bakmıyordu. Bu kentli küçükburjuvaların rantıye düşlerinin önüne geçmek için olsa gerek 1 Mart 1991 tarihli yasa özel mülke verilen toprakların beş yıl süre ile kiralanmasını yasakladı.

Muhalefet cephesinde yer alan anti-komünist, şoven grupların şu an sayısal olarak da politik olarak da fazla güçlü olmadıklarını ancak, toprakta başlayan özel mülkiyete dönüş sürecinin diğer alanlara yansması durumunda bu gurupçukların politik olarak güçlenmesi tehlikesinden söz etti partizanlardan birisi. Bulgaristan'daki diğer halklar şovenlerine cesaret verdiğini ve yaratılan gerginliğin şovenizmi güçlendirdiğini ileri sürdüler. Şu sıra, Ahmet Doğan'ın liderliğini yaptığı "İnsan Hakları ve Özgürlükleri Cemiyeti" adlı anti-komünist örgüt, Türk nüfusun milliyetçi eğilimlerini körükleyerek anti-komünist bir muhalefet örgütüyor. Bu cemiyete Amerika'nın oldukça yüklü miktarlarda mali yardımlarda bulunduğu da iddia ediliyor. Cemiyetin amaçları arasında özellikle tarımda özel mülkiyetin yerleştirilmesi çabaları var. Yine dini eğitimin yaygınlaştırılması için kurslar düzenleniyor. Bu amaçla Türkiye'ye öğrenci göndermek istiyorlar. Cemiyet 400 kişilik Bulgaristan parlamentosuna 24 milletvekili sokmuş.

Ortaklaşa kabul edilen bir nokta da, Bulgaristan da sosyalizmin bürokratik bir deformasyona uğradığı. Jivkov yönetiminin sekte bürokratik uygulamalarının partiyi hareketsizleştirdiğini ileri sürüyorlar.

"Partiye üye olunmakla Komünist olunmaz" diyor en yaşlıları. "Partinin kapılarını ardına kadar açtılar, ne kadar işe yaramaz adam varsa Partiye doluştu," Bir diğeri, "9 Eylül'den önce faşistlerle gizli işbirliği yapanlar bile Partiye girdi, 9 Eylül'den sonra

1 Bulgaristan'da Yeni Toprak Mülkiyeti, Nazif Kuyucuklu, Cumhuriyet, 25.5.1991

hepsi 'komünist' oldu" diye ekledi. "Ya şimdi de Bulgaristan da tek bir komünistin kalmadığını söyledi Jelyu Jelev geçenlerde".

O günlerde de Bulgaristan devlet başkanı Jelyu Jelev ekonomik konularda görüşmeler yapmak üzere İngiltere de bulunuyordu. Aynı tarihlerde başbakan Todor Popov da Yunanistan da idi. Bulgaristan ile Yunanistan arasında ticari ve siyasi anlaşmalar yapılıyordu. Yunanistan ile ortak federasyon kurma söylentileri de duyuluyordu.

***

Loveç yakınlarında 200 işçinin çalıştığı bir bisiklet fabrikasını dolaşırken dikkatimi çeken nokta üretimde kullanılan teknolojinin oldukça geri olduğuydu. Pres bölümünde yirmiye yakın makinanın hepsinde kadın işçiler çalışıyordu. Makinalar eski tip kasnaklı preslerdi ve hiç birisinde iş güvenliği önlemi yoktu. İşçiler sık sık iş kazası olduğunu ve bazı arka daşlarının parmaklarını kaybettiklerini söylediler. Geri bir otomasyon sistemi ile şişkin istihdam ilk bakışta göze çarpiyordu. Fabrikanın müdürü bu durumun nedeni olarak iş güvencesi problemini gösterdi. "İş güvencesi üretimi düşüren önemli bir neden. İşsizlik sorunu ile karşılaşmamak için geri bir teknoloji ile ve gereğinden fazla işçi ile üretim yapıyoruz. Oysa işsizlik sigortası konularak verim düşüklüğü önlenbilirdi" dedi.

Sofya'da bir Parti yetkilisinin, "Bu bizim NEP'imiz" diye açıklamaya çalıştığı sürecin sanayideki yansımaları da kendisini göstermeye başladı. Aynı fabrikanın müdürü, "Önceki gün fabrikanın Loveç'teki merkez yönetiminden, benim fabrikadan 20 işçinin işten çıkartılması yolunda talimat geldi. Bu kararı işçilere açıklamam ve işçilere işten çıkarıldıklarını söylemem mümkün değildi. Bu nedenle kısım şeflerini topladım, yönetimin kararını bildirdim ve işten çıkacak olanların işçilerin kendileri tarafından belirlenmesini istedim" dedi.

***

Yaşanan sorunların nedenleri, özellikleri konusundaki tesbitlerde politik edebiyatın labirentlerine dalmadan oldukça basit ve yalın bir biçimde ifade ediliyordu. Örneğin Partinin ve devletin özdeşliği sorununun sosyalizm için taşıdığı sakıncalar Bulgaristan devrimcileri tarafından ısrarla altı çizildi. "Parti başkanı ile devlet başkanı aynı. Parti kadroları devlet içersinde yer aldılar, partinin misyonu ile devletin misyonu içiçe geçti. Parti bürokratlar örgütüne dönüştü. Parti devleti denetleyemedi." diyorlar. Siyasi muhalefetin olmamasının siyasi yapıyı zayıflattığını vurgulayarak Parti içi demokrasi ve eleştiri özgürlüğünün sağlanmış olması halinde Partinin kendisini sürekli yenileyebileceğini ve yanlış politikalardan uzaklaştıracağını ifade ettiler. "Geçmişteki bu yanlışın acısını şimdi yaşıyoruz. Şimdi de ipler iyice gevşetildi, bütün gericiler 'demokrasi' adına mantar gibi parti kuruyorlar, demokrasiden kasıtları da burjuva demokrasisi" diye çizdi bir diğeri bu tabloyu, kaygılı bir ifade ile.

Bulgaristan devriminin iç dinamikleri konusunda da aşına bir tesbit ileri sürdüler. "Sosyalizm bize mareşal Tolbuhin'in (Bulgaristan'a giren Kızıl Ordu Komutanı) armağanıdır; biz henüz hazır değildik."

"Bütün bunlara rağmen" dedi genç fabrika müdürü; "sosyalizm bu ülkede sömürüyü ortadan kaldırdı, fırsat eşitliği getirdi, eğitim ve kültür düzeyini yükseltti. Dörtbin nüfuslu köyümüzün kültür evi, ortaokulu, hastanesi, fabrikası, kooperatifi var. Bu köy beş profesör yetiştirdi." dedi gururla.

Kooperatifte çalışan 60 yaşındaki bir köylü kadının yalın anlatımı da vurguluyordu bu gerçeği; "Faşizma zamanında yiyecek ekmeğimiz yoktu, komünizma bizi doyurdu, bizim bir şikayetimiz yok, Jivkov ve Parti yanlış yaptı." diyordu.

İŞÇİ SAĞLIĞINDA DEMOKRASİ HEDEFİ

Dr. İlker Belek

İşçi kategorisi kendi içinde belli toplumsal-tarihsel ilişkiler bütününe yansır. Bu ilişkiler bütün kapitalist meta üretimi ile tanımlıdır. Marx'ın deyişiyle "Meta üretmek için, o kimsenin yalnızca kullanım değerleri değil, başkaları için kullanım değerleri üretmesi gerekir. (Ve salt başkası için üretmesi de yetmez. Ortaçağ köylüsü, feodal bey için ürün-rant-tahıl, papaz için öşür-tahıl üretirdi. Ama, ne bu ürün-rant-tahıl, ne de öşür-tahıl, bir başkası için üretilmiş olmaları gerçeğine karşın, meta haline gelmemişlerdi. Bir ürünün meta olabilmesi için, kullanım değeri olacağı başka bir kimseye, değişim yoluyla devredilmesi gerekir.)" ¹ Kısaca kapitalizmin özü meta üretimidir ve aşağıdaki formülle genellenir:

$$d=c+v+s$$

Burada s, işçinin emekgücünün ödenmeyen karşılığıdır. Dolayısıyla da, patrona, işçinin sırtından, net olarak kalandır. Bir başka deyişle c/v oranı üretimin tek güdüleyicisidir. İşçinin emekgücü ne kadar fazla oranda karşılıksız ödenmemiş bırakılırsa, patron için kapitalist yatırım, o denli çekici/kârlı olacak demektir.

Bu neden ve amaçla:

- a) İşçinin çalışma süresi uzaltılmalı ve/veya emek yoğunluğu artırılmalıdır.
- b) Ücretin, ilk maddede tanımlı, görece düşürülmesi yanında, mutlak anlamda da azaltılması sağlanmalıdır.
- c) Esas olarak kapitalist ilişkilerde içkin olan işsizlik kurumsallaştırılmalıdır.
- d) İşçi sınıfının, yukarıda kabaca özetlediğimiz iktisadi öze karşı olan her türlü örgütlenmesi engellenmeli ve yıkılmalıdır.
- e) Hak talep eden mücadelelere karşı siyasal-askeri zorun örgütlenmesi yanında ideolojik düzlemde beyin yıkama çalışmaları yürütülmelidir. Bilindiği gibi bunun ülkemizdeki formu "milli birlik ve beraberlik ruhu" manipülasyonudur.â

Yukarıda tanımlanan iktisadi yapı ve onun tezahürü olarak ortaya çıkan siyasal mekanizma kapitalizmin nesnelliğidir. İktisadi siyasal özdeşlik öznel duygu, düşünüş, davranışlardan bağımsız nesnel bir süreçtir.

Kanımızca, sözünü ettiğimiz bu nesnellik kendine özgün biçimiyle sağlık alanında da geçerli olup, işçi sağlığında gözlenen olgu, olay ve sorunların gerçekliğini belirlemektedir. Şöyle ki:

1- Kârın maksimize edilmesi çabalarına bağlı olarak ortaya çıkan çalışma sürelerinin uzatılmasının, emek yoğunluğunun artırılmasının, ücretlerin düşürülmesinin ve işsizliğin sonucunda:

a) Üretim süreci, üretenler için, sıradan tekrarlardan ibaret, sonuçları açısından üretenlerin yabancılaştığı rutin bir uğraş haline gelir. Emek anlamsızlaşır, yaratıcılıktan uzaklaşır. İnsan emeğindeki bu yabancılaşma her türlü ruhsal rahatsızlığın zeminidir.

b) üretimci emekgücü sahibi geniş halk kesimleri ekonomik, barınma, beslenme, eğitim, sağlık olanakları açısından yoksullaşır.

c) Bizce, en önemli yoksulluk Demokrasi/Katılım'dan yoksunluktur. Katılım, üretim sürecinin doğrudan üretenlerce denetlenebilmesidir. Böyle bir katılımın sömürüye dayalı sınıflı bir toplumsal yapıda yeri yoktur, olamaz da. Kendi yaşamı konusunda inisiyatif kul-

lanmayan insanların ise ne sağlamlığından ne de bireyselliklerinden söz edilebilir.

d) Kâra dayalı üretim yapısı içerisinde çok çeşitli meslek hastalıkları, iş kazaları ortaya çıkar. Daha da önemlisi, üretici sınıfların bu sorunları ile ancak sistemin işleyişini bozmayacak düzeyde ilgilenilmesidir. Bir başka deyişle kapitalizmin sağlık anlayışı kâra dayalı mantığıyla sınırlı ve ona tabidir.

Özellikle kapitalizmin ilkel dönemi bunun son derece acı, çok sayıdaki örnekleriyle doludur.

e) Üreterek insanlaşmış ve toplumsallaşmış bir canlı için işsizlik kategorisini yaratmak sınıflı toplumun "becerisi"dir. İşsizliğin insan psiko-fizyolojisine olan patolojik etkiler ise pek çok araştırma ile kanıtlanmıştır.

2- Kapitalizme, maddi üretimin diğer bütün ürünleri gibi, sağlık hizmeti de metadır. Dolayısıyla ancak parası olan, parası kadar hizmetten yararlanabilmektedir. Bu olgu sınıflı toplumlar içinde kapitalizmin kendine özgün olan yönüdür; Paran yoksa sağlık da yok.

Söylediklerimizi şu şekilde sonuçlayabiliriz: İşçi sağlığı ile ilgili sorunların çözümü nihai anlamda siyasaldır. Verili kapitalist yapının tarihsel olarak değiştirilmesini gerektirir. Üretim birimlerinde, sağlığa yönelik taleplerin basit sendikal istemler olmaktan çıkıp, giderek tüm toplumsal yaşantıyı sorgular duruma gelişleri ve siyasal bir içerik kazanışları, bizzat, bunun kanıtıdır. Sözünü ettiğimiz bu süreci çoğu Avrupa ülkesinde izleyebilmek olasıdır.² Buna göre, yüzyılın başlarında işkazalarına yönelik rehabilite edici sağlık hizmetleri ile sınırlı olan ve mevcut sistemce sunulan işçi sağlığı anlayışına, işçi sınıfları sendikaları ve partileri aracılığıyla inisiyatif koymak eğilimi göstermişlerdir. Başlangıçta salt ücret artışı ve üretim koşullarının kısmi düzenlenmesini savunan bu istemler, son 20 yıldır tüm sistemin dönüştürülmesi, üretimin işçi sınıfınca denetlenmesi düzeyine yükselmiştir. İzlendiği kadarıyla üreten sınıfların sağlık alanındaki mücadeleleri, onların sendikal-siyasal hak arayışlarının önemli bir yönünü oluşturmaktadır.

Biz burada bu mücadeleden ve mücadele sonucu elde edilenlerden - Özellikle İtalya ve daha dar kapsamlı olmak üzere de Fransa ve İtalya deneyimleriyle-söz ederek, sağlığa/üretimin denetlenmesine katılımın somut olarak ne demek olduğunu ve ne gibi perspektifler sunduğunu belirginleştirmeye çalışacağız. Başlamadan önce, mücadelenin sonsuz zenginliğine dönerek, bir Meksikalı işçinin kendi günlük yaşamından çıkardığı şu yaşam dolu cümlelere bir göz atmakta yarar var sanıyorum:

"(1977'den önce) bize verdiği ücret karşılığında şirketin sağlığımızı ve yaşamımızı elimizden almaya hakkı olmadığını bilmiyorduk... Ve her hastalık, deformite ya da sakatlık, her ölüm, bize, kader, kişisel hata ya da zayıflıkmış gibi geliyordu... Sağlığımız için mücadelenin gerekli olduğu anlayışına nasıl vardık?... Bu üç önemli momenti olan uzun ve güç süreçti: İlki kendi çıkarlarımız için mücadelenin olası ve gerekli olduğunu öğrenmemizdi. İkincisi, iş sürecinin ve koşullarının gerçekte nasıl yıpratıcı olduğunu anlamamızdı. Ve üçüncüsü, işle ilgili sağlık sorunlarımızın boyutlarını keşfedip mücadelemizle ileriye gitmenin olasılıklarını ve perspektiflerini bulmamızdı."³

İTALYA: 4,5,6

İtalya'da 2. Dünya Savaşı bitiminden 1960'ların sonlarına kadar olan dönem boyunca, işçi sendikalarının, ücret artışını önceleyen ve bu talebin dışında da en fazlasından çalışma sürelerinin kısaltılmasını gündem yapan bir anlayışta oldukları bildirilmektedir. Yine aynı dönemde İtalyan Komünist Partisi'nde, verili iş koşullarını, üretimin gelişimi için zorunlu olan teknolojik-endüstriyel ortamın yine zorunlu bir sonucu olarak değerlendiren bir görüşe

sahip olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, teknolojik gelişimin kaçınılmazlığı yanında üretim süreci de değiştirilemezdi. Bu nedenle de iş kazaları, meslek hastalıkları (aslında bu yaklaşımla meşrulaştırılmış olan) kapitalist üretim tarzının yine aynı derecede kaçınılmaz ve hattâ olması gerekli (elden başka ne gelir türünden) sonuçlarıydı.

Tüm İtalya'yı kaplayan 1969 büyük işçi eylemlerinin İtalyan sendikal ve Komünist hareketindeki bu yanılığını kökten kazıdığını gözlüyoruz. İşçi sınıfının yükselen direnişi mevcut sendikal yapıyı çok gerilerde bırakan bir olgunluk göstermiştir. Bütün iş yerlerinde sendikal örgütlenmenin dışında işyeri komiteleri kurulmuştur. Bugün bile, işyeri komitelerinin önemli bir kısmının sendikal örgütlenme dışında olduğu ve hattâ ona alternatif olma özellik ve iddiaları taşıdığı gözlenmektedir. 1969 işçi direnişinde işçi sınıfının stratejisinin değiştiği, politize olduğu izlenmektedir. Çalışma ortamının demokratikleştirilmesi, çalışma sürecinin doğrudan işçiler tarafından denetimi gibi istekler bu dönemde yaygınlık kazanmıştır. İşçi sağlığıyla ilgili yönelimler, yaşamın tümünden yeniden düzenlenmesi politik talepleri içinde yer almış, bir anlamda sağlıklı yaşam anlayışı doğru zeminine oturmuştur. İşyeri komitelerinin işçi sınıfının bu politizasyonunda temel rolü oynadığı bildirilmektedir.

1968'de İtalya Maden İşçileri Birliği (FLM)'nin Bologna'da yaptığı mitingteki talepleri 1969 politizasyonunun habercisi gibidir:

- 1- İşyeri güvenlik komitelerine işçiler homojen gruplardan seçilmelidirler.
- 2- Çalışma koşullarının işçi delegeler olmaksızın, işyeri hekimi, iş hijyenisti vb. uzmanlar da dahil olmak üzere başkalarınca düzenlenmesine karşı çıkılır.
- 3- Grup subjektivitesi ilkesi yaşama geçirilecektir. Buna göre homojen gruplardan kendi iş koşullarını değerlendirmeleri istenecektir.
- 4- Her homojen grup kendi çalışma koşullarını irdeleyen kitapçıklar hazırlamalıdır.
- 5- Ölüm, hastalık, kaza değerlendirmeleri işçilerce yapılmalıdır.
- 6- Her işe özgün sağlık riskleri belirlenmelidir.
- 7- Her işçi kendi hastalık ve sağlık kayıtlarını kendisinde bulundurabilmelidir.

FLM'nin başlıca üç temel kategoriye formüle ettiği görülmektedir. Bunlar şöylece özetlenebilir: 1) Homojen Grup (Homogeneous Groups: Gruppo Omogeneo): Bu kavram üretim sürecinin benzer birimlerinde çalışan işçilerin benzer koşulları yaşadıkları gerçeğinden hareketle, işyeri komitelerinin örgütlenmesinde, üretim koşulları açısından benzer olan bu birimlerin baz alınması gerektiğini dile getirir. Böylece küçük ve işbölümünün olmadığı ya da minimal düzeyde gerçekleştiği, üretimin girdileri ile çıktıları arasında geçen sürenin kısa ve uzmanlaşmamış olduğu işletmelerde, o işletmenin tümü tek bir homojen grup oluşturabilir. Buna karşın özellikle band siteminin ileri derecede kullanıldığı sanayilerde ya da örneğin kömür madeni işletmelerinde homojen grup kavramının tıp epidemiyolojisinin tanımlamış olduğu Kohort kavramına benzediği izlenmektedir. Gerçekten de epidemiyoloji biliminde, aynı etkenle karşılaşan, aynı çevrede yaşayan, aynı koşulları paylaşan vb. bireylerin oluşturduğu gruplara kohort denilmektedir. Ancak burada homojen grup kavramının çok temel bir ayracı bulunmaktadır. O da homojen grupların işyeri düzeyindeki işçi örgütlenmesinin ve işçi sınıfının işyerleri düzeyindeki her türlü (sağlık da içinde olmak üzere) olaya katılımlarının birimi olmalarıdır. Böylece homojen gruplar kendi üzerlerinde profesyonel bilim adamlarını çeşitli incelemeler yaptıkları, edilgin/nesne konumundaki yapılar değillerdir. Aksine katılımcı sürecin, yaşamın, kolektif nitelikli öznesini oluştururlar. Böylece ve beklendiği gibi işyerlerinde bilimin nasıl kullanılacağına karar verenler ve sonuçta bilim kullananlar da bu homojen gruplardır. Gerçekten de işyerlerinde, sağlık risklerini belirlemek, hangi araştırmaların yapılması gerektiğine karar vermek, hattâ profesyonel bilim-

cilerle işbirliği içinde araştırmaları yapmak bu grupların işidir. Öylesine ki, bu tip bilimsel akademik çalışmalar içinde olan işçiler bu çalışmalarını mesai saatleri içinde gerçekleştirirler ve ücretli izinli sayılırlar. Çalışmaların sonuçlarının bilimsel yayın halinde duyurulması işi de homojen grupların hak ve görevleri durumundadır. Nitekim bu tip ilk kitabı (Ambiente di Lavoro) yine FLM 1969'da yayımlamış ve bu yayın tüm İtalya'da işçi eğitim programlarının el kitabı haline gelmiştir. 2) İşçilerin Subjektivitesi (Workers' Subjectivity): Bu kavram, işçilerin, üretim risklerine karşı ortak bir subjektif reaksiyonlar duygusu geliştirebileceklerini dile getirir. Böylece herhangi bir sağlık sorunu deneysel ve istatistiksel olarak verilebilirilememiş olsa da, eğer işçilerin söz konusu sağlık sorununun varlığı yönünde bir yönelimleri, duygulanımları ya da gözlemleri varsa, bu olgu en az sağlık sorununun nesnel olarak saptanması kadar önemlidir. Ve o işyerindeki bilimsel araştırmaların, önlemlerin yönünün belirleyicisi de bu subjektif değerlendirmeler olacaktır. 3) Risk Haritaları (Risk Maps): Bunlar işle ilgili risklerin bir profilidir. O işyerinde, o fabrikada, o sanayi kompleksinde, o bölgede, o ulusal bölgede hangi risklerin bulunduğunu ve dağılımlarını verir. Şüphesiz bunlar da homojen grupların ve işyeri komitelerinin çalışmaları içindedir.

Daha sonraki yıllarda FLM'den çıkıp tüm İtalyan işçi sınıfına malolan bu taleplerin, daha sonradan uygulama alanında önemli sorunlar yaşanmış ve hattâ kimi işyerlerinde komiteler işlevsiz kılınmış olmakla birlikte, 1974 ve 1979 yasalarıyla büyük ölçüde yönetimlerce de kabul edilmiş olduğu görülmektedir.

Kanımızca, İtalyan işçi sınıfı 1969 ve sonrası hareketlenme döneminde yalnızca kısa dönemli ve dar kapsamlı sendikal ve siyasi kazanımlar elde etmekle kalmamıştır. Bunun yanında ve bizim konuyla ilgilenmemizin asıl nedenini oluşturan, gelecekteki kolektif-kardeşçe toplumun son derece parlak, perspektifli nüvelerini bugünden yakalamıştır. Peşine düşürülen belgiler ve yaşama geçirilebilenler, toplumların ilk sınıflaşma sürecinde ve yaşama geçirilebilenler, toplumların ilk sınıflaşma sürecinde ve günümüzden tam 6000 yıl önce ortaya çıkmış olan toplumsal işbölümünün ilgası, işçi sınıfının işliklerde denetimi yoluyla, kafa emeğinden kopmuş işçinin bilimle bütünleşmesi, profesyonel bilimcilerin doğrudan üretimin içine girerek bir yerde işçileşmeleri, kafa ve kol emekleri arasındaki gerçekten inanılmaz boyutlardaki uçurumun aşılması yönündeki adımlardır.

FRANSA: ⁷

Biz burada, Fransa'daki deneyimin İtalya'dakine benzeyen ve İtalya'da olduğu gibi işyeri koşullarının düzenlenmesinden sorumlu işyeri komitelerinin gelişiminden değil, Fransa'da yaşanan bu sürecin ortaya çıkarmış olduğu yeni tartışmalardan ve bu anlamda da çok önemli saydığımız bir sakıncadan bir kaç cümle ile söz edeceğiz. Burada konuyla ilgili olarak üzerinde durulması gereken iki nokta bulunmaktadır. İlkin, belirtildiğine göre, Fransa'da işçi sınıfının ancak %20'si sendikalıdır ve sendikal hareket çok sayıda, irili ufaklı sendikaları içermektedir. Ek olarak Fransa'daki sendikalaşma yüzdesi Avrupa'daki en düşük orandır. İkinci olarak, yine belirtildiğine göre, Fransız işçi sınıfı, sendikal örgütlenmeyi dışlayarak, işyeri komiteleri (CHS-CT) içinde örgütlenmek ve sendikal yapıyı araya sokmadan doğrudan ve/fakat ulusal ölçekli bir örgütlülüğü gözetmeksizin patronla karşı karşıya gelmeyi hedeflemektedir. Bu süreç özellikle 1986'dan beri belirgindir. Yukarıda da yazdığımız gibi, benzer eğilimler, belki daha az olmakla birlikte, İtalya'da da bulunmaktadır. İşte tartışmalar burada başlamakta ve işçilerin işyerlerinde üretim sürecinin denetimine katılım anlayışının, ulusal ölçekli sendikal ve siyasal örgütlenmelerini olumsuz yönde etkileyen ve bozan bir politika olduğu noktasında somutlanmaktadır. Kanımızca, işçi sınıfının, sağlıklı

yaşamı hedefleyen, tüm üretimin denetlenmesine katılımı ilişkiler düzeyinde savunulmalı, ancak bu katılım sendikal ve siyasal örgütlülük içinde ulusal ve evrensel ölçeğe taşınabilmelidir.

KÜBA:⁸

Küba'da işçilerin sendikal örgütlenmeleri içinde üretim sürecinin yeniden düzenlenmesine ve sağlığa doğrudan ve aktif katılımları sağlanmıştır. 1970'den sonra, sendikal örgütlenmeye, siyasal yapının dışında özerlik tanınma yoluna gidildiği izlenmektedir. Öte yandan sendika işçi sınıfının doğrudan ve tam kapsayıcı ölçekli temsilcisi niteliğindedir. Böylece Castro'nun deyişiyle sendikalar "işçileri temsil edecekler ve yönetime karşı bir denge unsuru oluşturacaklardır." Bu ise işçi sınıfının yönetime katılımının, işyerlerinden başlayan bir biçimi olarak savunulmuştur.

İşyeri düzeyindeki sendikal örgütlerin seçimi, o işyerindeki tüm işçilerden oluşan, İşçi Birliği'nce olmaktadır. İşyeri sendika örgütünün görevleri ise, işyeri koşullarının, sosyal güvenliğin sağlanması, tatil ve dinlenme olanaklarının gerçekleştirilmesi vb.'dir. İşyerinin yıllık üretim hedefleri de, yine son kararı İşçi Birliği belirlemek üzere, yönetim ve işyeri sendika birimince hazırlanmaktadır.

Bu üç ülke hakkında yazdıklarımızı, öncelikle elimizdeki kaynakların kısıtlılığının ve Küba ile ilgili olanının eskiliğinin getirebileceği yanlış ve eksikleri gözardı etmeksizin, şu şekilde toparlayabiliriz:İtalya ve Fransa'da işçi sınıfları, üretkenlerin işliklerde yönetime katılım, yönetimi ve bilim öğrenmeleri anlamında (ve sağlıkla ilgili taleplerden kalkarak) çok değerli nüveler yakalamışlar ve uygulamaya koymuşlardır. Ancak bir yandan da bu süreç işyerleri düzeyindeki örgütlenmenin (özelin) abartılması sonucu, sınıfsal örgütlenmenin za yıflamasına yol açmış, bu da sözü edilen sürecin sınıfı böldüğü yönündeki tez ve kaygılara götürmüştür. İşte izlenebildiği kadarıyla, Küba, üretim sürecindeki çok zengin özel deneyimleri genelleyebilmenin başarıldığı örneklerden birisidir denilebilir. Küba'nın kendine özgün sosyalist yapısı gözetildiğinde, bu olgu aynı zamanda, tanımladığımız anlamdaki katılımın kapitalizmin tarihsel olarak yadsınmasıyla olanaklı olabileceğini de göstermektedir.

Ocak-Şubat 1991

KAYNAKLAR:

- 1 Marx, K. Kapital 1. Cilt, Sol Yayınları, Ankara, 2. Baskı, Mart 1978, (Çev:Bilgi, A.).
- 2 Yassı, A., The Development of Worker-Controlled Occupational Health Centers in Canada, AJPH, June 1988, Vol. 78, No.6, 689-693.
- 3 Laurell, A., C., The Role of Union Democracy In The Struggle For Workers' Health In Mexico, International Journal of Health Services, Vol. 19, No. 2, 279-293, 1989.
- 4 Assennato, G., Navarro, V., Workers Participation And Control In Italy: The Case Of Occupational Medicine, Int. Journal of Health Services, Vol.10, No.2, 1980, 217-232.
- 5 Reich, M., R., Goldman, R; H., Italian Occupational Health: Concepts, Conflicts, Implications, AJPH, September 1984, Vol. 74, No. 9, 1031-1041.
- 6 Berlinguer, G., Biocca, M., Recent Developments In Occupational Health Policy In Italy, Int. Journal of Health Services, Vol. 17, No. 3, 1987, 455-474.
- 7 Cassou, B., Pissarro, B., Workers Participation And Occupational Health: The French Experience, Int. Journal of Health Services, Vol. 18, No.1, 1988, 139-152.
- 8 Navarro, V., Küba Örneği: İşyerinde Demokrasi, Int. Journal of Health Services, Vol.10, No. 2, 1980.

KÜLTÜR BAKANLIĞI'NIN KÜLTÜREL SEFALETİ VE RESMİ İDEOLOJİ

Ahmet Kerem Çebi

16.2.1991 tarihli Cumhuriyet gazetesinde İdil Gürsel imzalı ve "Tommiks'e Karşı Alpaslan" başlıklı bir haber çıktı. Haberin küçük başlığı şu: "Kültür Bakanlığı 'Cola-Hamburger Gençliğini' Milli Çizgi Romanlarla Eğitecek. Haberde Kültür Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanı Alaettin Korkmaz'la yapılan bir söyleşiye de yer verilmiş. Korkmaz, "İslâm ve Türklük" temalarını ön plana çıkaran çizgi romanların "yeni bir ahlâk anlayışı" ortaya çıkaracağını ileri sürdükten sonra, söz konusu temalara ilişkin olarak şunları söylüyor: "İslâm'ın izleri elbette olacaktır. Örneğin Yunus Emre'yi, Mevlana'yı İslâm'dan soyutlayamazsınız. Varlığımızın sebebi o. İslâm'dan bahsetmek şeriatçılık değildir. Oraya girerse İslâm, buraya girerse Türklük olur. Bunun istismarı doğru değil. "Kültür Bakanlığı'nın çizgi romanlarının "yeni bir ahlâk anlayışı"nın yanısıra neler getirebileceğini ise şöyle sıralamış: "Birincisi çocuklarda okuma alışkanlığını getirecek. İkincisi çocukları klasik eserlerle tanıştıracak. Üçüncüsü ise Türkiye'deki yabancı kültür hakimiyetine karşılık çocuklarda yeni bir kültür oluşturacak. Tommiks'e karşılık Alpaslan rekabete girecek. Alpaslan'ın bu nedenle çok iyi olması gerek. "Ayrıca, Teksas-Tommiks'in de zararlı olmadığını belirten Korkmaz, bunların başka toplumlara özgü olduğunu vurguluyor.

Yazıya bu gazete haberiyle başlamamın nedeni, Türkiye Kültür Bakanlığı'nın sergilediği kültürel sefaleti örneklendirerek ortaya koymak içindir. Kültür Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanı Korkmaz'ın, dolayısıyla resmi ideolojinin bugünkü çizgisinin yukarıda yer alan görüşleri üzerinde çok kısa olarak durmadan önce, kültür ile idoloji arasındaki ilişkiyi ortaya koymak; bunun yanısıra bizdeki resmi ideoloji ile Batı'daki egemen ideoloji arasındaki ayrım çizgilerini belirlemek gerekiyor.

Kültür, en geniş kapsamıyla, insanın eliyle ve gerekse diliyle yarattığı her şeyi kapsamına alır. İdeoloji de bu kapsam içerisindedir. Bunu biraz açmak gerekirse, şöyle denilebilir: İdeoloji, kültürel oluşumlara bağlı olarak kendini gösteren, son çözümlemede ekonomik ilişkileri temsil etmek üzere kültürel oluşumları sistematize eden, dolayısıyla da kültürün kapsamı içerisinde yer alan bir 'tasarım'; Althusser'in deyişiyle, "bireylerin gerçek varoluş koşullarıyla aralarındaki hayali ilişkilerin bir 'tasarımı'dır"¹ Bu bakımdan, kültürü ideolojiye indirgemek ya da ideolojiyi kültüre genellemek olanaksızdır. Ama bundan, ideolojinin kültürü baskısı altında bulunduramayacağı, onu denetim altına alamayacağı anlamı çıkarılmamalıdır. Altındal'ın anlatımıyla, "İdeoloji kültürel formasyonlara tabidir. Ancak onlara egemen olmaya, onları kesin ve mutlak denetim ve baskı altına almaya uğraşır"² Egemen ve resmi ideolojiler bunu başarmaktadır da.. Bunu başarmaları, "miyad"ı dolmuş kimi kültürel oluşum biçimlerini yeniden üreterek özellikle gündemde tutmaları ve kültürel oluşumlardaki eğilim ve dönüşümleri engellemeleri sonucu kendini göstermektedir. Buna bir örnek vermek gerekirse, üzerinde uzun bir süredir kafa yormam nedeniyle, estetik-kültür alanını seçmek yerinde olur. Bilindiği gibi, Aristotelesçi estetik diye adlandırabileceğimiz estetiğin temelini özdeşleşme oluşturmaktadır. XIX. yüzyıla değin özdeşleşme temelinde üretilen sanat yapıtlarıyla resmi ideolojilere öldürücü darbeler indirildiği bir gerçektir. Ancak, Brecht'in sözleriyle, "Özdeşleştirme,

¹ Louis Althusser, *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, Çev. Y. Alp ve M. Özışık, İletişim Yay., İst. 1989. s. 43.

² Aytunç Altındal, *Siyasal-Kültür ve Yöntem*, Havass, İst. 1982, s. 69.

insanın değişebilir olduğu, ama değişmezi yaşadığı bir dünyada bir çağın sanatsal aracı idi. Özdeşleşme, bizim tersimize, ancak kendi içinde kendi kader yıldızını taşıyan bir insanla yapılabilirdi ³ Artık ne günümüz XVIII. yüzyıldır, ne de bugünün insanı "kendi kader yıldızını kendi içinde" taşımaktadır. Bundan ötürü, dün resmi ideolojilere karşıt olarak bireylerde "doğru bilinç" oluşturabilen özdeşleşme, bugün egemen ve resmi ideolojiler karşısında kişileri secde ettiren "yanlış bilinç" körlüğüne yol açmaktadır. Burada hemen sorulması gerekiyor: Özdeşleşme estetik-kültür açısından tarihsel dönemini tamamladığı halde, neden yerini hâlâ yabancılaştırma olgusuna bırakmış değil? Yanıtı açık: Estetik, egemen ve resmi ideolojilerin denetimi ve baskısı altında da onun için.

Egemen ideoloji ile resmi ideoloji farklılığı, XVIII. yüzyıl Aydınlanma Çağı'nı yaşamış toplumlardaki ideolojik yapılanma arasındaki ayrıma işaret etmektedir. Althusser, devletin aygıtlarını baskı aygıtı ve ideolojik aygıtlar diye ikiye ayırmakta ve şunları söylemektedir: "Tüm Devlet Aygıtları hem ideoloji, hem de baskı kullanarak işlerler. Aralarındaki fark, Devletin (Baskı) Aygıtının baskıya tümüyle öncelik vererek işlemesine karşın, DİA'ların (Devletin İdeolojik Aygıtlarının) ideolojiye tümüyle öncelik vererek işlemeleridir." ⁴ Althusser'in bu belirlemesi, sözü edilen çağı yaşamış olan toplumların ideolojik yapılanması, yani egemen ideolojiler için geçerlidir. Resmi ideolojide ise, baskı ile ideoloji arasında bir öncelik söz konusu değildir; baskının kendisi ideoloji, ideolojinin kendisi de baskıdır. Buradan, egemen ideolojilerin resmi ideolojilere oranla "ehven-i şer" olduğu sonucu çıkarılmamalıdır; ikiside kötünün kötüsüdür. Egemen ideolojileri resmi ideolojilere tercih, ancak daha "akılcı" kandırılmaktan haz duyanların istemi olabilir. Çünkü, ikna (=inandırma, kandırma), resmi ideolojilere göre egemen ideolojilerde daha ön plandadır.

Şimdi yazının başında sözü edilen gazete haberindeki görüşlere dönebiliriz. Bu görüşlerden anlaşıldığına göre, resmi ideoloji içerisinde egemen çizgi olma yolunda büyük aşamalar kateden "Türk-İslâm Sentezi", ikna edeceği kitleyi nihayet belirlemiş ve "yeni" bir ikna aracı keşfetmiş gibi gözüküyor. İkna edilecek kitle, çocuklar; ikna aracı ise, çizgi romanlardır.

Kültür Bakanlığı'nın "milli" çizgi romanlarının "yeni bir ahlâk anlayışı" oluşturacağı savı, otoriteye boyun eğen sürü insan tipinin yaratılması isteğini çağrıştırmaktadır. Ama, bu zaten mevcut eğitim düzeniyle yeterince gerçekleştirilmiyor mu? Demek, istenildiği gibi gerçekleştirilemiyor ki, kültür Bakanlığı "milli" çizgi romanlarını devreye sokuyor. Bu "yeni ahlâk anlayışı" sayesinde artık cola içmeyecek ve hamburger yemeyecek olan Türk çocuğu, kimbilir belki kolunu kırma pahasına uçma denemesine bile girişmeyecek. Ancak, bu kez de "allah allah" nidalarıyla ucunda paslı bir çivi bulunan odunu arkadaşının gözünün içine doğru savurmaktan onu kim alıkoyacak? Evet, Superman ile değil de Alpaslan ile özdeşleşmeye girecek olan çocuk, bir "cengâver" olarak oyunlarında düşmanlarına durmadan kılıç sallayacak. Bu da o "yeni ahlâk anlayışını"nın ve "yeni bir kültür"ün pratiği olacak. Söz konusu pratik ise, elbette resmi ideoloji tarafından zararlı bulunmayan, zararlı görülmesi olanaksız olan Teksas ve Tommiks'in adının Alpaslan ve Toygar olarak değiştirilmesiyle soluklanacak.

Çizgi romanların çocuklarda okuma alışkanlığına yol açacağını hangi psikoloji ya da pedagoji kitabı yazıyor? Alanla ilgili olarak yapılmış hangi araştırmada böyle bir bulgudan söz ediliyor? Ayrıca, bu çizgi romanlar aracılığıyla çocuklar hangi klasik eserlerle tanışacak? Shakespeare'in Kral Lear'i örneği, adını bizim bilmediğimiz bir yazarın Alpaslan adında klasik bir eseri mi var?

20.2.1991

3 Berhol Brecht, *Deneyisel Tiyatro*, Çev. K. Öztaş, Dost Kitabevi Yay., Ank. 1981, s.35

4 Althusser, *age.*, s. 32

DİNE DÖNÜŞ ÜZERİNE KISA BİR DENEME

Mehmet Ali

1- Kemalist rejimde ebedi şef ve milli şef dönemlerinde "jakoben, pozitivist ve batıcı toplum" yaratılması yolunda belki de en çok başarılı olunan, Türkiye'de dinin devletleştirilmesi, siyasi arenadan uzak tutulması ve ulema sınıfının tasfiye edilmesi olmuştur diyebiliriz. Türkiye bu özelliği ile öteki müslüman toplumlarından farklılaşmıştır. Müslüman toplumlara baktığımızda, siyasal yaşamlarında dinsel akımlar aktıf olmuşlardır. İran'da şah rejiminin modernist ve laik uygulamaları islâmın politikaya girmesini engelleyememiş, İran'daki ulema sınıfı tasfiye edilememiştir.

Kemalist rejimin dini devletleştirme çabası, yine o dönemlerde faşist İtalya ve Almanya'da din ve kurumlarına karşı alınan tavırlarla benzerlik göstermektedir. İtalya'daki faşist ideolojinin dine yaklaşımı, Vatikan'a rejime sadakat yemini ettirerek onu kuklası haline getirmek olmuştur. Almanya gibi "ırkçı ve aryan" bir toplum ve devlette ise dine yer yoktu. SSCB'de ise Arnavutluk'tan çok önceler ateizm devlet doktrini olmuş ve ruhban sınıfı fiziksel olarak imha edilmişti. Diktatörlükler genelde laik olamamışlar ve dini devletlendirmek istemişlerdir. Faşist Franko rejimi kilise ile ancak son dönemlerinde uzlaşabilmiştir. (Opus Dei'nin Franko tarafından bir tür rehabilite edilmesi) Yalnızca Salazar rejimi pek sistemli olamayan doktrininde din ve kilise faktörüne açık yer verebilmiştir. Ama ne İspanya ne de Portekiz'de hristiyan demokrat referanslı partilerin kurulma girişimleri engellenmiştir. Oysa Franko ve Salazar dönemlerinin sonunda önceden kurulmuş olacak hristiyan demokrat partiler "demokrasiye geçiş" döneminde statükoyu koruyucu işlevler görebilirlerdi. Örnek olarak Şili'de bu başarı ile uygulanmıştır.

2- Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında rejime yönelik tehlikeler arasında "irtica tehlikesi" en az Kürt isyanları kadar birinci planda tutulmuştur. Kemalist rejim dini devletleştirmede başarılı olmasaydı, rejimin en büyük muhalifi din olacağı görüşü abartma sayılmamalıdır.

3- Menderes döneminde insanların siyasete aktif katılma isteklerinin ardında din motifinin önemli bir payı olmuştur. DP'nin liberal, muhafazakâr ve ademi merkeziyetçi yapısı da buna olanak tanımıştı. Daha önce varlığını hep korumuş olan tarikatlar DP'yi desteklemişler, açıkça politikaya katılmamakla birlikte bir tür dolaylı katılım yapmışlardır.

4- MSP 1979 İran İslâm devrimine kadar Türk siyasi toplumunda geleneksel sağ içinde radikal kimlikten yoksun bir dinci parti olarak kaldı ve bu yüzden oyları büyük ölçüde MHP'ye aktı. Günümüzde MSP'nin devamı olarak daha farklı bir siyasi kimlikle ortaya çıkan RP ise Türkiye'de İslâm cemaatinin önderi olmaktan uzaktır. Seçim başarılarından dolayı model olarak aldığı Cezayir'deki FİS'den farklılığı ise sosyal hareket özelliğine sahip olmamasındandır.

5- Türkiye'de "dine dönüş"de, sürekli iç göç, şehirleşme, eğitim sisteminin laçkalığı ve uygulanmakta olan islâmizasyon politikalarının önemli payı vardır. Dünya ölçeğinde ise yaşanan dindışı, pozitivist, seküler ideolojilerin meşruluklarını yitirdiklerini gözleyebiliyoruz. Kapitalist liberal dünya görüşü ve değerler sistemi de, kapitalist toplumların içinde bulundukları sosyal ve ahlâki sefalet karşısında çekiciliklerini yitirmektedirler. Örneğin Avrupa'da şoven milliyetçilik, anti-semitizm ve ırkçılığın tekrar tezahür etmesi, tek neden olmakla birlikte bunun kanıtı sayılmalıdır. Bu zeminde günümüz Avrupası'nda, "Avrupa kültürel kimliğini oluşturmada" hristiyanlığı tek referans görme eğilimi çoğalmaktadır.

6- Türk toplumunda ağırlık kazanmaya başlayan dine dönüşün nedenleri sosyolojik olarak, iç göçte ve şehirleşmede aranmakta doğal olarak. Nüfusun yarısından fazlasının şehirlerde yaşadığı Türkiye'de, şehirleşmenin de neden olarak önemli payı olsa gerekir. Tür-

kiye'de şehirlere akan insanlar Güney Amerika'da olduğu gibi metropol alanlarda görülen Bidonviller oluşturmamaktadır. Buralarda görülen Bidonviller metropollerin dışında gecekondu şehir gibidirler. Metropol yerleşim birimleri ile Bidonviller arasında sınır engelleri konulan yerler bile vardır. Meksiko City ve periferisi gibi. Türkiye'de ise gecekondu şehir her tarafına yayılmışlar ve çoğu da kanalizasyon, elektrik sorunlarını bir nebze de olsa çözmüşlerdir. Şehirlere akan insanlar herhangi bir iş göçü olmamakta ve metropoller ile sosyal ve kültürel eklemlenme olanakları sınırlı kalmaktadır. Çok azı proleter olma şansına sahipse de önemli bir bölümü lumpen proleter olarak kalmaktadırlar. Bu insanlar aktif olarak politize olmuş değillerdir. Fakat politize olmaları fanatizm boyutlarını bile aşabilir.

Mağrip ülkelerinden Tunus ve Fas islâmizasyon politikalarını uygulayamayan ülkelerdir. Çünkü bu ülkedeki "batıcı ve laik" rejimlerin, Cezayir'de ve Sudan'da olduğu gibi islâmi akımlarla uzlaşma bulabilecek olanakları yoktur. Avrupa ülkeleri ile özellikle Fransa ile integrist tehlike karşısında çıkar birliği içindedirler.

SSCB'de bağımsızlıklarını ilan etmiş "Müslüman ve Türk" Cumhuriyetlerin ileriki dönemlerinde dini motiflerle radikalize olmaları muhtemeldir. Gorbaçov yönetimi Kafkasya'ya gönderdiği askeri gücü dinci tehlike ile meşrulaştırmak istemiştir.

Körfez'de savaştan sonraki oluşan zeminde islâmi radikal söylem daha fazla taraftar toplayabilecektir. Arap halkları tüm "izm"leri denedikten sonra sosyal ve manevi umutsuzluğuna karşın tek alternatifi islâm da görebilecektir. Dünya'da en fazla gelişen akımın islâm olduğunu söylemek abartma olmayacaktır.

Paris- 10.1.1991

GÜNEŞİN SON ÇİZGİSİ

bir sevginin kurdelası düşmüş karşımda
yine ağlamaklı
yıldızları saymaktan nasır tutmuş ellerimdeydi martı
kim demiş torbalarında hep buğday taneleri olacak diye
içi güvercin dolu tasların önünden
kimler geçmediki
baktım gözlerine,
oynaşmaktaydı gözyaşları
eteklerinin altında işgal hatırası vardı
sanki
tütün tarlalarının burulu kokusu
doldu yüreğime
yürüdüm çığlık çizgileri
önünde saatlerce
sürmeli kuşlar takıldı kaldı
saçlarıma
oysa papağanlar kahve falındaydı
nefesimiz öpüşür derken
şimdi bekliyorlar umudun sofrasında...

Mustafa Şener

28.4.1991- Gaiantep

DİL KATLIAMI

Alime Avcı

Bilimsel ve toplumsal bulgulardan yararlanarak çalışmayı yöntem edinmiş eğitimciler, iyi bir motivenin bilinçli iş yapma, öğrenme ve gelişmenin önkoşullarından biri olduğunu bilirler. Yapılacak çalışmaların gereğini kavrama ve inanmanın yaratacağı rahatlığı ise öğrenmenin altyapısını oluşturduğu muhakkaktır. Ben bu tezi eğitim-öğretim ikilisine çerçeve yaparak, içinde Kürt çocuklarının Türkçe eğitim ve öğretim sürecini ele almak istiyorum.

Hali hazırda bir dili varken, eğitim sürecinde yabancı bir dile zorunlu olmasına paralel dünyadan haber almak, ufkunu geliştirmek için bir dili ana dilinden daha iyi bilme zorunluluğunun kötü bir başlangıç olduğunu biliyor ve görüyorum. İnsanın ve çocuğun eğitimde iyi bir başlangıç hakkına sahip olduğuna inanıyorum.

Çocuğun ana dili, anasından duyduğu ninnilerle çizilir. Aile ve çevresinden duyduğu sesleri taklit ederek gırtlak şekillenmesini kazanır. Artık biyolojik bir şekillenme ve gelişmeden çok tarihsel ve toplumsal bir gelişim-değişim söz konusudur. Sonra "ana, baba, ekmek" gibi sesler çıkarmaya başlar. Tüm bunları söylerken resmini de kafasında çizmeye başlar. Ana dilini öğrenmenin alt bilincini geliştirir doğa gereği, farkında bile olmadan. Ve anadil seçim sonucu değil, toplumsal-kültürel ilişkiler sonucu kazanıldığı bir kez daha kanıtlanır.

Konuyu okul çağına gelmiş Kürt çocuklara indirgemek istiyorum. Okulda olmanın, okuma-yazma öğrenecek olmanın coşkusu yerini şaşkınlığa bırakır. Çünkü tüm ilişkilerini düzenlemede kendisine yeten anadili yasaklanır, yer yer aşağılanır. Böylece yüzbinlerce Kürt çocuğunun dramı, insan olmanın getirdiği eğitim-öğretim görme haklarını kullanma ile başlar. Ve bu düşünme dilini kullanamayacağından, zihinsel fonksiyonlarının bir bölümünü yitirecekleri biline biline yapılır. Seçme hakkı yoktur, onu altyapısız, motivesiz, dayatılan yabancı bir dille eğitim-öğretim beklemektedir.

Amaç bellidir. Yabancı dil (Türkçe) öğretilecek, kültürü empoze edilecek. İş, "Türküm, doğrudur" ile başlayan, "Ne mutlu Türküm diyene" şovenist, ırkçı şiarla biten sikkileştirici antlarla başlanır. Çocuk öğretmeni ile doğrudan ilişkiye girmek, oynamak, gülmek, şarkı söylemek, konuşmak ister. Ama çıkarılan seslerin farklılığı şaşkına çevirir çocuğu. Yakınlık duyduğu biriyle bu denli yabancılık beraberinde çatışma ve yıkımları getirir beraberinde.

Türkçe bilmeyen çocuklar, bilenlerden daha çabuk öğrenir okuma yazmayı. Öğrenmek zorundadır. Sadece evde değil, okulda da şarkı söylemek, öğretmenini anlamak ve anlaşılmak ister. Çocuk kendisine dayatılan "anlaşılan ve anlamın şart" imajını kabul eder. Çocuğa boyundan büyük iş verilmiştir. Bu olmazsa olmaz derecesinde alternatifsiz bir yüklemidir. 6, 7, 8, 9 yaşları öğrenme merakının yoğun olduğu çağdır çocuklarda. Öğrenirde şüphesiz. Ama çocuğun psikolojik konumu, yaşadığı (farkında bile olmadan) iç çatışmalar, bütün bunların ileriki yıllarda dışa vurumunun sonuçları. Ya da bahçe kapısından çıkınca hangi dili konuşması gerektiği ikilemi. Bir yanda öğrenme ve merakını giderme dili olmaya aday Türkçe, diğer yanda sosyal etkinliğini sürdürmede gerekli Kürtçe. Bunların vebalinin kime ait olduğunu sormam safça mı, yine de sormak istiyorum.

Asimilasyona "Ali gel" ile başlanır. Ali onun bildiği duyduğu Ali'dir. Belki kendisi, belki arkadaşı, belki akrabası. Ali sınıfta yürütülür. El işaretleriyle yürütülür. Ve bomba patlatılır. "Ali gel." İşaretten anlayan Ali gelir. Aksiyondan çocuğun kafasında çağrışan "verê"ye karşın ortalık gel ile çınlamaktadır. İkilem ve çatışmalarıyla bu süreç uzar gi-

der. Sonuçta okuma-yazma öğrenir. Resimli renkli kitaplar ellerine verilir. Çocuk önce resimlerine bakar heyecanla. Eşği (resmini) görür, diline "ker" gelir (Kürtçe eşek). Ev resmini gördüğünde "malê" (Kürtçe ev) gelir, ama öğrendiği seslerle okur. Sonuçta okuduğu yabancı dilde, kafasında hem resmini çizebileceği hem de seslendirebileceği çok az şey vardır. Anlam ve anlatması için, okuduğunun kafasında şekillenmesi gerektiği bilinmezlikten gelinir. Aptallıkla suçlanan çocuk sadece susar. Kürtlerin yaşadığı yerlerde öğretmenlerin en büyük sorunu, ilkokuldan lise son sınıfa kadar öğrencilerin anlamlı cümle kuramamaları ve bildiklerini anlatamama sorunudur. Bu bir katliamdır. Bu silikleştirme politikasıdır. İfade edememe, kendini ortaya koymama sorunudur. Hoş istenende budur ya.

Tüm diller anlaşma, anlatma aracıdır. Dil halkların tüm tarihsel süreçlerinin, kültürlerinin birikimlerini yüklediği bir araçtır. Bir dilin zorla ortadan kaldırılması mümkün değildir. Dili baskı aracı yaparak, iki dilde birden katletmek-ettirmek dile saygısızlıktır. Diller kişilerin değil halklarındır. Halkın dilini halktan alıp baskı aracı yapmaya kimse'nin hakkı yoktur. Kürtçe ve Türkçe sizler kadar değersiz olsa ne ala. Ama değerlidir.

28 Şubat 1991 - Hatay

CANLI İZLER

Derince basmışsa tabanlar,
toprağa-sözüyle, közüyle
Karda,
ayak izleri silinmez.
Dereler yatağında kurusa,
kavruk kumu kalsa da
Gönülden sevda sürülmez.
Yürüyorsak,
altını çizerek özgürlüğün.
Sevi bahçesine giden cılgadan,
geri dönülmez.
Yaşadığımızı,
silme istiyorlarsa belleğimizden
-özellikle tarihin kalıtını-
Fortissimo bir ezgi çınlamalıdır
-dostun, düşmanın anlayacağı dilden-
klavyelerden.
Virtüözce,
duru,
diri...

I. Hardal

Ekim 1989 - Kozluk

DEVİRİMCİ HAREKETLERİN HALK OZANLARINA-SANATÇILARINA BAKIŞINDA ÖNEMLİ BİR EKSİKLİK

Ozan Devrimi

Türkiye'de yoksulluğun, baskının, sefaletin son bulması her iki toplumun emekçilerinin, özgürlük ve refah içinde yaşayabilmesi için yıllardır devrimci kavga verilmektedir.

Bugüne kadar bu kavga içinde binlerce devrimci şehit oldu, bu kavga zafere kadar devam edecek.

Bilindiği gibi, bu kavganın içinde, ezilen halkların gözbebeği olan ve onların dili, kulağı, nefesi, sesi ve onların ezikliğini, çilekeşliğini, derdini, acısını, umudunu, sevdasını, kavgasını, öfkesini, isyanını saziyla-sözüyle dile getiren halk ozanları da bulunmaktadır.

Halklarımızın özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinde kitlelerin bilinçlenip kavgada, yerini alabilmesi için çeşitli halk ozanları bugüne kadar acı fakat aynı zamanda onurlu bir kavganın içinde olmuşlardır.

Emperyalizme ve işbirlikçi hain güçlere karşı, halklarımızın devrimciler önderliğinde yürüttüğü kurtuluş mücadelesinde, halk ozanlarımız, kurtuluşu, özgürlüğü, devrimi, devrimciliği meydanlarda, zindanlarda, hücrelerde, sazın teline her vuruşta kitleleri ayaklandırmaya çalışmıştır.

Devrimci pratiğe bakıldığında halk ozanlarının başı dimdiktir. Ne yazık ki çok acı bir gerçek var; o da şudur: Devrimci hareketlerimiz halk ozanlarının sosyal ve siyasal hayatta rollerini yeterince devrimci bir tarzda anlayamamıştır.

Sakin düşüncelerim yanlış anlaşılmasın; bunu derken devrimci hareketlerden halk ozanlarını "vezir" yapmalarını istemiyorum. Buradaki amacım, devrimci hareketlerle halk ozanları arasındaki ilişkide aksayan noktalara parmak basmaktır.

Bu eksikliğin giderilmesinde, mücadelemizin çıkarları yatmaktadır. Halk ozanları bu eksikliğin canlı, sosyal ve siyasal pratiğini yaşadılar.

Burada sadece hatırlayınca hepimizi üzen ve ders alınması gereken bir örnek vermek istiyorum: Ülkemizde karanlığın ve gericiliğin gemi azıya aldığı yıllarda devrimci şiirleri ve kişiliğinden dolayı yıllarını hapiste geçiren büyük ozan Enver Gökçe, son yıllarını büyük bir sefalet ve acı içinde geçirmesine rağmen, kendisiyle ilgilenen hiçbir "siyaset" olmamıştır.

Bütün devrimcilere sormak istiyorum: Bağımsızlık ve özgürlük mücadelesindeki onurlu yeri herkesçe bilinen bu yiğit ozana karşı gösterilecek sorumluluk bu mu olmalıydı?

Sorumluluk sadece O'nun şiirlerini gecelerde okumak, dergilerde yayımlamak ve miting meydanlarında haykırmak mıdır? Ozan Enver Gökçe, uzun yıllardır taşıdığı bir hastalığın sonucu bir kimsesizler evinde, imkansızlıktan ve bakımsızlıktan dolayı uğruna ömrünü verdiği kavgasından ayrılırken devrimci hareketimiz neredeydi? Acaba kendisine hiç yardım edilemez miydi? Devrimci hareketler bu kadar mı acizdi?

Ölümü sırasında seyirci kalanlar büyük ozan öldükten sonra dökülen göz yaşlarının, dergilerde sözüm ona anmanın bence sorumlulukla bir ilgisi yok. Ozanı ölüme götüren süreçte hangi örgüt elini uzattı? Hiç biri. Ciddiyetten uzak sol, ozanı bile bile ölüme terketti.

Ozan, son şiirinde bunu dile getirdi: "*Hastir lan, Enver Gökçe'nin yaşamı, Bütün Şiirleri, s. 90.*"

Hiçbir siyaset alını açık olarak Enver Gökçe'ye sahip çıktım diyemez.

Dostlar, böyle bir anlayış, düşünsel düzeyde devrimcilikten çok uzak, dar ve sekter bir anlayıştır.

Üzülerek belirtmeliyim ki bu türden anlayışlar şu veya bu oranda devrimci siyasetlerde mevcuttur.

Bu anlayışın mantığı olayları sağlıklı düşünmemizi ve devrimci kültürü yeterince kavramamızı engeller.

O halde kimi siyasi eğilimlerin halk ozanlarına ve devrimci sanatçılara bakışındaki bu eksikliği gidermenin, bunun kaynaklandığı mantığı doğru bir tutumla aşmanın mücadelesini birlikte başlatalım. Sekterliğe ve kırıngılığa kapılmadan... Bütün devrimcileri bu konuda çaba göstermeye çağırıyorum.

6 Mart 1991 - Paris

KÖPEK SÜTÜ İÇENLERE

Satışa çıkarıldı halkım
Argiştî'nin torunları olan
- 5 milyonluk halk-

Onun bunun, dost düşmanın
Gözleri önünde
Açıkça
Resmen
Utanmadan
Sormadan halkıma kapitalistler
yorulmadan
Gözlerinin içine baka baka halkımın
Sırta sırta
Satışa çıkarıldı halkım
Argiştî'nin torunları olan
- 5 milyonluk halk-

Nerede bu halkın gençleri?
Şahumyan'lar, Kamo'lar nerede?
Eski operaları söyleyeceğine
Halkının yepyeni arzularını söyle.

Gözüm, kulağım, elim, ayağım
Şahit ol
Gör ve işit
Git ve bul
Yetmez suratlarına
Tükürmek
Boşaltmak lazım pampuşları
Üzerlerine.

Şahan Minayan

1990

PARTİ ÜZERİNE İÇERDEN NOTLAR*

Selim Diri

☆ Hiç bir örgütlenme değişen, altüst olan dengeler içinde eski yerini koruyamıyor, koruyamayacak. Aşınmış ve aşılmış gündeme getiremeyecek. Bu elbette ülkemizde yaşanan devrimci geçmişin reddedilmesi değildir. Önemli olan, gerekli dersleri çıkarabilmek, yanlışlardan arınmak, eksikleri tamamlamak ve böylece AŞMA'yı yaratabilmektir. PARTİ'de bunu yaratabilecek KADRO'larda bu diyalektiği kavrayanlardan oluşur. İşte tam bu noktada, Bolşevik deneyim karşımıza çıkar. Onlar da populist-terörist gelenekleri yadsıyarak amansız bir ideolojik mücadeleye girerek işe başlamış, köylülüğün ülküsel biçimde ele alınmasına karşı çıkmış ve radikal aydının kendini yüceltmesi ve kendine yeterli seçkin azınlığını reddederek Parti, Sendika ve proleter kitle hareketini savunmuşlardı. Ancak, toplumsal hareket eyleme dönüştükçe yerli devrimci geleneklerin soyut olarak yadsınması söz konusu olamayacağı için, bu geleneklerde canlılığını koruyan ne varsa özümsemeyi ve aşmayı görev bilmişlerdir. İSP'ni oluşturmak isteyenlerin üzerinde önemle durması gereken can alıcı öneme sahip konulardan biri de budur. Babıali'nin umutsuz, bireyci, yılgın, oportünist, ün düşküünü ve asalak aydını işçi sınıfına akıl vermeyi bırakıp, işçi sınıfından öğrenmelidir. Ama bunun için canlılığını koruyan devrimci geleneklerimizden ne varsa işçi ve aydınlar buna sahip çıkarak yanlışlarından arınmalı, böylelikle de AŞINMIŞ ve AŞILMIŞ'ın yeniden hatırlatılmasına izin vermemelidir. Lenin'in dehası ve Ekim Devrimi'nin başarısı, işte bu noktada getirilen ve sürekli üretilen yanıtlardadır. Sağaltım olmadıkça, salt teşhis bir işe yaramaz.

☆ Proleter devrimci siyasal perspektiflerde yeniden bilinçlenme, yeniden yapılanma ve açıklık bir çok bilinmezi bilinir, birçok anlaşılmazı da anlaşılır kılar ve İSP soyut olmaktan da öte somuta dönüşen bir aygıt olarak karşımıza çıkar.

Hızla değişen dünyada, insanlık bilgi ve iletişimden biyoteknik çağa geçmeye hazırlanırken, bitmiş ve tükenmişin eski dogmatik kafa yapıları halâ eski günlerin özlemiyle, eskiyi hortlatmaya çalışıyorlar. Bunlara verilecek cevap akıl, bilgi ve bilinci önplana geçirmekle olacaktır. "Bilimsel ölçüyü ve yöntemi kaybetmeyenler, yani bağımsızlığını ve özgürlüğünü her koşul altında koruyan KADRO'lar, hareketimizin partileşmesinde etkili ve toparlayıcı olacaktır" ifadesi doğrudur. Ama, bunlar hep nitelikle ilgili. Çünkü KADRO'ların her biri birer NİTELİKTİR.

☆ Ancak yerli papaz Gapon'larımızın hükmünü sürdürmeye başladığı anlardan itibaren NİTELİK'in yerine, sürü anlayışının alameti olan NİCELİK konuşmaya başlar. Hele örgütlülüğü savunduğu halde hazırda örgütsüz olan biri" TARTIŞMA VE KARAR alma süreçlerine katılmadığım hiç birşey beni bağlamaz. Ben özgür ve bağımsız politika yapan, devrimci bilgi üreten ve araştıran, inceleyen biriyim" diyorsa yandı keten helvası! Papaz Gapon'lar Dostoyevski'nin Karamazof Kardeşler'indeki şu engizisyon mahkemesi başkanı gibi haykırırlar: "...yine söylüyorum sana: Benden tek bir işaret alan bu boynu bükük sürünün, bizi engellemek amacıyla gelmiş olmandan dolayı, üzerinde seni yakacağım odun yığınının, yarın ateş parçalarını nasıl yağdırdıklarını

* Selim Diri arkadaşımızın cezaevinden gönderdiği mektuplardan derlenerek hazırlanmıştır.

göreceksiniz! Bizim ateşimizi en fazla hakeden biri varsa, o da sensin... Yarın yaka-
cağım seni!"

☆ "Siyasal çizgisi doğru olanın partisi yoksa partisi olur, ordusu yoksa ordusu olur. Siyasal çizgisi yanlış olanlarsa, bunlara sahip olsa bile yitirir". Çünkü "teorik sefalet" ve "pratık rezalet" aşılmadıkça ülkemizde devrim yapmak mümkün değildir. "Parti ve Birlik sorununu sorumsuzların eline veren hepimiz bu yolda suçluyuz. Böylelerine karşı PARTİ silahı, toplumun devrimci değişim ve dönüşümünden yana KAD-RO'ların inisiyatifine bırakılmalıdır. Yarım doğruları geveleyenlerin elindeki bütün sahte silahlar teşhir edilmeli ve etkisiz hale getirilmelidir. Görünen o ki bu süreçte çok daha kötü ajitasyon yapılacaktır. Bu ajitasyon ulusallık, gençlik ve sınıfsallık temelindeki kümelenmeleri birbirinin dilinden anlamaz duruma getirme taktiğidir." Evet, İSP'nin oluşturulmaması için canla başla çalışanlar var. Ancak her şeye karşın bu başarılacaktır.

10 Ocak-27 Mart- Gaziantep

NEVROZ ÇİÇEKLERİN ÖYKÜSÜ

sürer gelir yıllarca
yurdumda
özgürlük kavgası
gerilla türküsü
kıyım ve pusu
iç içe
ölüm ve sevda
uçmadan yuvasında serçe
ana karnında vurulur karaca
her gece
bir baskın
her gece
süngü ve postal sesleri
sürgün yerleri belirlenir
bölünür çocukların uykusu
yine de açar
her bahar
dağ yamacında uçurum kıyısında
salkım saçak nevroz çiçekleri

Ali Biçer
Bartın

SATRANÇ VE İSP

SORUN BSD Çalışanlarına,

Benzetmeler gerçeği tam olarak yansıtmayabilir, ancak anlatılmak isteneni daha kolay algılatır.

Rakibin hamle yapmasının üzerinden bir saat geçmiş, satranç saati yavaş yavaş ilerliyor, hamle yapması gereken satranç oynuyor, oysa durum değerlendirmesini yapmış, analiz etmiş, strateji ve taktiklerini gözden geçirmiş.

Sonunda bir hamlenin zorunlu olduğunu farketmiş, ancak uygulamaya cesaret edemiyor. Satranç turnuvalarında da zaman mevcuttur.

Hamle yapmakta çok geç kalırsanız zaman sıkışması dediğimiz duruma düşersiniz.

Bazen dünya şampiyonları da zaman sıkışmasına girmiş ve yenilmişlerdir.

Devrimci mücadelenin yürütülebilmesi için zorunlu bir hamle olan İSP'nin kurulması, ağırdan alınacak bir konu değildir. Hamle gecikirse zaman dolacak satranç deyimiyle bayrak düşecek ve ardından yeni yenilgiler, yeni acılar gelecektir.

Bir gün öyle bir parti kuralım ki, mükemmel olsun, hata yapmasın, kimse eleştirmesin, kitleleri hemen ardından sürüklesin.

İdealizmin bu hatalı yaklaşımı bizi esir almasın. Zaman boyutunu hesaba katalım.

İnsan doğar, emekler, yürür, yaşamı deneme yanılma ile öğrenir.

Nekadar azınlıkta olursa olsun bir parti kurulmalı ve devrimci deneyimi kazanmalıdır, görüşünü aynı zamanda bir satranç ustası da olan LENİN bize öğretmiştir.

O halde deneyimli kadrolar yıllardır neyi bekliyor?

İSP doğmalı, hata yapmalı, devrimci deneyimi mücadele içinde kazanmalıdır.

Saygılarımla.

17.2.1991- Hendek.

Deneyimsiz Kadrolardan

Kürşat Deniz

SORUN BSD Çalışanlarının notu: Bu türden yazılı ve sözlü öneri ve uyarıları sıkça alıyoruz. Mektuptaki mesaja katılıyoruz. Ayrıca, haklı olarak bu türden bir mektubu kaleme alan arkadaşlarımızı tanımakta istiyoruz. SORUN BSD Çalışanları, İSP'nin oluşturulması mücadelesinde, paylarına düşen etkinliğin peşini bırakmamıştır. Bu konuda yalnız da değildirler. Duyarlı ve bilinçli insanlarımızın verilen mesajı almakta gecikmeyeceğini umuyoruz.

İŞÇİ SINIFI PARTİSİ'NE NASIL KAVUŞACAGIZ?

SORUN BSD Yayın Kurulu'na,

İzah etmeye çalışacağım; Konuya ilişkin daha önce başkaları tarafından yöneltmiş, yazılmış eleştirilerin olduğu muhakkaktır. Ama ben bunu tekrar yazmakla kalmayıp bu konuda somut adımlar atılması konusunda bazı yaklaşımlarım olacaktır.

"Biz bir parti veya örgüt değiliz" ama, "İSP oluşturulmalıdır". Sürekli bu yollu uyarılar yazmayı ihmal etmeyen SORUN BSD gibi günlük yaşantıda da hiçbir örgütsel faaliyette bulunmayan kişi ve grupların olduğu ve sonuç olarakta (M.L) veya (Sosyalist) olduğunu iddia edenler bulunmaktadır. İş yapmayan hata yapmaz; çünkü onun masa veya sandalyeden farkı yoktur. Ama hatasıyla, doğrusuyla iş yapmaya çalışanlara da engel olmaya veya küçük ve hakir görmeye hiç kimsenin hakkı yoktur. (Bunu söylerken eleştirileri dikkate alınmayacak, kulak arkası edilsin demiyorum. Ama sadece amaç bunu kötüye kullanmaksa buna da müsaade etmemek gerekir.)

İşçi Sınıfı Partisi burjuvazi tarafından sunulmayacağı, aksine İSP tarihsel, ekonomik, sosyal/siyasal bir ihtiyacımız olduğundan, zorla da olsa yaratmak durumundayız. Bunun için de eleştirmek veya başkasından beklemekte hatadır. Tabii kurulacak İSP'ni, dar grup anlayışıyla yaratmaya çalışmak bizlere fayda getirmez. Zaten siyasi yelpaze en sağ reformistinden en sola radikal örgüt ve partilerin de olduğu ülkemizde bir gerçektir.

Bunların çoğu İSP olduğunu iddia ediyorlar. Bence de arzulanan İSP'ne yakın örgütlenmeler ve partiler de vardır. Tabii bunların çoğu halâ işçi sınıfının üzerine oturmuş (ve tarihten aldığı köklü gelenekleri de yoktur) değildir. Çoğunun ayakları havadadır. Bu bağlamda "ne yapmalı" denildiğinde, İşçi Sınıfıyla bütünleşmiş bir İSP'nin yaratılması olduğunu her sosyalist savunuyor ve izah etmeye çalışıyor. Ama bu konuda (sanki başkası kuracak gibi) hiçbir somut adım atan da yoktur. Bu konuda Neden? Niçin? Nasıl? sorgulamasını yapmak gerekir. Yoksa Sırrı Öztürk arkadaş gibi, doğru olmakla birlikte eleştirmek yeterli değildir.

"Günümüzde işçi sınıfını ve emekçileri örgütleme becerisi gösteremeyen bütün "sol"lar bol keseden ajitasyon yapıyor"¹ veya sonuç olarak;

"Ya sağ teslimiyetçi ya da sol sekte bir zırha büründüğünü görmekteyiz"² doğru fakat bence yetersizdir. Çünkü, en az beceremeyen insanları gibi bu eleştiri yapanlar da suçludur. Soruyorum bu konuda ne yaptınız? Veya ne gibi somut düşünceleriniz vardır?

Ülkemiz realitesinde en geniş katılımlı İSP'nin oluşturulması için her sosyaliste görev düşmektedir. (Tabii reformistlerden, burjuva uzlaşmacılarından arınmış olarak) Radikal Sol'daki kapalı bir temelde oluşturulacak hertürlü platformun sonuç olarak bizi ileriye götüreceğine inanıyorum. Bu noktada "Kuruçeşme toplantılarından" somut dersler çıkarmak gerektiğine de inanıyorum. Toplantılarda önyargılı olmadan ve tartışmalar neticesinde ortaya çıkan demokratik bir tarzda tartışıp merkeziyetçilik babında uygulamakta ileriye doğru bir adım atılacağına inanıyorum.

Sonuç olarak İSP'nin oluşması veya elde bulunan partileri redakte ederek ortaya çıkan tabandan ve işçi sınıfından ayrı geliştirmeden pratik girişimlerle de destekleyerek yaratmak durumundayız. Bu konuda bence en çok sorumluluk Bağımsız bir yayın

organı olduğundan, dolayısıyla SORUN BSD'ye düşmektedir.

Fazla konuşan değil, ama iş yapan insanın daha fazla yol katedeceğine inanıyorum.

Onur Can

Gaziantep- 25 Şubat 1991

NOTLAR

1 ve 2 Politika Cephesi, Sırrı Öztürk, SORUN BSD Sayı:18- 19,s. 8.

Not: 18-19 sayılı SORUN BSD'de Halid Özkul imzasıyla yayınlanan yazının 76. sayfadaki notlar bölümünün 3. biraz daha açılmasını rica ediyorum.

"Komünistliğin önüne arkasına" demekle neyi kastediyor?

SORUN BSD' Çalışanlarının notu: SORUN BSD'mizde ve telif kitaplarımızda İSP konusunda yayımlanan bütün yazıların altında sorumlu isimler yazılıdır. Dergimizin adresi bellidir. İsimsiz, adressiz bu türden mektuplar genel olarak basında ne gibi bir işlem görüyorsa, bizde de aynı işlemi görecektir. PARTİ gibi çok ciddi bir konuda, taraf olarak, yazılanları yeterli görmüyoruz. SORUN BSD'mizin gündem yaptığı bir konuya duyarlı davranan arkadaşlara hem teşekkür ediyor, hem de bu duyarlılıklarının canlı ilişkilere dönüşmesini bekliyoruz. Proleter demokrat gelenek ve tavrımıza uygun olarak mektubunuzu aynen yayımlıyoruz. Uygun düşecekse cevaplayabiliriz de. Ayrıntıya gerek yok. Konu çok işlendi. SORUN BSD'mizin işlevsel olmasını, bu türden konuların ete kemiğe bürünmesini ciddi olarak istiyorsak, bunun ilk maddi ifadesi olarak, dergimize sahiplenmeniz gerekecektir. Bu da yetmeyecek, bölgenizde en az 10 dergi dağıtmanız, dağıttığınız kimselerle ciddi ilişkiler ve diyaloglar içinde olmanız gerekecektir. Bu da yetmeyecek, kitaplarımıza da sahipleneceksiniz. Bu da yetmeyecek, kalkıp büromuza geleceksiniz. Birbirimizi bütün niteliklerimizle tanıyacağız. Bu da yetmeyecek, karşılıklı olarak sınanıp-deneneceğiz... Kitle çalışması yapacağız... Dahasını daha nasıl anlatalım? SORUN BSD Çalışanlarının nerede ve ne iş yaptığı, dost-düşman tarafından biliniyorken, bunu dergi sayfalarına yazamayız. Dileyen öğrenebilir. Ayrıca, SORUN BSD'mizin gündeme taşıdığı bir konu olan 'Partileşme Sorunu', yalnızca bizim tekelimizde değildir. SORUN BSD'miz, İSP'nin oluşturulması mücadelesinde aynı yönelişli KADRO'ların ayak bağı değil, yol arkadaşıdır. Ciddi çabalara ipotek konulamayacağının da bilincindedir. Bu türden yaklaşımlara izin verilemez. Bilinç ve deney birikimimiz hepimize bunu öğretiyor. İSP'nin oluşturulması çok yönlü çabalarla mutlaka ve mutlaka gerçekleşecektir. SORUN BSD'mizin sayılarını dikkatle izleyemediğiniz anlaşılıyor. Ayrıca, telif kitaplarımızı da özenle okumalısınız. Eleştirel katkının ilk koşulu tanımadır. SORUN BSD'mizin hareketimize neler getirip-götürdüğü, sorumlu kadrolarca, devrimci oturma da tartışılmalıdır; tartışılıyor. Okurlarımızın da bu sürece duyarlı kılınarak katılması, doğruları birlikte bulacağımızın olumlu işaretlerinden biridir. İSP'nin oluşturulması görevimizi birlikte yerine getireceğiz.

İŞÇİ GAZETESİ VE SINIF BİLİNÇLİ İŞÇİ*...

Zülfikâr Yıldırım

100 yılı bulan Türkiye Sosyalist Hareketi'nin pratiğinde, kendisine "parti" diyenlerle birlikte değişik örgütler, İşçi Sınıfı ve Kürt Halkının kurtuluşu için mücadele etmekte.

Üretimden gelen rolüyle devrimin belirleyici gücünün İşçi Sınıfı olduğu bilinciyle, sosyalist hareketi temsil eden hemen hemen her örgüt, işçi sınıfına yönelik işçi gazetesi/dergisi yayımlamakta. Yayınlar yoluyla sınıf içinde örgütlenme, ajitasyon, propaganda ve sınıfı bilinçlendirme çalışması yapmakta.

Sosyalist mücadelede işçi sınıfına yönelik yayın etkinliği vazgeçilmez önemdedir.

Ne ki, birçok işçi gazetesi/dergisi işçi sınıfına gerektiğince ulaşamadığından işlevini yerine getirememiştir. Bugüne kadar birçok işçi gazetesi/dergisinin üreticisi, okuyucusu, küçükburjuva kesimden gelen aydın, memur ve öğrenciler olmuştur. İşçi gazetesi/dergisinin yönetimi, üretimi, dağıtımı ve okunmasında işçi sınıfı belirleyici olamamıştır. Bu olumsuzluğun aşılması zorunlu. Bu nasıl olabilir?

Sınıf içindeki bilinçli işçilerin işçi gazetesinin/dergisinin yönetimine katılımıyla, üretimine, dağıtımına doğrudan katılımıyla olur. Bilinçli işçiler eksiğiyle-fazlasıyla işçi gazetesine/dergisine yazmalı; yazılanlar gerçekliği yansıtıyorsa yayımlanmalı. İşçilerin yazdıkları yazılarla birlikte işçilerle yapılan röportajlarda da tüm işçilerin sorunlarının ortak olduğu gerçeğini okurun bilincine yansıtır.

Öğrenmek gerçeğin bilince çıkmasıdır. Öğrenilen gerçek insani değilse, insan insani olanın bilinciyle gerçeği dönüştürmeye yönelir. Yöneliş ileriye. İşçi sınıfının ileriye doğru yönelişi sınıflı toplumdan sınıfsız topluma geçmek içindir; sömürüden kurtuluş, sömürsüz düzeni-sosyalizmi kurmak içindir.

Sınıflar mücadelesi sert ve sarsıcı olur. Sarsıntıdan eskimiş, zayıf, donatımsız yapılar yıkılır; yeni, güçlü, donatımlı yapılar ayakta kalır.

Hayatın ve uygarlığın üreticisi emektir. Emekçi insan, işçi sınıfı bu rolüne uygun maddi ve sosyal yerini almak için tarih ve sınıf bilinciyle mücadele etmektedir. Gücünü üretimdeki rolünden, tarih ve sınıf bilincinden almaktadır.

YENİDEN ÜRETİM'in sayfalarında işçi imzalı yazıları sevinçle okudum. Gazetemizin 2. sayısındaki işçi röportajını, bir işçiyle yapılan röportajın en güzel örneği olarak yararlanarak okudum.

Röportaj yapılan M. Ali Baran; 34 işçinin çalıştığı işyerinde üretken, inançlı, örgütleyici, sınıf bilinçli pırıl pırıl bir işçi. İşyerinde sendika yok; işçilerin bilinci de daha yeni düzeyde. M. Ali Baran yinede işçi arkadaşlarıyla örgütlenirken işi durdururlar, patronu masaya getirirler, taleplerinin biri dışında hepsini kazanırlar. Bu bir mevzi kazanımıdır. M. Ali Baran sömürüden kurtuluşun örgütlü mücadeleyle kazanılacağını biliyor.

İşçi Sınıfı, zafere giden yolu İŞÇİ SINIFI PARTİSİ (İSP)'nin kurmaylığındaki devrimci mücadeleyle aşabilir.

Sorumlu sosyalistler, sosyalist aydınlar, sosyalist kadrolar, sınıf bilinçli öncü işçilerle beraber işçi sınıfı hareketiyle, sosyalist hareketin bütünlüğünü bilimsel sosyalist yöntemlerle iş içinde sağlayarak İSP'ni hayata geçirmelidir. M. Ali Baran'lar Parti'nin omur-

* Bu yazı YENİDEN ÜRETİM için bir emekçi tarafından kaleme alınmıştı. Gazetemizin yayımının durdurulması yüzünden SORUN BSD'mizde yayımlanması uygun görülmüştür.

gasıdır.

Her sınıf bilinçli işçi saflardaki yerini tartışılmayacak bir etkinlikte almalı. Üretim yerlerinde, işliklerde, fabrikalarda işçi sınıfının örgütlenmesi öncü işçilerin inisiyatifiyle olur. Sınıf bilinçli işçiler sosyalist kadrolarla birlikte her alanda iş yapmalı. Kolektif düşünme nin, çözümler araştırma

Sınıf bilinçli işçiler, işçi gazetesinin/dergisinin kadrolarıyla yüzyüze görüşmeli, kadroların işyerlerine, fabrikalarına, oturduğu mahalleye, kahvelerine gelmelerini sağlamalı. İşçi Sınıfı kimlerle beraber mücadele vereceğini yakından tanımalı. Bu işçilerin hakkı ve görevidir.

Sert ve sarsıntılı sınıflar mücadelesinin, her sarsıntısında sağa-sola savrulanlarla, "sosyalist tartışma" diye toplantı ve panellerde "fikir" öne sürmekten başka iş görmeyenlere, akademik öğrenimden aldığı edebi ve marksist "bilgi zenginliğiyle", "yeni teoriler" yazıp ve de yazdıklarını dergi ve kitaplarda pazarlayarak "geçimini sürdüren" sosyalist üstadlarla (!) devrimci mücadele olmaz.

Hesabını her zaman doğru verebilen, sosyalizm adına leke getirmemiş, sınıfına tepeden bakmayan; işe başlarken "ben baş olurum, yoksa ben yokum!" diyen kariyeristlikten uzak, "saflarda sıra neferi olmak yeter!" diyebilen, yoldaşlarıyla aynı kaderi yaşamaya hazır sosyalist aydınların, sosyalist kadroların işçi sınıfıyla et ve turnak gibi beraberliğiyle sınıflar mücadelesi devrimle taçlanır.

YENİDEN ÜRETİM'in görevi işçi sınıfıyla aynı saflarda olmak; işçi sınıfının örgütlenmesinde, mücadele yolunu aydınlatmak, moralini yükseltmektir.

YENİDEN ÜRETİM'in eğrisine eğri, doğrusuna doğru diyeceğiz. Eksik, kusurlu olduğu yerde kıyasıya eleştireceğiz. Saflardaki gerçek görevi yerine getireceğiz. Başarısı/başarısızlığı tüm sosyalistlerin olacaktır.

Gazetemizin yeni açınımlara aday olduğunu, yeni bileşimlere kapalı olmadığını ve de BİRLİKTE ÜRETİM gibi, kimlerin henüz kavrayamadığı çok çetin ve zor bir işi gerçekleştireceğini umud ediyorum.

11.3.1991-İzmir

SORUN BSD Çalışanlarına:

Son çıkarılan "Anti-Terör Yasası"yla ülkemiz bir hapis haneye çevrilmek özgürlükten-eşitlikten yana olanların sesi tamamen kısılmak isteniyor. Dünnün eli kanlı faşistleri, yeni görevlerini yerine getirmek için serbest bırakılırken, faşizme karşı direnen devrimciler hapislerde tutuluyor.

Bütün bu baskı ve haksızlıklara hep birlikte karşı çıkıldığında, bugünlerin de geride bırakılacağına inanıyor, gelecek Mayıs'larda bayramlarımızı özgürce kutlama umuduyla Çanakkale'den selam ve sevgilerimizi iletiyoruz...
1 Mayıs 1991

Ali Alfatlı-Mehmet Yılmaz- Ertan Yıldırım- Oktay Alat- Mustafa Çınar- Nazım Silacı-Vedat Coşkun-Özkan Kahveci-Mehmet Soyatlar-Mustafa Uysal-İsmail Tümay-Hanifi Kılıç-Hayati Özkan-Fevzi Tepe-Tayyar Güdül- Ahmet Mansız-E. Adalet Güven- Hasan Avcı-Mustafa Böbrek-Veli Mukan- Mete Tetik-Veli Biçer- Şahin Altay-Ferhat Aksoy-H.Ahmet Acar-türk-Hasan Çekli.

BİRLİK ÜZERİNE ANIMSATMALAR...

Ahmet Çaldıran

SORUN BSD Çalışanları arkadaşlarım:

Dünyamız çok ciddi bir bunalım içindedir. Bir yandan sosyalist ülkeler kendi iç sorunlarıyla başbaşa kalırken, hattâ çözümler olurken (bu çözümlerden dolayı "insanın midesi bulanmaktadır".), mali sermaye de dünya politikasında inisiyatifi ele geçirmek için, meydanı boş bularak at oynatmaktadır. Artık, kapitalist kampta emek-sermaye çelişkileri daha da ön plana fırlamaktadır. Ülkemizde ise işçi sınıfı etkin eylemleriyle burjuvaziye meydan okurken, tüm çıplak gerçekliğiyle kitleleri evirip-çeviren Marksist-Leninist Parti'mizin olmayışı, bir kez daha bütün çarpıcılığıyla gözler önüne serilmiştir.

Proletarya burjuvaziye karşı eylemleriyle tokatını indirirken, burjuvazi de "Körfez Krizi"ni bahane ederek, öç alma hırsıyla hem grevleri ertelemekte, hem de zam furyasını ardarda sıralamakta...

Tüm bu altüst oluşlar/sürecinde, gündemimize yine aciliyetiyle BİRLİK SORUNU dikilmektedir.

Neden sosyalist hareketimiz birleşemiyor?

Sosyalist hareketimizin en büyük sorunu BİRLİK denildikçe, daima parçalanmalar gündeme geliyor. Bölünmelerin yaşandığı süreçlerde her siyasi eğilim kendisini haklı görmekte ya da gösterebilmektedir. Bu yolda bir kılıf bulmak artık çok ucuzlamıştır. Doğanın diyalektiği misali mutlak bölünmeler olacaktır. Çünkü sınıflar mücadelesi ve hayat inişli çıkışlıdır. Ancak, suni bölünmelere asla izin verilmemelidir. Her siyasi eğilim "haklıyım" gerekçesine sarılamadan, korkmadan, utanmadan ve bütün içtenliğiyle sorunların üzerine gidebilmeli, çözüm yolları bulabilmelidir. Sosyalistler böyle hareket ederler. Aksi halde sosyalist hareketimiz daha çok suni bölünmelere gebe kalarak kısır döngüler içerisinde bocalayıp duracaktır. Teslim Töre'nin de vurguladığı gibi: "Değişen ses tonu ve mimiklerle aynı şeylerin tekrarlanması, değişik şeyler söyleniyormuş havasını oluşturdu." Evet aynen böyle oldu. Bu durumu "nesnel gerçeklik" olarak tasvir etmek yetmiyor. Bunun yanı sıra tasvir edilen manzarayı değiştirmek için kaçınılmaz biçimde soruna müdahale etmek gerekiyor.

Sosyalist Yoldaşlarım, Arkadaşlarım:

Artık birbirimizi suçlamak gibi saçmalıkları bir yana bırakalım; ama Leninist anlam ve bağlamıyla düşünce ve pratiklerimizi eleştirelim. Bilimsel eleştiri ve özeleştiriye korkmayalım. Hesaplaşmayı dar grup yapıları içinde değil işçi sınıfı ve sosyalist kadroların oluşturduğu mekânlarda, sorumlu yerlerde yapalım. Sosyalistler iş yapıyorlarsa mutlaka hata ve yanlışlıklar yapılacaktır. Sosyalist dergilerimizde kendimizi tatmin edencesine sayfalar dolusu yazılar yazmakla, polemikler yapmakla, ne yazık bundan öteye gidilememekte, hiçbir eğilim canalcı adımını atamamaktadır. Hayat somut işleri önümüze koyunca da, hepimiz öcü görmüş misali geri durmaktayız.

Yine Teslim Töre'nin dediği gibi: "...Ama yeni başlangıçlar yapmak için, geçmiş sorgulamak, geçmişin olumsuzluklarından dersler çıkarmak gerekmektedir." Bunu söylemek de yetmiyor, açık ve dürüstlikle yazıya dökülenleri hayatta gerçekleştirmek- bu yolda adım atabilmek-gerekıyor. Bu söylenenlere pratikte rastlanmıyorsa, yarım doğru-

ları dile getirmek gibi bir şarlatanlığın yolu döşenecektir. Türkiye'de de-maşallahı var yeterince siyasi şarlatana sahibiz.

Bu nedenlerle bizim anladığımız manada BİRLİK'in zeminlerini oluşturabilmek için: 1. Halid Özkul'un "SORUŞTURMA KURULU" önerisini vakit geçirmeden oluşturmak gerekiyor. Çünkü, sosyalist hareketimizin ivedilikle BİRLİK'e ihtiyacı vardır. "SORUŞTURMA KURULU" bir yandan geçmişini sorgulayıp hareketimiz içindeki pislikleri temizleyip atarak, diğer yandan BİRLİK'in zeminlerini oluşturacaktır. 2. Kariyerizm hastalığını kesinlikle içimizden söküp atmalıyız, yoksa bu hastalık yolumuzun önünde ciddi bir düşman gibi engel oluşturacaktır. 3. Şu anda örgüt ya da parti olmadığını sürekli biçimde belirten sosyalist dergiler ise, (ki bu dergiler Hareketimize daha büyük katkı getirmiştir) artık kendilerini netleştirip kendilerinden beklenen bir yönelişe doğru yol almalıdır. Aksi durumda sosyal pratikleri birer "yayıncılık" faaliyetine indirgenir. 4. Görüldüğü gibi ismimize Marksist-Leninist ya da Komünist kelimeleri eklemekle Proletarya Partisi olunmuyor. İlyiç'e sadık kalarak doğru teorik ve örgütsel bir yapı oluşturulması mücadelesinde hayatın yüklediği görevlerimizi yerine getirmeliyiz. 5. İşçi Sınıfı Partisi'ni oluşturmak için hep birlikte gerek üstten gerekse sendikalarda, fabrikalarda dar grupçuluğu bir yana bırakarak "Komiteler" oluşturmak, gerekli ilk adımları böylece içtenlikle atmak gerekiyor.

T.Töre'nin şu düşüncesini geçmişin bir özeleştirisi olarak algılamaktayım: "Demokratik merkezîyetçilik, tek taraflı olarak, merkezin, hattâ daha da dar anlamda politbüro'nun mutlak yönetimi biçiminde uygulandı. Demokratik merkezîyetçiliğin önemli ilkelerinden biri olan azınlığın çoğunluğa uyması genellikle çoğunluğun azınlığı ezmesi biçimini aldı. Azınlık hakları gözardı edildi." Bu yaklaşım hem Teslim için, hem de hareketimizin yeni nitelikler kazanması açısından olumludur. Ancak, bu da yetmez; geçmişin sorgulanmasını ciddi biçimde yaparak hayatın pratiğine sağlıklı geçirmek gerekiyor. Yoksa, bu türden yaklaşımlar yarım doğrular olarak dergi sayfalarında kalır. Teslim açısından, bu yaklaşımları olumlu bulurken, içinde bulunduğu örgütün düşünceleri ise, bana çok çelişkili gelmektedir. Şöyleki, "Kongremiz, devlet baskısı ve illegalite sorunlarından kaynaklanan yetersiz koşullarda, partimizin 10 yıllık mücadelesinin örgütsel ve ideolojik-politik yönlerinin tam bir muhasebesini sonuca bağlama imkanını bulamadı." Aynı yazının sonlarına doğru ise şöyle denilmektedir; "Bu yaklaşımdan hareketle kongremiz görüş ayrılığı gerekçesiyle partiden ayrılmış, kopmuş tüm grupları ve tek tek unsurları yeniden partiye dönme ve çoğunluk olma haklarını parti içinde yürütme çağrısında bulundu." Bu kadarına da pes doğrusu! **Birinci olarak**, Kendisine Komünistim diyen ve bu uğurda mücadele eden (ettiğini sanan) bir örgüt için geçmişin muhasebesini yapmak büyük bir kayıp ve eksikliktir. **İkinci olarak**, Hem geçmişin muhasebesini yapmayacaksın, hem de çeşitli nedenlerle örgütten bağlarını koparmış veya uzak kalmış grup ve insanlara çağrı yapacaksın! Bu ciddiyetten uzak bir davranıştır. Geçmişin muhasebesini yapmaktan korkanlar devrimci değildir.

Geçmişin muhasebesinden korkan sadece TKEP değildir. TKEP daha çok belirgin bir örnek oluşturuyor konumuz açısından, Ülkede bu türden 20 adet "KP", 500 adet "MK", onlarca "partizan" örneğini "özgün" kimlikleriyle açığa vurmak, Marksizm-Leninizme yapılacak en büyük iyiliktir.

Burada yalnızca TKEP'e, eğer içtenlikli iseler, bir önerim var: a) Önce geçmişin muhasebesini yapsın, ardından birilerine çağrı yolunu seçsin. b) Geçmişte çeşitli nedenlerden dolayı ayrılanlar, şimdi ise "Sosyalist Demokrasi" dergisini çıkaran bir grup var. Bu çevre şu an TKEP'e eleştiri yöneltmektedir, bu türden eleştiriler değerlendirilmelidir. c) Polemiklere girerek geçmişin sorgulanmasını yapmanın tam da zamanıdır. d) "Zorlu bir kesitten geçerken" Proletaryanın Birleşik Partisi'ni yaratmak için üzerimize büyük görevler düşmektedir. Ayrıca, altını özellikle çizdiğim BİRLİK SORUNU'nun çözüme kavuşturulması yolunda, yeniden tekrarlıyorum: **Geçmişin muhase-**

besinden korkmayalım. Korkmayalım ki, geleceğin yolları sağlıklı döşensin; dersler çıkarılarak döşensin. Bu hem bizim Birleşik Parti'mizi yaratmak açısından olumlu bir adım niteliğindedir, hem de geleceğin kuşaklarına dürüst ve düzgün bir hesap verme geleneği bırakılmış olur.

Burada sözümüz, örneklediğimiz TKEP için değil, parti çağrışımı yapan ve fakat bunu sosyal pratikte asla gösteremeyen, bundan böyle de gösteremeyeceği açık olan kişi, grup ve örgütler için de söylüyorum.

Yazmaya çalıştıklarım eksik olabilir; ama tartışmaya ve eleştirel katkıya açıktır.

20 Ağustos 1991- Gaziantep

KAYNAKLAR:

1 EMEK, s. 21. T. Töre2 Age.

3 Halid Özkul, SORUN BSD, sayı:18

4 TKEP III. Genel kongre sonuçlandı başlıklı yazı.

Dipnotsuz Şiirler

ONBEŞ

Korkaktılar, şöyle diyorlardı:
-Biz vahşeti uyguluyoruz, bizden yana olanlar
Caniler, kapıkulları, birleşin!
Söyledik
Yazdık,
Anlamayan onlardı

Getirdikleri ne çağ, ne de onun gereği
Özgürlük, kardeşlik, kurtuluş da değil
Anamalcı sömürüye son aşama kan!
Evet
Falan bir de filan
Bilinirdi onların ne istediği

Bölücülük hırsızlıktır ve yalan
Haksızlığı ardından koşturur, koşturacak
Hey hey gidi, hey hey gidi, hey hey ki, hey!
Susalım mı
Susmamalı, susulmayacak
Zulüm tüketirse insanları, bile can

İsmet Kemal Karadayı

DERGİLER ARASI PLATFORM VE CİDDİYET

Son imzası 12 Eylül 1980'de atılan ezik ve yenik sürecimizin 11. yılında-
yız. Bizim dışımızda ve bize rağmen geçip giden, ne yazık ki bir süre daha
böyle seyredeceği anlaşılan bir zaman kesitindeyiz. Sosyalistlerin politika ve
eylem üretme ve önerme konusundaki krize bir açılım getirebilmesi umuduy-
la, sosyalist dergiler olarak uzun bir zamandan beri platform oluşturup, çeşitli
kararlar almaya çalıştık. Kendilerini net ve sınırları belli bir çizginin ardılı sa-
yan birtakım dergi çevrelerinin, platform harcında yer almalarına rağmen "bu-
radan bir şey çıkmaz" türü söylemleri, büyük bir disiplinsizlik ve laçkalık, veri-
len sözlerin tutulmaması vb. gerekçelerle yıpratılan platform, bugün giderek
azalan dergilerin katılımı ve işlevsiz hali ile ortadadır.

Öncelikle bilinmelidir ki, yanyana durmamız ve M-L ideolojimizin varlığının
dahi tartışılır hale getirilmek istendiği bu dönemde Anadolumuzda kızıl bir me-
şale yakarak geleneğimize layık olmamız, nefes alıp verişimizin en önemli
gerekçelerindendir. Şehitleri, hataları, doğruları, ihanetleri ve sevinçleri içeren
parçalı geçmişimizden süzülen damıtılmış kinimizi bir potada düşmana yönel-
tebilmemiz hele ; şu tarihsel kesitte bir anlam içermektedir. Yoksun ve mah-
zun, ama umut dolu gerçekliğimiz yanyana durmayı her zamankinden daha
çok gerektirmektedir.

Ama nasıl?

Çeşitli çevrelerin çok farklı sorunları mevcuttur. Bu türden bir metin içinde
ayrıntılanmayacak olan türlü sorunlar platformlara yansıtılmakta en hafif deyi-
şiyle işin tadı kaçırılmaktadır. Sıkıntının bir diğer yönü de şudur: Toplumsal ve
bireysel psikolojinin en ilkel verilerine göre inanç, eylem için en önemli moti-
vasyondur. Platform toplantılarına daha baştan inançsız biçimde oturan in-
sanların bu dezavantajı sürece yansıtmakta, zaten mahzun olan gidişatımızı
kronik hale getirmektedirler. "Var"ları saymanın zor, "yok"ları saymanın kolay
olduğu 1991'ler Türkiye'sinde bunca yokluğun yanına zorakiliğin yapaylığının
getirilmesine karşı durulmalıdır. Platform masasına, masadan çıkacak kararın
doğruluğuna ve olurluğuna güvenen unsurların oturması bir zorunluluktur. Bu
zorunluluğun kaçınılmaz bir unsuru da "platform hukuku"nun oluşturulması
gerekliğidir. Sosyalist güçlerin eylem birliğinin dergiler ölçeğinde yansımaları
olarak kabullenilmesi gereken platformun, iç ve dış işleyişine ilişkin nesnel
kuralların saptanması artık bir zorunluluktur. Bu nesnel kuralların, iş yapmaya
yönelik dışlilerin rahat dönmesini sağlayacak makina yağı gibi algılanmalıdır.

Bu anlamda "nasıl bir platform?" sorusuna verebileceğimiz somut önerile-
rimiz ve anla yışımızı koyabiliriz:

- Her dergi sorumlu ve yetkin elemanları ile temsil edilmelidir.

Dolayısıyla platform, güncel problemlere göre şekillenen geçici yapılan-

malar değil, kadrolar arası bağlantıları sürekli canlı tutan etkin bir yapılanma niteliğinde olmalıdır.

- Siyasi, ideolojik ve maddi konularda devrimci ahlâk ve disiplin anlayışı gözetilerek, birlikte yürümeyi engelleyen her türden faydacı, kariyerist ve dar grupçu eğilimlere karşı durulmalıdır.

- Sosyal pratikte iş yapan dergi çevrelerine yönelik tasfiyeci kombinezonlardan kaçınılmalıdır.

- Kitlelere moral ve güven verebilecek ve birlikte iş yapılmasını güvenceye alacak kitle çalışmalarının ön plana getirilmesi artık elzem olmuştur.

- Dergiler platformu dergi çıkaranların platformu değil, sosyal pratikte içiçe geçebilen kadroların ortak karar ve eylem platformu olmalıdır. Buradan yola çıkarak sosyalist dergiler, gündemini burjuvazinin belirlediği bir ortamda, toplumun karşısına kendi bağımsız gündemleri ile çıkabilirler.

Son olarak içinde bulunduğumuz dönemde, platformu ve bazı dergi çevrelerini küçümseyerek, bunları kendi altlarında ezebilecekleri bir konum biçenlere ise bir çift sözümüz var: "Yok aslında birbirimizden farkımız."

SORUN BSD

Ali FIRAT

**Din sorununa
devrimci yaklaşım**

MELSA Yayınları

Feqi Huseyn Sağnıç

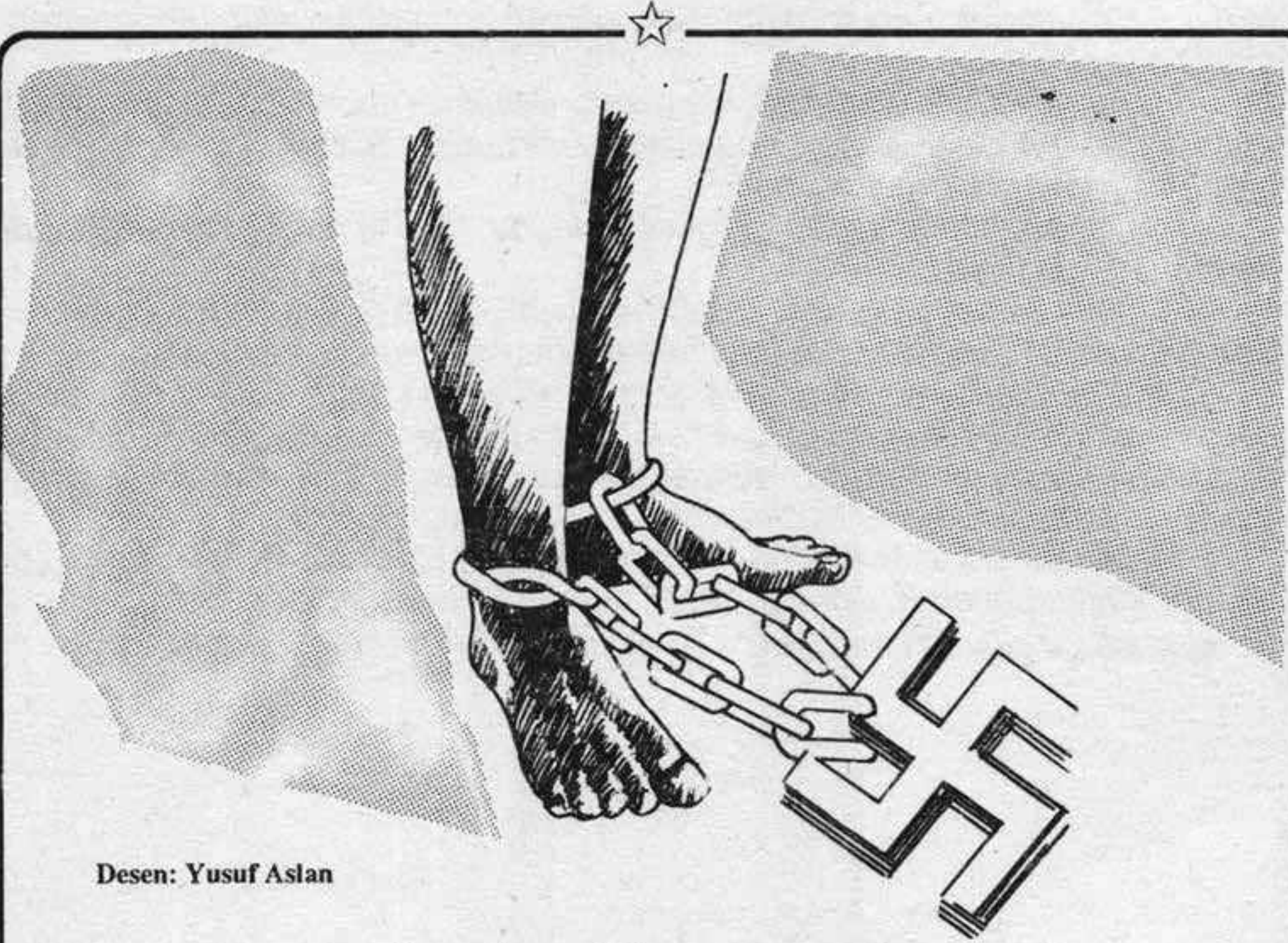
**Pêşeriya hewisina
zmanê kurdi**
Kürtçe öğrenme metodu

İkinci Baskı

MELSA Yayınları

Beraat etti

Desen: Yusuf Aslan

ÖZGÜRLÜĞE SESLENİŞ

ey özgürlük
bilesinki
seni bakışlarımda güzelleştirdiğim gökyüzü
seni ellerimde sağaltarak
büyütüp salıverdiğim yaralı kuşlar
direşken söylemde
dirençle kurduğum imgelerle çoğaltarak
koyvermiyor kendimi
katlanabiliyorsam bu zehir zıkkım
kahrolası tutsaklığa

ve hala
dolu dolu gülebiliyor
çoşabiliyorsam sevgiyle dünyaya
sana olan bilinçli tutkum
kavuşmamıza koşan
tükenmez umudumdandır
umudumdan
umudumdan.

Ahmet Turan Demir
Nisan' 91- Gaziantep.

Sorun Yayınları

☐ V.İ. Dobrenkov	: ERİCH FROMM'UN VE YENİ FREUDCULUĞUN ELEŞTİRİSİ	8500
☐ Sırrı Öztürk	: İLERİCİ YAYINCILIĞIMIZIN SORUMLULUĞU	7500
☐ Tuncer Tuğcu	: FELSEFE TARİHİ İlk Çağ. I. Cilt	8000
☐ Sırrı Öztürk	: PARTİLEŞME SORUNU I Demokrasi Mücadelesi, Sendikal Siyasal Birlik	9000
☐ V. Suhomlinski	: EĞİTİM ÜZERİNE	14000
☐ Harry K. Wells	: EMPERYALİZMİN FELSEFESİ PRAGMATİZM	15000
☐ Sırrı Öztürk	: PARTİLEŞME SORUNU II İSP'nin Oluşturulması, M.A. Aybar ve U. Mumcu'nun Sosyalizm Anlayışlarının Eleştirisi, Okur Eleştirileri, Sorular ve Cevaplar	12000
☐ Vadim Zagladin	: ULUSLARARASI GENEL GÜVENLİK	4000
☐ Anton Makarenko	: ÇOCUK EĞİTİMİ	10000
☐ Mihail Gorbaçov	: SB'K'P MK 27. KONGRE SİYASAL RAPORU	8500
☐ Boris Krasulin	: SİLAHSIZLANMA VE SOSYALİZM	7000
☐ Temel Demirer	: TB'K'P PROGRAM TASLAĞININ ELEŞTİREL ANALİZİ YA DA LİBERAL TÖVBEKARLIĞIN OTOPSİSİ	4000
☐ Sırrı Öztürk	: PARTİLEŞME SORUNU III 15-16 Haziran'dan 12 Mart'a Parti Arayışı, Proleter Devrimci Kurultay Yönelişi, Günümüzdeki Durum, İSP'nin Oluşturulması; Pratik Bir Öneri	7500
☐ Fyodor Korolyov	: LENİN VE EĞİTİM (Beraat Etti)	22000
☐ Talat Turhan	: DORUK OPERASYONU	10000
☐ M. İ. Kalinin	: DEVRİMCİ EĞİTİM DEVRİMCİ AHLAK	10000
☐ P. P. Bolonski	: İŞOKULU Eğitim Sorunlarının Çözüm Yöntemi Olarak Marksizm	6000
☐ Sırrı Öztürk	: 15-16 HAZİRAN-DİRENİŞİN ANILARI	8500
☐ Mihail Gorbaçov	: SBKP MK 28. KONGRE SİYASAL RAPORU	6500
☐ Dr. İlker Belek	: TOPLUMSAL BİLİNÇ Evrimsel Bir Toplumsal Hareket Düşüncesine Doğru	15000
☐ Henri Krasucki	: SENDİKALAR VE SINIF SAVAŞIMI	4000
☐ Sırrı Öztürk	: İŞÇİ SINIFI, SENDİKALAR VE 15-16 HAZİRAN Olaylar-Nedenleri-Davalar-Belgeler-Anılar-Yorumlar	40000
☐ Sırrı Öztürk	: OPORTÜNİZM YARGILANIYOR	10000
☐ S. S. Lototski	: SOVYET ORDUSU Sovyet Savaş Tarihi-Askerlik Bilimi-Doktrini-Sanati-Stratejisi	22000
☐ Başkanlığında Bilim Kurulu		
☐ Victor Neznanov	: TARİHİN MANTIĞI (Beraat Etti) Sosyalizme Geçişin Kaçınılmazlığı ve Geçiş Döneminin Temel Özellikleri Üzerine	4000
☐ Oleg İvanov	: SOVYET-ÇİN İLİŞKİLERİ Altmışlarda Neler Oldu?	3500
☐ Clara Zetkin	: LENİN'İN BÜTÜN DÜNYA KADINLARINA VASIYETLERİ (Beraat Etti)	3500
☐ S. İ. Popov	: SOSYALİZM VE HÜMANİZM	13000
☐ Nina Andonova	: YEDİ KURŞUNUN ÖLDÜREMEDİĞİ DEV	8500
☐ SORUN BSD CİLTLERİ : I-II-III		40000
☐ SORUN BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ ESKİ SAYILARI		5000

☐	Marx-Engels Lenin-Stalin	: KADIN VE MARKSİZM	15000
☐	Nikolay Todorov	: BULGARİSTAN TARİHİ	7500
☐	V. Kelle-M. Kovalson	: TARİHSEL MADDECİLİK MARKSİST TOPLUM KU- RAMININ ANA ÇİZGİLERİ	22000
☐	Bülent Tanör	: SİYASİ DÜŞÜNCE HÜRRİYETİ VE 1961 ANAYASASI	20000
☐	Jack London	: DEMİR ÖKÇE	17000
☐	Mehmet Aydın	: IŞIĞIN KAVGASI	4000
☐	Henri Lefebvre	: MARX'IN SOSYOLOJİSTİ	13000
Dağıtımını Yaptığımız:			
☐	Talat Turhan	: BOMBA DAVASI-SAVUNMA-1	13000
☐	Talat Turhan	: BOMBA DAVASI-SAVUNMA-2	22000

- ☐ Tek kitap siparişleri posta pulu karşılığında
☐ Toplu siparişler % 25 indirimli ödemeli olarak gönderilir.

Sorun Yayınları: Piyerloti Caddesi. No: 85 D/12 Çemberlitaş-İstanbul
Telefon: 516 72 01

**yeni-
ülke**

Başmusahip Sok. No:16 Talas Han Kat 4
Cağaloğlu-İST.
Tel: 513 34 32 - 513 34 33
Fax: 513 41 33

**Yalova
GÖZLEM**
Aylık Siyasi Dergi

Adres: Barış Sokak No:1 Kat:4
Daire 12 Yalova
Tel: 221 46

MELSA

Y A Y I N L A R I

Bir Aydın, Bir Örgüt ve Kürt Sorunu, <i>İsmail Beşikçi</i>	7.500 TL
Ufukta Bir İnsan, <i>Metin Çiyayî</i>	5.000 TL
Verilmiş Sözümdür, <i>Metin Çiyayî</i>	4.000 TL
Alman İdeolojisi, <i>Karl Marx-Friedrich Engels</i>	7.500 TL
Pêşeriya hewisina zmanê Kurdi, <i>Feqi Huseyn Sağniç</i> Kürtçe Öğrenme Metodu (2. Baskı)	12.000 TL
"Bu insan çığlıklarını unutmayın", <i>Hüsnü Altun-Ahmet Yavuz</i> Eskişehir-Aydın Direnişi	19.600 TL
12 Eylül karanlığında Diyarbakır Şafağı, <i>Selim Çürükkaya</i>	30.000 TL
İmbikten geçmiş sevdadır Diyarbakır, <i>Sait Üçlü</i> Şiirler	5.000 TL
Hücremde Ağustos sıcağı Eylül sabahı, <i>İdris Güzel</i> Şiirler	4.000 TL
Hêmana rêzimanê Kurdi, <i>Feqi Huseyn Sağniç</i> Kürtçe Gramer	31.800 TL
"Dörtlerin Gecesi" - Savunma, <i>Fevzi Yetkin-Mehmet Tanboğa</i>	14.000 TL
Din sorununa devrimci yaklaşım, <i>Ali Fırat</i>	6.000 TL
MELSA - BELGE Yayınları: Savunmalar , <i>İsmail Beşikçi</i>	15.000 TL

☐ Toplu siparişler %25 indirimli-ödemeli, ☐ tek siparişler posta pulu karşılığı gönderilir.

Piyerloti Caddesi No: 85 Daire: 2 Çemberlitaş-İstanbul

Tel: 516 72 01